

AZ UNIÓ PÁLYÁZATI RENDSZERE

Kis-Tóth Lajos – Vígh Gergely

MÉDLAINFORMATIKAI KIADVÁNYOK

AZ UNIÓ PÁLYÁZATI RENDSZERE

Kis-Tóth Lajos – Vígh Gergely

Eger, 2013

Korszerű információtechnológiai szakok magyarországi adaptációja

TÁMOP-4.1.2-A/1-11/1-2011-0021

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Lektorálta:

Nyugat-magyarországi Egyetem Regionális Pedagógiai Szolgáltató és
Kutató Központ

Felelős kiadó: dr. Kis-Tóth Lajos

Készült: az Eszterházy Károly Főiskola nyomdájában, Egerben

Vezető: Kérészy László

Műszaki szerkesztő: Nagy Sándorné

Tartalom

1.	<i>Bevezetés</i>	<i>13</i>
1.1	Célkitűzések, kompetenciák, a tantárgy teljesítésének feltételei	13
1.1.1	Célkitűzés.....	13
1.1.2	Kompetenciák.....	13
1.1.3	A tantárgy teljesítésének feltételei	13
2.	<i>Alapfogalmak</i>	<i>15</i>
2.1	Célkitűzések és kompetenciák	15
2.2	Tananyag	15
2.2.1	Kohéziós politika, strukturális politika és a regionális politika fogalma	15
2.3	Összefoglalás, kérdések	17
2.3.1	Összefoglalás	17
2.3.2	Önellenőrző kérdések.....	17
3.	<i>Az Unió regionális politikájának története</i>	<i>19</i>
3.1	Célkitűzések és kompetenciák	19
3.2	Tananyag	19
3.2.1	A regionális politikák kialakulása	19
3.2.2	Az AGENDA 2000	25
3.2.3	A kohéziós politika változásai 2007-től	26
3.2.4	Európai Unió Területi Agendája.....	31
3.2.5	EUROPA 2020	33
3.2.6	Kohéziós politika 2014-2020	34
3.3	Összefoglalás, kérdések	36
3.3.1	Önellenőrző kérdések.....	36
4.	<i>Jogforrások.....</i>	<i>37</i>
4.1	Célkitűzések és kompetenciák	37
4.2	Tananyag	37
4.2.1	A regionális politika elsődleges joganyaga	37
4.2.2	A regionális politika másodlagos joganyaga	38
4.3	Összefoglalás, kérdések	41

4.3.1	Önellenőrző kérdések.....	41
5.	<i>A Regionális politika alapelvei.....</i>	43
5.1	Célkitűzések és kompetenciák.....	43
5.2	Tananyag.....	43
5.2.1	Koncentráció	43
5.2.2	Partnerség	46
5.2.3	Programozás.....	48
5.2.4	Addicionalitás	50
5.2.5	Egyéb alapelvek.....	51
5.3	Összefoglalás, kérdések	53
5.3.1	Önellenőrző kérdések.....	53
6.	<i>Az EU pénzügyi alapjai</i>	55
6.1	Célkitűzések és kompetenciák.....	55
6.2	Tananyag.....	55
6.2.1	Strukturális Alapok	55
6.2.2	Egyéb közösségi pénzügyi intézmények.....	76
6.2.3	Közösségi programok	79
6.2.4	Közösségi kezdeményezések.....	82
6.2.5	Kohéziós Alap	86
6.3	Összefoglalás, kérdések	90
6.3.1	Önellenőrző kérdések.....	90
7.	<i>Magyar Területfejlesztés</i>	91
7.1	Célkitűzések és kompetenciák.....	91
7.2	Tananyag.....	91
7.2.1	A területfejlesztés fogalma.....	91
7.2.2	Területfejlesztés Magyarországon a második világháború előtt	92
7.2.3	Területfejlesztés a második világháborútól 1990-ig	92
7.2.4	Területfejlesztés 1990-től a területfejlesztési törvény elfogadásáig.....	95
7.2.5	Területfejlesztés a területfejlesztési törvény elfogadása után	98
7.3	Összefoglalás, kérdések	105
7.3.1	Önellenőrző kérdések.....	105

8. A területfejlesztés intézményrendszerének uniós szabályozása	107
8.1 Célkitűzések és kompetenciák	107
8.2 Tananyag	107
8.2.1 A szabályozás alapjai	107
8.2.2 A regionális támogatások felhasználásának az uniós szabályozásban megjelenő szereplői és feladataik	111
8.3 Összefoglalás, kérdések	114
8.3.1 Önellenőrző kérdések.....	114
9. A területfejlesztés hazai intézményrendszere	115
9.1 Célkitűzések és kompetenciák	115
9.2 Tananyag	115
9.2.1 A 2007–13 időszak regionális támogatási rendszerének hazai intézményrendszere.....	115
9.2.2 A vidékfejlesztési támogatások hazai intézményrendszere	145
9.3 Összefoglalás, kérdések	148
9.3.1 Önellenőrző kérdések.....	148
10. A támogatási rendszer működése	149
10.1 Célkitűzések és kompetenciák	149
10.2 Tananyag	149
10.2.1 A támogatások alapját képező tervdokumentumok	149
10.2.2 A támogatások lebonyolítási eljárásai	153
10.2.3 Kiválasztási eljárások	161
10.3 Összefoglalás, kérdések	182
10.3.1 Összefoglalás	182
11. Kiegészítések	183
11.1 Irodalomjegyzék.....	183

1. BEVEZETÉS

1.1 CÉLKITŰZÉSEK, KOMPETENCIÁK, A TANTÁRGY TELJESÍTÉSÉNEK FELTÉTELEI

1.1.1 Célkitűzés

Magyarország Uniós csatlakozásával számos lehetőség nyílt meg támogatások igénybevételére. A 2007—2013-as időszakban évente kb. 1000 milliárd Ft-ot fordíthatunk fejlesztésekre.

A tananyag célja az EU támogatási rendszerének, regionális politikájának komplex bemutatása. A fogalmak, alapelvek, a jogszabályi háttér, a Strukturális és Kohéziós Alapok, illetve célkitűzések ismertetése, azok Magyarországi adaptációjának, intézményrendszerének, valamint a pályázati eljárások menetének bemutatása.

1.1.2 Kompetenciák

A hallgatók a tananyag által kínált ismeretek felhasználásával, mind az európai és magyar régiókat is befolyásoló európai kohéziós/regionális politika alkalmazásában, mind pedig azok fejlesztésében is alkalmazható tudásra tesznek szert. A cél nemcsak a támogatási rendszerek szabályozási és pénzügyi hátterének elsajátítása, hanem olyan jártasság, illetve alapismeretek megszerzése, amely lehetővé teszi a hallgatók számára a támogatásoknak akár a kedvezményezett oldaláról történő hatékony igénybevételét és felhasználását, akár pedig a hazai, illetve Uniós intézményrendszerben a lebonyolításban, valamint a fejlesztési és döntéshozatali folyamatokban való kompetens részvételt.

1.1.3 A tantárgy teljesítésének feltételei

A tananyag és szakirodalom elsajátítása.

2. ALAPFOGALMAK

2.1 CÉLKITŰZÉSEK ÉS KOMPETENCIÁK

A fejezet célja, hogy a hallgató megismerje a kohéziós-, strukturális- és regionális politika fogalmakat és azok egymáshoz való viszonyát.

2.2 TANANYAG

2.2.1 Kohéziós politika, strukturális politika és a regionális politika fogalma

Az Európai Unió regionális politikája a közösségi politikák egyike, a Közösség belső fejlesztési politikája. Már 1957-ben, a Római Szerződésben rávilágítottak arra, hogy a nyugat-európai integráció nem valósulhat meg a regionális különbségek csökkentése nélkül, mivel az akadályozná a négy szabadságelv megvalósulását, azaz az áruk, a szolgáltatások, a tőke és munkaerő szabad áramlását. A regionális politika sokrétűen szolgálja a közösségi alapelveket, úgymint:

- az egységes belső piac létrehozása,
- a kiegyensúlyozott és harmonikus gazdasági fejlődés,
- munkalehetőségek és társadalmi gondoskodás biztosítása,
- a nők és férfiak közötti esélyegyenlőség,
- a fenntartható növekedés,
- a gazdasági konvergencia,
- a környezet védelme,
- az életminőség javítása,
- valamint a tagállamok közötti kohézió és szolidaritás előmozdítása.¹

Egy adott régió, kistérség vagy település fejlesztési igényének megoldása egyszerre szolgálhatja a nagyobb közösség gazdasági és társadalmi kohéziójának erősítését, egy régió felzárkóztatását, vagy egy társadalmi-gazdasági szerkezeti hiányosság felszámolását. Ez az alapvető oka annak, hogy a regionális politika fogalmát a közösségi gyakorlatban általában széles, átfogó értelemben használják, a regionális fejlődési különbségek mérséklése mellett gyakran a gazdasági és társadalmi kohéziót, vagy a strukturális politikát is értik a közösségi

¹ Az Európai Közösségeket Létrehozó Szerződés, 2. cikk

regionális politika alatt. A három, egymást sok tekintetben kiegészítő, helyenként átfedő fogalom az alábbiak szerint határozható meg.²

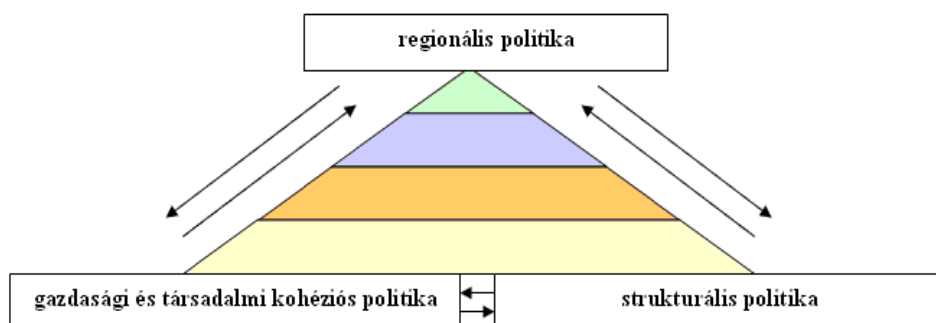
A **gazdasági és társadalmi kohéziós politika** fogalma fejlesztési célkitűzések, felzárkóztatási intézkedések és eljárások összességét jelenti. Ezek a fejlesztések az Európai Unió egészének, teljes közösségének fejlődését szolgálják. A kohéziós politika megvalósítása olyan módon történik, hogy társadalmi-gazdasági vagy földrajzi szempontok alapján beazonosítható régiók, térségek összehangolt gazdaságpolitikai fejlesztésére kerül sor. A fejlődésben számszerűsíthető jellemzőik alapján a Közösség átlagától elmaradó területek, régiók előnyben részesített támogatásával a teljes Közösség jólétének növelése a cél. A gazdasági és társadalmi kohézió céljainak szolgálatában a strukturális politika eszközei kiemelt szerepet játszanak.

A **strukturális politika** olyan intézkedések és eljárások összessége, amelyek adott gazdasági vagy társadalmi szerkezeti hiányosságok, lemaradások felszámolását, illetve csökkentését célozzák. Az Európai Unió strukturális politikája a tagállamok régióinak, gazdasági szektorainak, illetve társadalmi csoportjainak integrációját veszélyeztető szerkezeti problémák megszüntetését célozza.

Az Unióban a strukturális politika megvalósításának tipikus szintjét a régiók jelentik. A szerkezeti problémákat a strukturális alapok eszközrendszere révén, regionális szinten kezelik. A strukturális politika az Európai Unió gyakorlatában a regionális politika kiszolgálója: a regionális politika célkitűzéseit a strukturális alapokból finanszírozott intézkedésekkel valósítják meg.

A **regionális politika** fogalma a strukturális politika fogalmánál több, a kohéziós politikánál viszont valamivel szűkebben határozható meg. Az Európai Unió regionális politikája az Unió egyes régiói között fennálló különbségek csökkentésére irányuló közösségi politika, amely a számszerűsíthető gazdasági jellemzők alapján kimutatható tartós regionális elmaradottság csökkentésére vagy megszüntetésére irányul. A regionális politika a régiók integrációjának elősegítése révén szolgálja a társadalmi és gazdasági kohézió közösségi szintű előmozdítását. A regionális politika, mint a Közösség belső fejlesztési politikájának legrégebbi megjelenési formája, az integrációs érintkezésben a legáltalánosabb belső fejlesztési fogalomként jelenik meg. Annak ellenére, hogy az Unió belső fejlesztési politikáját legpontosabban a tágabb fogalom, a gazdasági és társadalmi kohézió fedi le, a hagyomány szerint ebben a vonatkozásban a regionális politika fogalmának használata terjedt el.

² Iván Gábor – Katona Tamás: Az Európai Unió regionális politikája, in: Az Európai Unió politikái, szerk.: Kende Tamás – Szűcs Tamás, Osiris, 2001

1. ábra:

2.3 ÖSSZEFOGLALÁS, KÉRDÉSEK

2.3.1 Összefoglalás

A gazdasági és társadalmi kohéziós politika fogalma fejlesztési célkitűzések, felzárkóztatási intézkedések és eljárások összességét jelenti, amely fejlesztések az Európai Unió egészének, teljes közösségének fejlődését szolgálják. A fejlődésben – a Közösség átlagától – elmaradó régiók, térségek előnyben részesített támogatásával a teljes Közösség jólétének növelése a cél.

A strukturális politika olyan intézkedések és eljárások összessége, amelyek adott gazdasági vagy társadalmi szerkezeti hiányosságok, lemaradások felszámolását, illetve csökkentését célozzák.

Az Európai Unió regionális politikája az Unió egyes, összehasonlítható méretű, összehasonlítható népességű régiói között fennálló különbségek csökkentésére irányul, a számszerűsíthető gazdasági jellemzők alapján kimutatható tartós regionális elmaradottság csökkentésére vagy megszüntetésére.

2.3.2 Önellenőrző kérdések

1. Mit takar a kohéziós politika fogalma?
2. Hogyan viszonyulnak egymáshoz a regionális politika, kohéziós politika és a strukturális politika fogalmak?

3. AZ UNIÓ REGIONÁLIS POLITIKÁJÁNAK TÖRTÉNETE

3.1 CÉLKITŰZÉSEK ÉS KOMPETENCIÁK

A fejezet célja, hogy áttekintést adjon az Európai Unió regionális politikájának kialakulása és történeti fejlődése kapcsán.

3.2 TANANYAG

3.2.1 A regionális politikák kialakulása

A Római Szerződésben (1957) már megfogalmazódik, hogy a nyugat-európai integráció nem képzelhető el a regionális különbségek mérséklése nélkül, de támogatási politika ekkor még nem társult hozzá. A „hatok” (NSZK, Olaszország, Franciaország, Benelux államok) közössége a dél-olaszországi területeket leszámítva homogén gazdasági fejlettségi szintről tanúskodott, így egyik tagállam sem próbált nyomást gyakorolni. A régiók azért kaptak már az integráció korai szakaszában is figyelmet, mivel a jövőbeni, illetve csatlakozó új államok regionális különbségei gátló tényezői lehetnek a négy alapszabadság, az áruk, a szolgáltatások, a tőke és munkaerő szabad áramlásának.

2. ábra: www.britannica.com

A hatvanas évek erőteljes gazdasági növekedésében a területi kérdések nem kerültek felszínre, a közösségi szintű támogatás mindössze az Európai Beruházási Bank kedvezményes hiteleiben és a Közös Agrárpolitika keretében valósult meg. 1964-ben az Európai Közösség Gazdasági és Szociális Bizottságának egyik feladataként megjelenik a regionális politika, és 1967-ben ennek szervezésére önálló főigazgatóság alakult.

A területi különbségek a Közösség első bővítésének előkészítésekor, valamint a '70-es évek elején a Werner-tervben kitűzött monetáris unió koncepciója lévén kerültek igazán felszínre. Az 1971-ben összeomlott BrettonWoods-i rendszer, valamint az 1973 októberében kezdődő olajválság felhívta arra a figyelmet, hogy a recessziók következtében a közös piac sikeres működéséhez szükség van az elmaradott régiók közösségi támogatására, egyben fejlesztésére. 1973-tól Nagy-Britannia és Írország, valamint 1981-től Görögország esetében merültek fel komolyabban a regionális különbségek, ennek mérséklése elsődleges céllá vált a piac működése érdekében. Az 1972-es Párizsi Csúcsértekezleten született döntés arról, hogy a szerkezeti és területi különbségek csökkentését közösségi pénzügyi eszközök segítségével is mérsékelni kívánják; megkezdődött az akkor belépett tagországok területi politikájának egyeztetése, amely egybeesett a Közösségek hasonló törekvéseivel.

3. ábra: *Egységes Európai Okmány (1987)*
<http://regi.sdt.sulinet.hu>

Az Egységes Európai Okmány (1987) konkrétan, új politikaként nevesíti a közösségi politikák között a regionális politikát, és kiegészíti a Római Szerződést a gazdasági és szociális összefogás fejezettel (V. cím, 130/a-130/e cikkelyek). A regionális politika céljaként a gazdasági és szociális kohézió erősítését jelölték meg, a különböző régiók közötti különbségek és a kedvezőtlen adottságú terü-

letek elmaradottságának csökkentésével, a Közösségnek, mint egésznek harmonikus fejlődése érdekében. A regionális politika megreformálása 1985-ben, Jacques Delors Európai Bizottság elnökének mandátuma alatt zajlott. Az 1986-ban elfogadott Egységes Európai Okmány új alapokra helyezte a közösségi regionális fejlesztést, valamint a gazdasági és társadalmi kohézió immáron Közösségi célként került megfogalmazásra. A kormányközi megállapodásoktól szupranacionális (nemzetek feletti) szintre helyeződött a források elosztása. Erre azért volt szükség, mivel a frissen csatlakozott mediterrán országokkal–Görögország(1981), Spanyolország és Portugália(1985)– heterogén fejlettségűvé vált az EK.

A Közösség e célok elérését a strukturális alapok (Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalap Orientációs Részlege, Európai Szociális Alap, Európai Regionális Fejlesztési Alap), az Európai Beruházási Bank és az egyéb meglévő pénzügyi eszközök révén megvalósított fellépésével támogatja(130b. cikk).

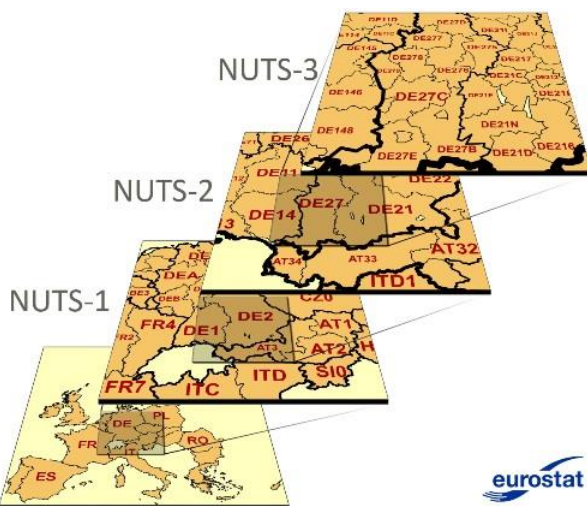
European Union
Structural Funds

4. ábra: www.zimbio.com

Az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA vagy ERDF) rendeltetése, hogy elősegítse a Közösségen belüli legjelentősebb regionális egyenlőtlenségek orvoslását a fejlődésben lemaradt térségek fejlesztésében és strukturális alkalmazkodásában, valamint a hanyatló ipari térségek átalakításában való részvétel útján (130c. cikk). 1988-ban a regionális politika reformjával megemelték az ERFA támogatási forrásait, illetve erősítették a koordinációt az Európai Szociális Alap (ESZA vagy ESF), az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Orientációs Részle (EMOGA) között. 1975 és 1988 között 24,4 milliárd ECU-t (kb. 22 milliárd USD-t) fordítottak mintegy 41 ezer közösségi strukturális beruházás finanszírozására. Ez alatt a másfél évtized alatt az ERFA forrásaiból 873 ezer munkahely létesült vagy maradt fenn Nyugat-Európában. A fejlesztések 80%-át infrastrukturális beruházások tették ki, a legnagyobb összeget Olaszország és Nagy-Britannia használta fel, bár később, 1988-ban már Spanyolország volt a második legnagyobb felhasználó.

A régiók innentől kezdve közvetlenül kapták meg a fejlesztési pénzeket, de ezzel együtt a régió újradefiniálására is sor került. A regionális politika fejlődésének korai szakaszában sok gondot jelentett a Közösség számára, hogy a támogatandó régiók lehatárolását a tagállamok végezték el, gyakran történeti-kulturális hagyományaik alapján, így azok rendkívül eltérőek voltak. A statisztikai összemérhetőség céljából hozták létre közösségi szinten a régiók lehatárolására szolgáló ún. NUTS rendszert (Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques), amely öt kategóriát ölel fel:

- NUTS1: nagyobb földrajzi kiterjedésű országokban– például Németország– a tartományi szintet jelöli.
- NUTS2: a támogatások igénylésére jogosult régiót takarja, Magyarországon hét darab található. A Közösségi GDP 75%-át el nem érő régiók jogosultak támogatásra. Jellemző lélekszámuk 1,5-2 millió közé esik– kisebb országok mindössze egyetlen NUTS2-t is kitehetnek.
- NUTS3: megyei szintű felosztás.
- NUTS4 és NUTS5: országonként eltérő, mivel tagállami kompetencia a meghatározása.

eurostat

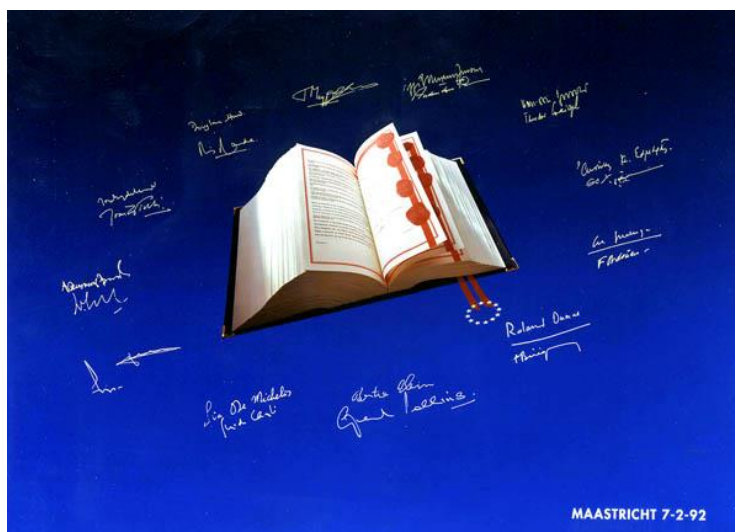
Forrás: Eurostat

5. ábra:

A reform továbbá azon is változtatott, hogy nem éves költségvetésekben gondolkodtak, hanem hosszabb távú ciklusokra terveztek. Az éves tervezet ugyan megmaradt, de a tagállamok kötelesek egy jövőre vonatkozó, hét évre szóló stratégiát is kidolgozni.

1992-ben az Európai Unió létrehozását kimondó, annak működését és elveit meghatározó Maastrichti Szerződés a regionális politika általános céljait a fenntartható, kiegyenlített és hosszú távú gazdasági és szociális fejlődés biztosításában, a belső határok nélküli gazdasági tér megteremtésében és a gazdasági, valamint a szociális kohézió erősítésében határozta meg. Ezeket a célokat a területfejlesztés számára az alábbiakban konkretizálta:

- az egyes, eltérő adottságú régiók fejlettségbeli színvonala közötti különbségek csökkentése, különösen (az Unión belül) a viszonylagosan hátrányos helyzetben levő, valamint vidéki térségek megsegítése érdekében;
- a transzeurópai hálózatok /TEN/ kiépítése és fejlesztése (közlekedés, energia és távközlés);
- a környezet minőségének megőrzése és javítása;
- a természeti erőforrások racionális és körültekintő felhasználása;
- a nemzeti és regionális sokszínűség megővése
- és a minőségi oktatás és képzés fejlesztése.

6. ábra: www.europarl.europa.eu

A Maastrichti Szerződés alapelveiben szereplő hosszú távú regionális politikai célok nemcsak az Unió országainak területfejlesztési célkitűzéseit határozzák meg, hanem a tagjelölt országokét is, így hatnak azok területfejlesztési politikájára is, formálják annak módszereit is. A Maastrichti Szerződésben foglaltak alapján az 1994-1999 közötti költségvetési időszakban alakult ki a regionális

politika támogatásának új eszköz- és intézményrendszere, a strukturális alapok, illetve a Kohéziós Alap.

1993-ban az ERDF, ESF és EMOGA kiegészült a Halászati Orientációs Pénzügyi Eszközzel (HOPE), és ezeket összefoglalóan nevezték el strukturális alapoknak.

Ugyanebben az évben egy új forrást bevonó támogatáspolitikai is megvalósult. A Kohéziós Alapot a Maastrichti Szerződés keretében állították föl Görögország, Írország, Olaszország, Spanyolország és Portugália nyomására. Az alap célja, hogy a vásárlóerő-paritáson mért közösségi GNI-átlag 90%-át el nem érő országok támogatásban részesüljenek. Az igényelt pénzek infrastrukturális befektetésekre fordíthatók, pl. nagyszabású környezetvédelmi és közlekedésszállítási hálózatok kiépítésére. 1993 és 1999 között mintegy 15 milliárd ECU állt a támogatások rendelkezésére, ennek 55,2%-át Spanyolország, 17,9%-át Görögország, másik 17,9%-át Portugália, valamint 8,9%-át Írország kapta.

Ezek az alapok maradtak meg az Agenda 2000 elfogadását követően, a 2000–2006 közötti támogatási időszakban is.

A regionális politikában az EU és az egyes tagállamok szempontjából a regionális, NUTS II szintre vonatkozóan történik a regionális politika kialakítása és végrehajtása. Ezen területi behatárolások köré építették fel az 1994-1999 közötti időszak főbb célkitűzéseit is (eredetileg 5 célkitűzés volt, amely Ausztria, Finnország és Svédország 1995-ös csatlakozása után kiegészült egy 6. ponttal):

1. célkitűzés: Elmaradott régiók fejlődésének és szerkezeti alkalmazkodásának elősegítése. A NUTS II-es, azaz regionális szinten értelmezendő célkitűzés azokat a térségeket érintette, ahol az egy főre jutó GDP – a három előző év adatai alapján – a közösségi átlag 75%-ánál alacsonyabb volt.

2. célkitűzés: Az ipar hanyatlása által súlyosan érintett régiók helyzetének javítása, amely azokra a hanyatló ipari területekre, régiókra, határvidékekre vagy kistérségekre vonatkozik (NUTS III szint), ahol a munkanélküliség és az ipari foglalkoztatás aránya magasabb a közösségi átlagnál, ahol az ipari munkahelyek strukturális leépülése tapasztalható, s ezzel párhuzamosan jelentősen csökken az iparban foglalkoztatottak száma.

3. célkitűzés: Küzdelem a tartós munkanélküliség ellen, a fiatalok és a munkaerőpiacról kiszoruló személyek társadalmi beilleszkedése.

4. célkitűzés: A munkavállalók alkalmazkodása az iparban és a termelési rendszerekben végbemenő változásokhoz a munkanélküliség megelőzését célzó intézkedések segítségével.

5./a célkitűzés: A mezőgazdasági területek fejlődésének segítése a mezőgazdasági szerkezet átalakításának felgyorsításával.

5./b célkitűzés: A mezőgazdasági területek fejlődésének és szerkezeti átalakulásának elősegítése a kedvezőtlen adottságú vidéki térségekben. Az északi országok rendkívül alacsony népsűrűségű területeinek támogatása.

6. célkitűzés: Azon NUTS II-es, tehát régiók támogatása, amelyek 8 fő/km^2 -nél alacsonyabb népsűrűséggel rendelkeznek az Unió észak-európai országai-ban (Finnország, Svédország).

3.2.2 Az AGENDA 2000

Forrás: European Commission

7. ábra:

Az 1999. március 24-25-i berlini csúcson határoztak az ezredforduló utáni költségvetés mértékéről, mivel a volt keleti blokk országainak csatlakozása újabb kevésbé fejlett régiókkal járt. Ennél fogva 2000 és 2006 között 260 milliárd eurót irányoztak elő a támogatásokra. A hatékonyság és finanszírozás koncentrálása érdekében az AGENDA 2000 elfogadásával, 2000-2006 közötti időszakra vonatkozóan az előző 6+1 célkitűzését három célkitűzés köré építették fel:

1. célkitűzés: azoknak a NUTS II szintű régióknak a támogatása, ahol az egy főre jutó GDP a közösségi átlag 75%-át nem érte el, továbbá azok a legtávolabb fekvő régiók, amelyek egyértelműen a 75%-os küszöbérték alatt vannak, illetve a korábbi 6. célkitűzés alá eső, azaz a kivételesen alacsony népsűrűségű területek. Azon tengerparti, tenger melléki területek, amelyek nem jogosultak az 1. célkitűzés támogatásaira, kompenzációként a Halászati Pénzügyi Alapból igényelhettek forrásokat.

2. célkitűzés: a gazdasági, társadalmi átalakulás alatt lévő, strukturálisnehezségekkel küzdő régiókat támogatta. Több szempontot határoztak meg; egyrészt, hogy az Unió lakosságának legfeljebb 18%-a tartozhatott ezen célkitűzés alá, másrészt, hogy tagállamonként meghatározandó egységes (népességi) kvóták alapján az össztermelésen belül az ipar 10%-ban, a mezőgazdaság 5%-ban részesedhetett a támogatásból. Az ipar területén azok a NUTS III szintű egységek tartoztak ide, amelyekben a munkanélküliség, az ipari foglalkoztatottság aránya a közösségi szint fölött volt. A mezőgazdasági területen azok a NUTS III egységek voltak támogathatók, amelyeken a népsűrűség kevesebb mint 100 fő/km², vagy a mezőgazdaságban foglalkoztatottak száma a közösségi átlag kétszerese vagy ennél magasabb, illetve a munkanélküliség a közösségi átlagnál magasabb.

3. célkitűzés: az oktatás, képzés és foglalkoztatás rendszerének és politikáinak modernizációját támogatta az 1. célkitűzésen kívül eső területeken. Minden tagállam százalékos formában részesedett az e célra szánt összegből, a területén élő érdekelt célcsoportoknak az uniós egészhez viszonyított aránya alapján. Magyarország EU-csatlakozása után ezen célkitűzések mentén részesedhetett a 2004–2006 közötti időszakban.

Az átalakításoknak köszönhetően jelentősen nőtt a költségvetésből a regionális támogatásokra fordított összeg. Míg a hetvenes években ebből 5%, addig a nyolcvanas években már 10%, míg a kilencvenes évekre már a költségvetés egyharmada fordítódott ezen célokra. 2007 és 2013 között a közösségi költségvetés legnagyobb kiadásaként van számon tartva. Ezen felül a tagállamok vállalták, hogy összes GDP-jük 0,46%-át fordítják minden évben a regionális fejlesztésekre. A 2004-ben csatlakozott országok kisebb mértékben voltak jogosultak a támogatások igénylésére a koppenhágai tárgyalások értelmében, míg a 2007-es ciklustól kezdve ugyanolyan feltételek mellett működhettek.

3.2.3 A kohéziós politika változásai 2007-től³

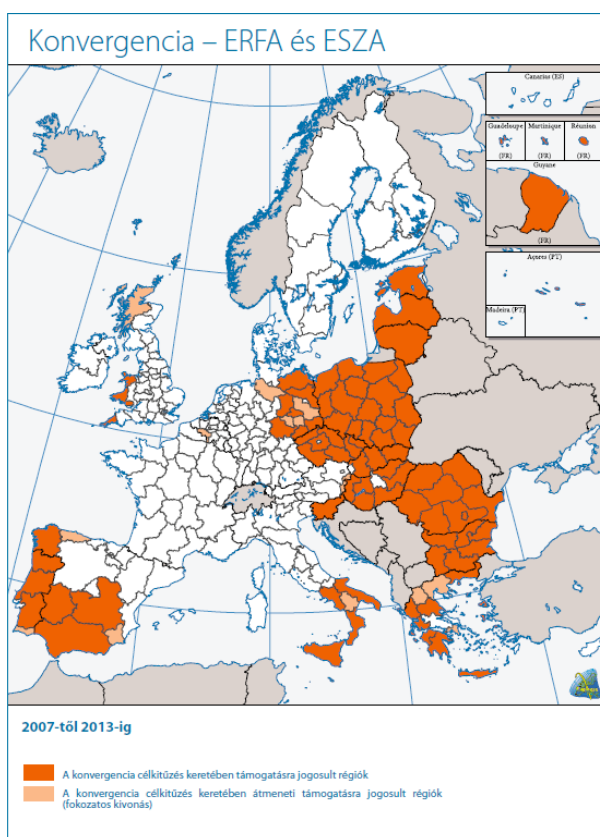
A 2007-2013-as ciklusra a 2004-től kezdve csatlakozó államok számára átszabták a támogatások elosztását.

A rendszer egyszerűsítésével azt várják, hogy tovább növekedjen az eszköz koncentrációja a cél- és forrásoldalon is. Az egyszerűsítés érinti a kohéziós politika prioritásait és intervenciók céljait, valamint a végrehajtási intézményrendszer felépítését is, melyek eredményeként várhatóan növekszik a célok átláthatósága és a programok eredményessége, illetve olcsóbbá és rugalma-

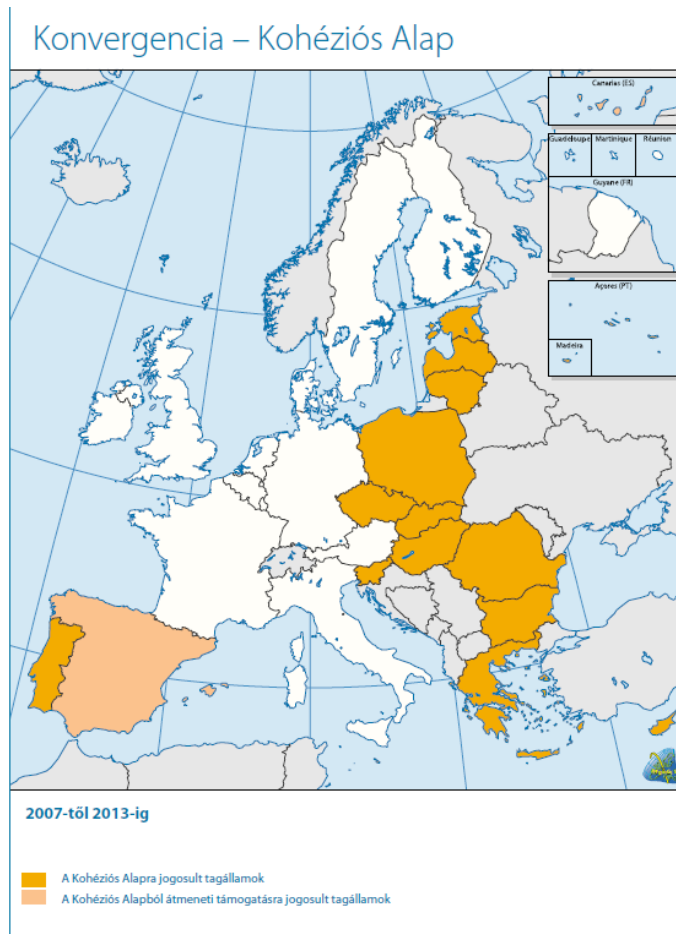
³ A kohéziós politika 2007–2013; Kommentárok és hivatalos szövegek, Európai Bizottság, Luxemburg: Az Európai Közösségek Hivatalos Kiadványainak Hivatala, 2007

sabbá válhat a támogatások lehívása. Az előző időszak célkitűzéseit három prioritás, uniós szintű stratégiai cél váltja fel:

1. **Konvergencia:** A konvergencia célkitűzés arra irányul, hogy ösztönözze a növekedést és a foglalkoztatást a kevésbé fejlett régiókban. Kiemelt szerepe van az innovációnak és a tudásalapú társadalomnak, a gazdasági és társadalmi változásokhoz való alkalmazkodóképességnek, a környezetvédelemnek és a közigazgatás hatékonyságának. A legkevésbé fejlett tagállamokat és régiókat célozza meg. A célkitűzés keretében támogatásra jogosultak azok a régiók, amelyek a regionális kritériumoknak megfelelnek, azaz az egy főre jutó GDP kisebb, mint az uniós átlag 75%-a, valamint azok a tagállamok, melyekben a GNI kisebb, mint az uniós átlag 90%-a.

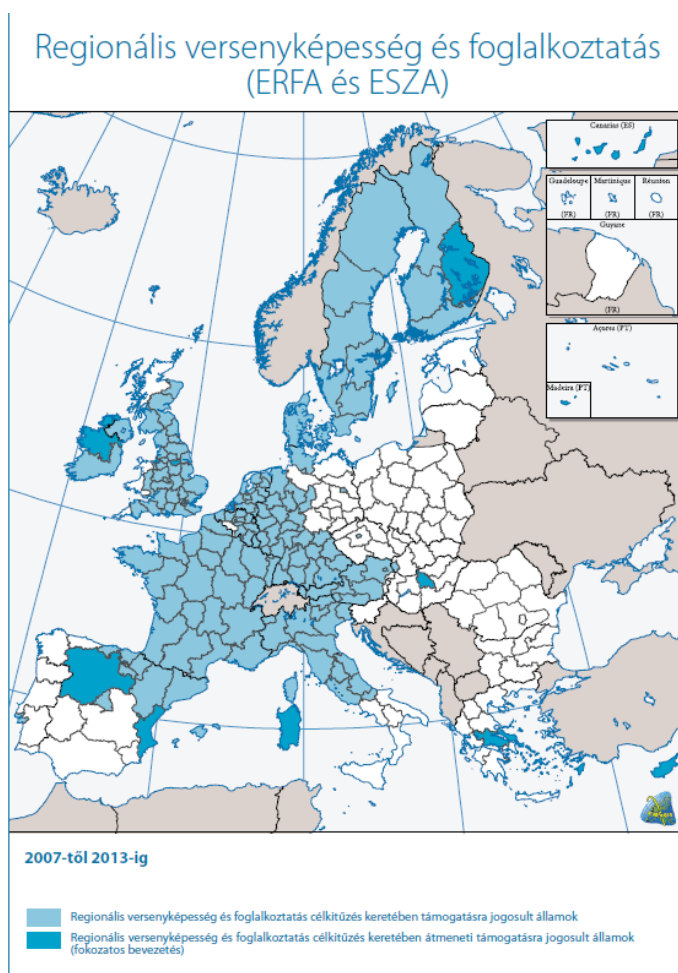

8. ábra: A kohéziós politika 2007-2013; Kommentárok és hivatalos szövegek, Európai Bizottság, Luxemburg: Az Európai Közösségek Hivatalos Kiadványainak Hivatala, 2007

9. ábra: A kohéziós politika 2007-2013; *Kommentárok és hivatalos szövegek, Európai Bizottság, Luxemburg: Az Európai Közösségek Hivatalos Kiadványainak Hivatala, 2007*

2. Regionális versenyképesség és foglalkoztatás: az Európai Unió minden olyan térségére vonatkozik, mely nem jogosult támogatásra a konvergencia célkitűzés keretében. Célja, hogy a gazdasági és társadalmi változásokra felkészülve növelje a régiók versenyképességét és vonzerejét, illetve a foglalkoztatási rátáját. Támogatásra jogosult a célkitűzés keretében minden Európai Unió régió, mely nem jogosult támogatásra a konvergencia célkitűzés keretében, vagy átmeneti támogatásra a regionális versenyképesség és foglalkoztatás célkitűzés keretében.

10. ábra: A kohéziós politika 2007-2013; *Kommentárok és hivatalos szövegek, Európai Bizottság, Luxemburg: Az Európai Közösségek Hivatalos Kiadványainak Hivatala, 2007*

3. Európai területi együttműködés: célja a határokon átnyúló, a transznacionális és a régiók közti együttműködés előmozdítása. Kiegészíti a másik két célkitűzést, mivel a támogatásra jogosult régiók a konvergencia vagy a regionális versenyképesség és foglalkoztatás címén is támogatottak lehetnek. Az ERFA finanszírozza, célja a különböző országok hatóságai részére a közös megoldások elősegítése a városi, vidéki vagy tengerparti fejlesztéseknél, a gazdasági kapcsolatok előmozdításában, valamint a kis- és középvállalkozások (KKV-k) hálózatépítésénél. Az együttműködés a kutatás, a fejlesztés, az információs társadalom, a

környezetvédelem, kockázat megelőzés és az integrált vízgazdálkodás kérdései köré csoportosul. Ezzel a területi együttműködést önálló célkitűzéssé emelték.

Tagállamok szerinti indikatív eloszlás 2007–2013 (folyó árakon, milliárd euróban)

	Konvergencia			Regionális versenyképesség és foglalkoztatás		Európai területi együttműködés	Összesen
	Kohéziós Alap	Konvergencia	Fokozatos kivonás	Fokozatos bevezetés	Regionális versenyképesség és foglalkoztatás		
Belgium			638		1 425	194	2 258
Bulgária	2 283	4 391				179	6 853
Cseh Köztársaság	8 819	17 064			419	389	26 692
Dánia					510	103	613
Németország		11 864	4 215		9 409	851	26 340
Észtország	1 152	2 252				52	3 456
Írország				458	293	151	901
Görögország	3 697	9 420	6 458	635		210	20 420
Spanyolország	3 543	21 054	1 583	4 955	3 522	559	35 217
Franciaország		3 191			10 257	872	14 319
Olaszország		21 211	430	972	5 353	846	28 812
Ciprus	213			399		28	640
Lettország	1 540	2 991				90	4 620
Litvánia	2 305	4 470				109	6 885
Luxemburg					50	15	65
Magyarország	8 642	14 248		2 031		386	25 307
Málta	284	556				15	855
Hollandia					1 660	247	1 907
Ausztria			177		1 027	257	1 461
Lengyelország	22 176	44 377				731	67 284
Portugália	3 060	17 133	280	448	490	99	21 511
Románia	6 552	12 661				455	19 668
Szlovénia	1 412	2 689				104	4 205
Szlovákia	3 899	7 013			449	227	11 588
Finnország				545	1 051	120	1 716
Svédország					1 626	265	1 891
Egyesült Királyság		2 738	174	965	6 014	722	10 613
Interregionális együttműködés/hálózatok						445	445
Technikai segítségnyújtás							868
Összesen	69 578	199 322	13 955	11 409	43 556	8 723	347 410

11. ábra: A kohéziós politika 2007-2013; Kommentárok és hivatalos szövegek, Európai Bizottság, Luxemburg: Az Európai Közösségek Hivatalos Kiadványainak Hivatala, 2007

3.2.4 Európai Unió Területi Agendája⁴

A 2009. december 1-jétől hatályba lépett Lisszaboni Szerződés a gazdasági-társadalmi kohéziót kibővítette a területi célkitűzésekkel.

Az Európai Unió Területi Agendáját a tagországok területi tervezésért és területfejlesztésért felelős miniszterei 2007-ben fogadták el. A szakpolitikai keretdokumentum fontos lépés az európai szintű területfejlesztés, az integráló karakterű területi tervezés megteremtése irányába. Az európai területi kihívások és prioritások magyar nézőpontból több területet is érintenek: szerepet kap a fenntartható területi fejlődés, az elmaradott területek felzárkóztatása, sokközpontú ország, a harmonikus és fenntartható régiók, térségek, a fenntartható területhasználat, a térségi közműrendszerek, ökoteknológia, megújuló energiák, a helyi-térségi identitás sokszínű ország és a helyi gazdaságfejlesztés, helyi piacok. Ezen túl a policentrikus településhálózat, az egyenlő esélyek biztosítása országszerte, a párbeszéd a partnerségért, a kockázat-menedzsment és klímaváltozás, a fenntartható energiaellátás, a demográfiai változások, a helyi és térségi identitás erősítése, a területi potenciálok beazonosítása, mobilizálása, a regionális klaszterek, transzeurópai infrastrukturális hálózatok és a természeti és kulturális adottságok kiaknázása és hasznosítása is központi szerepet kapnak.⁵

Forrás: Europe Innova

12. ábra:

⁴ Hutkai Zsuzsanna: A regionális politika, a régió fogalmának többoldalú megközelítése; Pro PublicoBono Online Támo pSpeciál; 2012

⁵ Kézikönyv az Európai Unió Területi Agendájának hazai érvényesítéséhez, NFGM, Váti Nonprofit Kft, 2010

2011-ben született megállapodás az Európai Unió Területi Agendájáról – Területi Agenda 2020, amely „*Egy sokszínű régiókból álló, befogadó, intelligens és fenntartható Európa felé*”⁶ címet kapta, és a következő főbb alapelveket, irányokat emeli ki:

- A területi kohézió közös cél: egy harmonikusabb és kiegyensúlyozottabb Európa érdekében.
- A területi fejlődés kihívásai és lehetőségei – Hajtóerők és azok területi szempontjai.
 - A globalizáció erősödő hatásai: a globális gazdasági válságot követő strukturális változások.
 - Az uniós integráció kihívásai és a régiók növekvő kölcsönös függése.
 - Területenként eltérő demográfiai és szociális kihívások, a sérülékeny csoportok szegregációja.
 - Éghajlatváltozás és környezeti kockázatok: földrajzi régióként eltérő hatások.
 - Az energetikai kihívások erősödnek és veszélyeztetik a régiók versenyképességét.
 - A biodiverzitás csökkenése, a természeti, táji és kulturális örökség veszélybe kerülése.
- Az Európai Unió fejlesztésének területi prioritásai.
 - A policentrikus és kiegyensúlyozott területi fejlődés elősegítése.
 - Az integrált fejlesztés ösztönzése a városokban, valamint a vidéki és sajátos adottságú régiókban.
 - A határokon átnyúló és transznacionális funkcionális régiók területi integrációja.
- A régiók erős, helyi gazdaságokon nyugvó globális versenyképességének biztosítása.
- A területi összeköttetés javítása az egyének, a közösségek és a vállalkozások érdekében.
- A régiók ökológiai, táji és kulturális értékeinek kezelése és összekapcsolása.
- Az uniós területi kohézió megvalósítása: irányítási és végrehajtási mechanizmusok és a szakpolitikák területi koordinációja, továbbá a területi kohézió megvalósítására irányuló mechanizmusok: a területi kohézió

⁶ Az Európai Unió Területi Agendája 2020, <http://regionálispolitika.kormany.hu/download/4/73/10000/Ter%C3%BCleti%20Agenda%202020.pdf>

erősítése uniós szinten, a területi kohézió erősítése határokon átnyúló, transznacionális és interregionális szinten, és a területi kohézióhoz történő tagállami hozzájárulások erősítése.

3.2.5 EUROPA 2020⁷

Az Európa 2020 a következő évtizedre szóló Európai Unió növekedési stratégia. Célja, hogy változó világban az EU gazdasága intelligens, fenntartható és inkluzív legyen. E három, egymást kölcsönösen erősítő prioritás kívánja elősegíteni, hogy az Unióban és a tagállamokban magas legyen a foglalkoztatottság és a termelékenység, és erősödjön a társadalmi kohézió. Az EU öt nagyszabású célt tűzött ki maga elé a foglalkoztatás, az innováció, az oktatás, a társadalmi befogadás és az éghajlat-energiapolitika területén, melyeket 2020-ig kíván megvalósítani. Mindegyik tagállam saját nemzeti célokat fogadott el az említett területeken. A stratégia megvalósítását konkrét uniós és tagállami intézkedések segítik.

A fő célkitűzések a következők⁸:

- Foglalkoztatás: cél, hogy a 20–64 évesek körében a foglalkoztatottság aránya elérje a 75%-ot.
- K+F, innováció: az EU GDP-jének 3%-át a kutatás-fejlesztés és az innováció ösztönzésére irányuló beruházásokra kell fordítani.
- Éghajlatváltozás, energia: az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását 20%-kal, vagy amennyiben adottak a szükséges feltételek, 30%-kal csökkenteni kell az 1990-es szinthez képest. A megújuló energiaforrások arányát 20%-ra kell növelni, továbbá 20%-kal kell javítani az energiahatékonyságot.
- Oktatás: a lemorzsolódási arányt 10% alá kell csökkenteni és cél, hogy a 30 és 34 év közötti uniós lakosok legalább 40%-a felsőfokú végzettséggel rendelkezzen.
- Szegénység, társadalmi kirekesztés: minimum 20 millióval csökkenteni kell azok számát, akik nyomorban és társadalmi kirekesztettségben élnek.

⁷ Európai Bizottság, Európa 2020-Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája Brüsszel, 2010.3.3., COM(2010) 2020 végleges

⁸ http://ec.europa.eu/europe2020/targets/eu-targets/index_hu.htm

3.2.6 Kohéziós politika 2014-2020⁹

Az EU egyes régióinak gazdasági fejlettsége, termelékenysége és foglalkoztatási adatai között igen komoly eltérések vannak. A 2014-2020 közötti kohéziós politikára vonatkozó javaslatok célja javítani az uniós régiók számára nyújtott támogatásokat, úgy, hogy előtérbe kerüljenek a növekedést és a munkahelyteremtést célzó nagy hatású programok. Az Unió a költségvetésének mintegy harmadát fordítják a lemaradó térségek felzárkózására, segítve a legkevésbé fejlett régióknak kiaknázni az uniós piac előnyeit. Ennélfogva támogatást kapnak azon programok, amelyek a helyi munkavállalók készségeinek fejlesztésére, a vállalkozói kedv növelésére, az infrastrukturális fejlesztésre és a környezet védelmére összpontosítanak: a 2014 és 2020 közötti időszakra szóló költségvetési javaslat 367 milliárd eurót irányoz elő erre. A kohéziós politika támogatja az Európa 2020 céljainak megvalósítását a következő témakörök középpontba helyezésével:

- Kutatás és innováció
- Információs és kommunikációs technológiák (IKT)
- A kis- és középvállalatok (kkv-k) versenyképessége
- Áttérés az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdasági modellre
- Alkalmazkodás a klímaváltozáshoz, valamint kockázatmegelőzés és -kezelés
- Környezetvédelem és az erőforrások hatékony felhasználása
- Fenntartható közlekedés, szállítás, valamint a főbb hálózati infrastrukturák szűk keresztmetszeteinek megszüntetése
- A foglalkoztatás fejlesztése és a munkaerő mobilitásának támogatása
- A szegénység elleni küzdelem és társadalmi befogadás
- Oktatás, készségfejlesztés és élethosszig tartó tanulás
- Az intézményi képességek és a közszolgálat hatékonyabbá tétele

A javaslatcsomag alapján a támogatások a jövőben a stratégiába illeszkedő kevesebb prioritásra összpontosulnának. A tagállamoknak partnerségi szerződést kell majd kötniük a Bizottsággal. Ebben meg kell határozni a beruházási prioritásokat, az elérni kívánt célokat, amelyeknek az elérését jobb ellenőrzéssel is garantálni kívánják. További források állnak majd azoknak a programoknak a rendelkezésére, amelyek a legnagyobb mértékben járulnak hozzá a növekedéshez és a foglalkoztatás javításához. A társadalmi fejlődést, a vidéki területe-

⁹ Kohéziós politika 2014–2020, Befektetés a növekedésbe és a munkahelyekbe, Az Európai Bizottság Regionális Politikai Főigazgatósága, <http://ec.europa.eu/inforegio>

ket, a part menti térségeket, a határ régiók közötti együttműködést, a halászatot és a kevésbé fejlett országokat célzó különböző alapokra közös szabályok vonatkoznak majd, így az egyes programokhoz több alaptól is lehet támogatást szerezni. A pályázati eljárás egyszerűsítése kevesebb adminisztratív terhet jelent majd, de ezzel párhuzamosan a költségek is csökkenni fognak. A finanszírozási programokból valamennyi tagállam részesülhet, ám a legtöbb támogatás azokba az országokba irányul majd, amelyek GDP-je nem éri el az uniós átlag 75%-át. Az ESZA pénzalapjainak minimális részaránya meghatározásra kerül minden régióra vonatkozóan: 25% a kevésbé fejlett régiók számára; 40% az átmeneti régiók számára; illetve 52% a fejlettebb régiók számára. A Kohéziós Alap továbbra is támogatja majd azokat a tagállamokat, amelyekben az egy főre jutó bruttó nemzeti jövedelem kevesebb, mint 90%-a az EU 27 tagországa átlagának. Külön védőháló kerül kialakításra minden olyan régió számára, amelyek támogatásra voltak jogosultak a 2007 és 2013 közötti időszak konvergencia céljai szerint, de amelyekben az egy főre jutó GDP most több, mint 75 %-a az EU 27 tagországa átlagának. Az átmeneti vagy fejlettebb régiók kategóriába tartozóként ezek a régiók a Strukturális Alapokból kapnak legalább a 2007 és 2013 közötti támogatásuk kétharmadával egyenlő finanszírozást. Kiemelik, hogy a jelenlegi pénzügyi keretrendszerrel szerzett tapasztalatok alapján több tagállamnak is problémát jelent, ha rövid idő alatt kell felhasználniuk nagyobb összegű EU-finanszírozást és néhány tagállam pénzügyi helyzete megnehezítette a források lehívását nemzeti társfinanszírozáshoz. A források lehívásának megkönnyítése érdekében a Bizottság néhány intézkedést javasol:

- a kohéziós finanszírozás maximálása a GNI 2,5%-ában;
- a társfinanszírozási ráták maximálása az operatív programok egyes prioritási tengelyeinek szintjén: 75–85% a kevésbé fejlett és a legkülső régiókban; 75% az Európai területi együttműködési programokban; 60% az átmeneti régiókban; és 50% a fejlettebb régiókban;
- az adminisztrációs kapacitás fejlesztésére vonatkozó feltételek befoglalása a partnerségi szerződésekbe.

Az uniós intézkedések várhatóan 2014-ben lépnek hatályba, ha az EU Tanácsa és az Európai Parlament 2012-ben elfogadja a javaslatcsomagot.

3.3 ÖSSZEFOGLALÁS, KÉRDÉSEK

3.3.1 Önellenőrző kérdések

1. Miképpen jelenik meg a regionális különbségek mérséklésének célja a Római szerződésben, illetve az Egységes Európai okmányban?
2. Mit tartalmazott a regionális politika 1988-as reformja?
3. Hogyan épül fel a régiók lehatárolására szolgáló NUTS rendszer?
4. Milyen területfejlesztési célokat határozott meg a Maastrichti szerződés?
5. Ismertesse az AGENDA 2000 dokumentumban meghatározott célkitűzéseket
6. Mik a kohéziós politika 2007-et követő változásainak lényegi elemei?

4. JOGFORRÁSOK¹⁰

4.1 CÉLKITŰZÉSEK ÉS KOMPETENCIÁK

A fejezet célja, hogy segítséget nyújtson a támogatási rendszer joganyagában történő tájékozódáshoz.

4.2 TANANYAG

4.2.1 A regionális politika elsődleges joganyaga

Az Európai Unió regionális politikájának elsődleges jogforrása az Európai Közösségről szóló szerződés Harmadik Részének XVII. (korábban XIV.) címe: a „Gazdasági és társadalmi kohézió”. A fejezet jelenlegi formáját a Maastrichti, majd az Amszterdami, illetve a Nizzai Szerződés által végrehajtott módosítás után nyerte el. Az ebben a fejezetben található öt cikk az alábbi rendelkezéseket tartalmazza:

- A 158. (korábban 130a) cikk rögzíti a gazdasági és társadalmi kohézió célját: a Közösség különböző régiói között fennálló fejlettségi különbségek csökkentését, illetve a hátrányos helyzetű régiók (vagy szigetek) elmaradottságának felszámolását.
- A 159. (korábban 130b) cikk határozza meg az előző cikkben meghatározott politika alapelemeit, vagyis a tagállamok gazdaságpolitikájának regionális célkitűzésekhez történő igazítását, a Strukturális Alapok, illetve egyéb finanszírozási lehetőségek koordinált felhasználását; továbbá a Bizottság jelentéstételi kötelezettségét a gazdasági és szociális kohézió megvalósulásáról.
- A 160. (korábban 130c) cikk rögzíti az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA, I. később) szerepét.
- A 161. (korábban 130d) cikk felhatalmazza a Tanácsot arra, hogy a Strukturális Alapokra és a Kohéziós Alapra vonatkozó rendeleteket megalkothassa. Rögzíti továbbá, hogy a döntések 2007-től kezdődően minősített többséggel születnek.
- A 162. (korábban 130e) cikk az Európai Regionális Fejlesztési Alap célkitűzéseinek végrehajtását szolgáló döntéseket a Tanács hatáskörébe

¹⁰ Bevezetés az Európai Unió támogatási rendszerébe – Magyar Közigazgatási Intézet, Budapest 2007

utalja, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának véleménynyilvánítást biztosítva.

A XI. cím 2. fejezetének 146–148 (korábban 123–125) cikke (amely már az 1957-es szövegben is szerepelt) rendelkezik az Európai Szociális Alapról és feladatairól, vagyis a foglalkoztatási lehetőségek javításáról, a foglalkoztatottak életszínvonalának emeléséről, a munkaerő szakmai és földrajzi mobilitásának elősegítéséről, illetve a gazdaságszerkezeti változásokhoz való alkalmazkodás megkönnyítéséről.

Az EK Szerződésnek vannak egyéb olyan rendelkezései, amelyek a regionális politika szempontjából is szerepet játszó intézményekről szólnak, így pl. a 263–265. (korábban 198a-c) cikkek a Régiók Bizottságáról, vagy a 266–267 (korábban 198d-e) cikkek az Európai Beruházási Bankról.

4.2.2 A regionális politika másodlagos joganyaga

A másodlagos joganyag körében a legfontosabbak a Strukturális Alapok működésére, azok koordinálására és forrásaik felhasználására vonatkozó tanácsi rendeletek; illetve a Kohéziós Alap létrehozására és működésére vonatkozó tanácsi rendeletek.

A másodlagos joganyag átfogó módosítására 1999 júniusában, az 1999. márciusi rendkívüli berlini csúcstalálkozót követően, az Agenda 2000 csomagról elfogadott megállapodásnak megfelelően került sor. A 2000–2006-os időszakra vonatkozó alapvető másodlagos joganyag a következők:

Az (EGK) 1260/1999 sz. tanácsi rendelet, mint keretrendelet szabályozza a Strukturális Alapok működésének általános elveit. A rendelet meghatározza a regionális politika célkitűzéseit, a Strukturális Alapoknak a célkitűzések megvalósításában való részvételét, az alapok rendelkezésére álló keretösszeget, a strukturális politika alapelveit; továbbá tervezési, végrehajtási és ellenőrzési eljárásait. Ez a mai regionális politika alapvető fontosságú rendelete. Az egyes alapokra vonatkozó – általános rendeletben foglaltakat kiegészítő – különös eljárási szabályokat tartalmazó rendeletek a következők:

- Az Európai Regionális Fejlesztési Alap feladatait és az Alapból finanszírozható intézkedések körét határozza meg az Európai Parlament és a Tanács (EK) 1783/1999 sz. rendelete, hasonlóképpen.
- Az Európai Szociális Alap feladatait és a finanszírozható intézkedések körét határozza meg az Európai Parlament és a Tanács (EK) 1784/1999 sz. rendelete.
- A Halászati Orientációs Finanszírozási Eszközt szabályozza az (EK) 1263/1999 sz. tanácsi rendelet.

- Az (EK) 1257/1999. sz. rendelet szól az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alapja Orientációs részalapjának a mezőgazdasági strukturális fejlesztésben történő közreműködéséről.
- A Kohéziós Alapot létrehozó (EK) 1164/94 sz. tanácsi rendeletet módosította az (EK) 1264/1999. sz. tanácsi rendelet, továbbá az (EK) 1265/1999 sz. tanácsi rendelet módosította az 1994. évi rendelet II. mellékletét (a projektek meghatározásáról, a pénzügyi eljárásokról).
- Az Agenda 2000 két új, a tagjelölt országok számára strukturális, illetve mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatást nyújtó eszközzel gazdagította a közösségi regionális politika tárházát. Az (EK) 1267/1999 sz. tanácsi rendelet hozta létre (a Kohéziós Alap mintájára) az ISPA programot; az (EK) 1268/1999 sz. rendelet pedig a mezőgazdaság és a vidék fejlesztését támogató SAPARD programot. A három előcsatlakozási eszköz (PHARE, ISPA, SAPARD) koordinációjának rendjét határozza meg az (EK) 1266/1999 sz. tanácsi rendelet.

A 2000–2006-os időszakra vonatkozóan az Európai Bizottság hatáskörébe tartozóan a következő bizottsági határozatok kerültek elfogadásra, mint a regionális politika megvalósításának fontos feltételeit rögzítő jogszabályok.

- Az 1999/500/EK sz. határozat a strukturális politikák 1. célkitűzése alá nem tartozó, 2000-2006 között nyújtható halászati támogatás tagállamonkénti indikatív összegéről.
- Az 1999/501/EK sz. határozat a Strukturális Alapokból az 1. célkitűzés keretében nyújtható támogatás tagállamonkénti indikatív összegéről.
- Az 1999/502/EK sz. határozat az 1. célkitűzés alá tartozó régiók listájáról.
- Az 1999/503/EK sz. határozat a 2. célkitűzés alá tartozó népesség tagállamonkénti felső határáról.
- Az 1999/504/EK sz. határozat a Strukturális Alapokból a 2. célkitűzés keretében nyújtható támogatás tagállamonkénti indikatív összegéről.
- Az 1999/505/EK sz. határozat a Strukturális Alapokból a 3. célkitűzés keretében nyújtható támogatás tagállamonkénti indikatív összegéről.

Végül, de nem utolsósorban külön figyelmet érdemel:

- az (EK) 1685/2002. sz. bizottsági rendelet a támogatások szempontjából elszámolható költségekről,
- az (EGK) 1260/1999 sz. tanácsi rendelet végrehajtását szabályozó (EK) 438/2001 sz. bizottsági rendelet, továbbá

- 2001 és 2002 folyamán bizottsági rendeletekkel szabályozták a végrehajtás néhány kiemelt szempontját.

A másodlagos joganyag átfogó módosítására legutóbb 2006 júliusában, a 2000–2006-os rezsim szabályozási joganyagát felváltandó került sor. A 2007–2013-as időszakra vonatkozó alapvető másodlagos joganyag tehát a következő.

Az 1083/2006/EK sz. tanácsi keretrendelet szabályozza a Strukturális Alapok és a Kohéziós Alap működésének általános elveit, amely így meghatározza a regionális politika célkitűzéseit, az Alapoknak a célkitűzések megvalósításában való részvételét, az Alapok rendelkezésére álló keretösszeget, a kohéziós politika alapelveit; továbbá tervezési, végrehajtási és ellenőrzési eljárásait. Hasonlóan a korábbi szabályozáshoz, az egyes Alapokhoz kapcsolódó speciális rendelkezéseket tartalmazó jogszabályokat is megalkották.

- Az Európai Regionális Fejlesztési Alap feladatait és az Alapból finanszírozható intézkedések körét határozza meg az Európai Parlament és a Tanács 1080/2006/EK rendelete (2006. július 5.), amely hatályon kívül helyezte az 1783/1999/EK rendeletet;
- Az Európai Szociális Alap feladatait és a finanszírozható intézkedések körét határozza meg az Európai Parlament és a Tanács 1081/2006/EK rendelete (2006. július 5.), amely hatályon kívül helyezte az 1784/1999/EK rendeletet;
- Az európai területi együttműködési csoportosulás létrehozásának feltételeit és szabályait határozza meg az Európai Parlament és a Tanács 1082/2006/EK rendelete (2006. július 5.);
- A Kohéziós Alapból nyújtható támogatás feltételeit és speciális szabályait határozza meg az Európai Parlament és a Tanács 1084/2006/EK rendelete (2006. július 11.), amely hatályon kívül helyezte a 1164/94/EK rendeletet;
- Végül az általános rendelkezések megállapításáról szóló 1083/2006/EK tanácsi rendelet, valamint az Európai Regionális Fejlesztési Alapról szóló 1080/2006/EK európai parlamenti és a tanácsi rendelet végrehajtására vonatkozó szabályok meghatározásáról szóló 1828/2006/EK bizottsági rendelet.

4.3 ÖSSZEFOGLALÁS, KÉRDÉSEK

4.3.1 Önellenőrző kérdések

1. Mi képezi az Európai Unió regionális politikáinak az elsődleges jogforrását?
2. Az (EGK) 1260/1999 sz. tanácsi rendelete, ami a Strukturális Alapok működésének általános elveit tartalmazza az elsődleges vagy másodlagos joganyagok közé sorolható?

5. A REGIONÁLIS POLITIKA ALAPELVEI

5.1 CÉLKITŰZÉSEK ÉS KOMPETENCIÁK

Ebben a fejezetben a regionális politika azon alapelvei kerülnek bemutatásra, amelyek a fejlesztéspolitika egészét áthatják.

5.2 TANANYAG

A regionális támogatási források felhasználása csak bizonyos alapelvek betartása mellett biztosított.

5.2.1 Koncentráció

A koncentráció alapelve szerint a regionális politika eszközeinek hatékony felhasználása érdekében a pontosan meghatározott célkitűzések megvalósítására kell összpontosítani a rendelkezésre álló forrásokat. Vagyis a különböző alapokból származó forrásokat a legrászorultabb területeken kell felhasználni, nem szabad őket szétforgácsolni. A források felaprózódásának elkerülése érdekében, a Strukturális Alapok csak a fejlesztési programokban rögzített célok megvalósítására használhatóak fel. A koncentrációnak három típusáról beszélhetünk:

- a. Tematikus koncentráció – amely a fejlesztési célok számának csökkentését jelenti
- b. Pénzügyi koncentráció – a programok, projektek alsó és felső támogatási határértékének a rögzítése
- c. Földrajzi koncentráció – a támogatható területek egységesített lehatárolása

A 2000–2006-os időszak tanácsi keretrendelete (1260/1999) három célkitűzést határozott meg. Ezek a következők voltak:

1. célkitűzés

Az 1. célkitűzés a fejlődésben elmaradott területek fejlesztésének és strukturális alkalmazkodásának támogatását szolgálja. Ide tartoznak a közösségi átlag GDP 75%-át el nem érő NUTS 2 szintű régiók.

2. célkitűzés

A 2. célkitűzés a strukturális nehézségekkel küzdő területek gazdasági és társadalmi felzárkóztatását segíti. Kedvezményezettjei az ipari és szolgáltatási

szervezetváltáson átmenő területek, hanyatló mezőgazdasági régiók, válságjelenségekkel küzdő városi övezetek, valamint a halászáttól egyoldalúan függő területek.

3. célkitűzés

A 3. célkitűzés az emberi erőforrás-fejlesztést szolgálja, különös tekintettel az oktatási, képzési és foglalkoztatási politikák és rendszerek modernizálására. A célkitűzés megvalósítását célzó programok az 1. célkitűzés körébe tartozó régiók kivételével valamennyi régió számára elérhetőek.

A 2000 és 2006 közötti időszakban a fenti célokon kívül még négy Közöségi Kezdeményezés keretében kaphattak támogatást a régiók:

- INTERREG – a határ menti, a nemzetközi és a régiók közötti együttműködési programokat támogatja.
- EQUAL – a munkaerőpiacon kialakuló mindenfajta diszkrimináció és esélyegyenlőtlenség elleni nemzetközi küzdelmet segíti.
- LEADER – vidéki körzetek fejlesztését támogatja.
- URBAN – a közepes méretű és a nagyvárosok válságban lévő körzeteinek regenerálását támogatja. Törvényileg szabályozták a jogosultsági kritériumokat, vagyis azokat a feltételeket, amelyek alapján valamely régió támogatást kaphatott fejlesztési programjához.

Forrás: European Commission

13. ábra:

A 2007-2013-as költségvetési időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), az Európai Szociális Alap (ESZA) és a Kohéziós Alap három célkitűzés keretében támogatja az arra rászoruló régiókat:

1. Konvergencia – azok a NUTS 2 szintű régiók jogosultak támogatásra, amelyekben a GDP/fő kisebb a közösségi átlag 75%-ánál.
2. Regionális versenyképesség és foglalkoztatás – azok a régiók kapnak támogatást, amelyek kívül esnek a konvergencia-célkitűzés feltételei keretén.
3. Európai területi együttműködés – kiemelten a határokon átnyúló együttműködés, a transznacionális együttműködés, régiók közötti együttműködés.

Az Európai Unió minden régiójára vonatkozik a célkitűzések közül legalább egy. Azt, hogy mely régiók támogathatóak, a Bizottság statisztikai mutatók alapján állapítja meg. Azok a régiók, amelyek az Unió bővítésének statisztikai hatása miatt kikerültek volna a támogatási célkitűzések alól, ún. phasing-out támogatásban részesülnek. Vagyis a Közösség egy átmeneti támogatási rendszert hozott létre, amely alapján az egyes régiók hét éves átmeneti időszakon keresztül továbbra is támogatást kapnak, így esetükben a támogathatóság kritériumát jelentő küszöbérték nem a27, hanem továbbra is a 15 tagállamot számláló EU egy főre eső GDP-jének 75%-a. A támogatások elnyeréséhez az egyes tagországok kidolgozzák saját nemzeti fejlesztési terveiket (NFT), valamint az EU által társfinanszírozásban megvalósítandó terveiket, amelyeket az Európai Bizottságnak is el kell fogadnia. Csak ezekre nyerhető Közösségi támogatás a kidolgozott és elfogadott programok, projektek alapján. A 2007–2013 közötti időszakban a fejlesztési terv hivatalos neve Nemzeti Stratégiai Referenciakeret – NSRK (National Strategic Reference Framework, NSRF). Az NSRK-ban szereplő stratégia fő jellemzői:

- összhangban álljon az EU által megfogalmazott iránymutatásokkal;
- a nemzeti stratégia legyen SWOT-elemzéssel alátámasztva. Legyenek megnevezve a prioritások, számszerűsítve a teljesítési és a hatásmutatók;
- az operatív programokban legyenek feltüntetve a finanszírozási tervek.

Az iránymutatások értelmében a regionális politikai támogatásokat – a lisszaboni stratégiával összhangban – a fenntartható fejlődés megteremtésére és a tudásalapú társadalom megerősítésére kell fordítani. Ennek alapját a fizikai infrastruktúra, a humán erőforrások, a kutatás-fejlesztés és innováció képezik. Az iránymutatások keretében három prioritást határozott meg az EU:

1. a tagország, régió, nagyváros vonzóerejének növelése (elérhetőség javítása, szolgáltatások megfelelő minősége, környezet védelme);
2. innováció és vállalkozói szellem ösztönzése, a tudásalapú gazdaság fejlesztése (innovációs képességek fokozása, információs és kommunikációs technológiák elterjesztése);
3. több és jobb munkahely teremtése (munkavállalók és munkaadók alkalmazkodóképességének fejlesztése, humán erőforrásba való beruházás növelése).

Összefoglalva, az EU kohéziós politikájának 2007-2013-as időszakra vonatkozó főbb jellemzői:

- a pénzügyi kerete kibővült;
- stratégiai szempontból célzottabb;
- a végrehajtás szempontjából egyszerűbb és átláthatóbb (egy program – egy alap);
- a teljesítmény és a minőség szempontjából szigorúbb;
- a tervezésben és a végrehajtásban a tagállamok és a régiók nagyobb önállósággal rendelkeznek.

5.2.2 Partnerség

A partnerség elve feltételezi az uniós regionális politika megvalósításában részt vevő szereplők, vagyis az Európai Bizottság, a tagállami központi közigazgatás, a tagállami regionális intézmények, az önkormányzatok, valamint a helyi magán- és köztisztviselők közötti együttműködést.

A programok előkészítésében, a döntésekben és a megvalósításban megosztja a felelősséget az EU Bizottsága, a nemzeti kormányok és a helyi szervek között. Másrészt horizontálisan a gazdasági és társadalmi partnerek bevonását jelenti, már a tervek kidolgozásába, majd a megvalósításába.

A partnerség, az eredeti szándékok szerint áthatja az Unió regionális politikájának egészét: a támogatott programok beazonosításától, megtervezésétől kezdve, a projektek végrehajtásán át, a közösségi finanszírozás felhasználásának ellenőrzéséig.

A programozás szakasza a Nemzeti Fejlesztési Terv (NFT) elkészítésével kezdődik. Az uniós elvárások szerint a programozás ezen első szakaszától kezdődően érvényesülni kell a partnerség elvének. Az NFT kidolgozása során a munkaadók, a munkavállalók, a gazdaság szereplői, az önkormányzati szövetségek és további nem kormányzati szervezetek véleményét is ki kellett kérni. Az önkormányzatok számára a prioritás meghatározás szakaszában a vélemény-

nyilvánításra elsősorban a programozásba bevont régiók intézményrendszerén keresztül nyílt mód. Az alapprioritásokat meghatározó NFT, majd az Európai Bizottsággal annak alapján folytatott tárgyalások eredményeképpen létrejövő, az uniós támogatásokat rögzítő dokumentumok (Közösségi Támogatási Keret, illetve operatív programok) fejlesztési célkitűzéseinek kialakítása során is figyelemmel kell lenni a partnerség elvére. A részletes prioritások, intézkedések meghatározásakor is lehetőséget kell biztosítani a nem kormányzati partnerek, illetve az önkormányzatok számára véleményük kifejezésre juttatására.

Forrás: <http://foreignpolicyblogs.com>

14. ábra:

A partnerség elvének hazai biztosítását a programozás során, országos szinten alapvetően

- a Kormány, a munkaadók és munkavállalók képviselőiből álló Érdekegyeztető Tanács;
- az Országos Területfejlesztési Tanács,
- a Kormány, a kamarák, a társadalmi partnerek és az önkormányzati szövetségek képviselőiből álló Országos Regionális Fejlesztési Tanács; valamint
- a tudomány, az üzleti élet és a nem kormányzati környezetvédelmi szervezetek képviselőiből álló Országos Környezetvédelmi Tanács látja el.

Regionális szinten a regionális fejlesztési ügynökségek igazgatóiból és az illetékes minisztériumok képviselőiből álló Nemzeti Fejlesztési Terv Munkacsoport; a Regionális Területfejlesztési Tanácsok és ügynökségek, a Területfejlesztési Régiók Egyeztető Tanácsa (TERET) valósítja meg a partnerség elvét.

Megyei szinten a Megyei Területfejlesztési Tanácsok, a megyei önkormányzatok, a kistérségi társulások, a települési önkormányzatok, az egyéb társadalmi szervezetek, a tudományos, a szakmai és civil szervezetek.

A partnerség elve a regionális politika végrehajtása során is erősíti a regionális és helyi intézmények szerepét és jelentőségét, ami alapvetően a programok ellenőrzésében résztvevő monitoring bizottságok révén valósul meg.

5.2.3 Programozás

A programozás elve az Európai Unió regionális politikájának megtervezését, a prioritások meghatározását, a projektek pontos beazonosítását szolgálja. Előírja, hogy a regionális politika forrásait elsősorban a többéves integrált programokra kell fordítani, olyan módon, hogy az egyes szektorokra vonatkozó intézkedések hatásai egymást erősítsék. A programozás elve alapján készült többéves prioritás-meghatározó dokumentumok részletesen szabályozott eljárásrend alapján születnek; meghatározzák nemzeti, illetve regionális szinten az elérendő célokat; rögzítik az elérésükhöz szükséges szociális, beruházásösztönző, környezetvédelmi, infrastrukturális stb. intézkedések összességét.

Forrás: www.euobserver.com

15. ábra:

Az alapelv az uniós finanszírozás egyik legnagyobb problémáját oldotta meg azáltal, hogy az egyes projektek finanszírozása helyett a hosszabb távú, komplex, a fejlődést jobban segítő célkitűzéseket és prioritásokat állította a középpontba. A Delors-csomag óta ez annyit jelent, hogy a programozás vagy tervezés háromlépcsősen valósul meg, a felülről lefelé történő illeszkedést tartva szem előtt: a Közösségi Támogatási Kerettervből kiindulva, a Nemzeti és/vagy Regionális Fejlesztési Terveken át az Ágazati vagy Regionális Operatív Programokig és Végrehajtási Keretdokumentumokig. Az első tervezési-programozási időszak 1989-ben kezdődött és 1993-ig tartott. A tervezési időszakok hossza azóta folyamatosan nőtt – a kezdeti öt évről napjainkra már hét éves ciklusokra.

Az önkormányzati fejlesztési igényeknek a prioritások tervezése során történő megjelenítésére alapvetően a partnerség elvének alkalmazása ad módot. A programozás előrehaladtával egyre nagyobb lehetősége nyílik az önkormányzatoknak arra, hogy a fejlesztési igényeiknek megfelelő prioritások az uniós támogatási programok részévé váljanak. Míg a Nemzeti Fejlesztési Terv, illetve az azon alapuló Közösségi Támogatási Keret az országos alapprioritásokat határozza meg, ami alapvetően a Kormány felelősségébe tartozik, addig az operatív programok már ágazati vagy regionális szinten fogalmazzák meg a célkitűzéseket. Majd különösen az ún. „intézkedések” szintje az, amikor már részletesen, az egyes fejlesztési szükségletek mentén kerülnek beazonosításra a konkrét projektek. Ezek részleteit az ún. program-kiegészítő dokumentumok tartalmazzák.

Magyarország 2007 és 2013 között 22,38 milliárd euró összegű fejlesztési támogatást kap az Európai Unió felzárkóztatási politikájának keretében. Ez egészül ki az önrésszel, a hazai közpénzekkel és a magántőke szerepvállalásával, amely további egyharmad rész. Mindez összesen mintegy 12–15 ezermilliárd forintot tesz ki. Ezen források igénybeviteléhez kapcsolódó programozási folyamat és fejlesztéspolitikai tervezés a tematikus és regionális munkacsoportok tevékenységére épül, amelyek résztvevői megjelenítik az egyes szakterületek és térségek fejlesztési elképzeléseit, igényeit. A regionális munkacsoportok a hét statisztikai régióban szerveződnek, munkájukat a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség koordinálja.

A tematikus munkacsoportok nem szektoronként, hanem integrált témák köré szerveződnek. A nyolc munkacsoport a következő témákkal foglalkozik: egészséges társadalom; okos, művelt társadalom; aktív társadalom; információs társadalom; versenyképes gazdaság; felzárkózó vidék (agrárszerkezet-váltás); elérhető környezet; dinamikus településrendszer.

A 2007-13-as költségvetési időszak fontos programozási dokumentumai az Országos Fejlesztéspolitikai Koncepció (OFK), valamint a Nemzeti Stratégiai Referencia Keret. Az OFK helyzetértékelésének feladata, hogy támogassa a fejlesztéspolitikai hosszú távú céljainak kialakítását, a főbb beavatkozási területek (prioritások) meghatározását. A helyzetértékelés szorosan összefonódik az ország stratégiát és az operatív programokat megalapozó stratégiai helyzetértékelő tevékenységgel.

5.2.4 Addicionalitás

A regionális politikával kapcsolatban az Unió kezdettől hangsúlyozza, hogy az általa nyújtott támogatásokkal nem felváltani, hanem kiegészíteni kívánja a tagállami támogatásokat. A kiegészítő jelleg megtartása érdekében minden támogatott program esetén szükség van egy meghatározott önrészre. Ezzel párhuzamosan a szabályozás azt is előírja, hogy a tagállam nem csökkentheti a támogatásokra fordított összegek mértékét az előző költségvetési időszakhoz képest addig, amíg igényt tart a Közösség által nyújtott támogatásra. Ez azt jelenti, hogy a Közösség nem támogat olyan programokat és célokat, melyeket a tagország nem finanszíroz. Az alapelv értelmében a helyi és regionális önkormányzatoknak és a politika központi szereplőinek megfelelő összegeket kell felmutatniuk minden olyan projekthez, melyet közösségi forrásból kívánnak finanszírozni.

Forrás: European Commission

16. ábra:

Az addicionalitás elve tehát azt célozza, hogy az uniós regionális politika forrásai ne helyettesíthessék az egyes tagállamok saját fejlesztési célú forrásait, hanem egészítsék ki azokat. Az addicionalitás elvének való megfelelést a tagállamok már a regionális programok elkészítésének kezdeti szakaszában kötele-

sek biztosítani. Különbséget kell tenni az additionalitás mint alapelv, és a társfinanszírozás, mint finanszírozási mód között. Az additionalitás mindig társfinanszírozással jár ugyan, de a két fogalom mégsem fedi egymást:

A **társfinanszírozás** egy széles fogalom, amely arra utal, hogy egy adott finanszírozási feladatban két vagy több finanszírozó egymás forrásait kiegészítve közreműködik.

Az **additionalitás** ugyanakkor azt jelenti, hogy a közösségi támogatás egy konkrét fejlesztési feladat vonatkozásában meglévő tagállami költségvetési vagy önkormányzati szerepvállalást egészít ki, annak érdekében, hogy a fejlesztési feladat időhorizontját lerövidítse, vagy a fennálló finanszírozási hiány áthidalásához katalizátori (akár további forrásokat is mozgósító) szerepet vállaljon.

5.2.5 Egyéb alapelvek

A 2007–13-as keretköltségvetés forrásainak allokációja során a felsorolt alapelvek tartalmilag kiegészültek, valamint eddig külön nem nevesített elvek is megfogalmazásra kerültek.

Korábban a programozás, illetve a végrehajtás kapcsán megjelenő elv volt csupán a területi szintű irányítás, vagyis **szubszidiaritás elve** (a döntéseket azon a lehető legalacsonyabb szinten kell meghozni, ahol a legtöbb információ áll rendelkezésre, így a leghatékonyabb döntés születhet meg). 2007-től azonban ez explicit módon kerül meghatározásra. Lényege, hogy a tagállamok maguk döntenek el, hogy a végrehajtást milyen területi szinten valósítják meg.

A **megosztott irányítás elve** hasonlóan az előbbihez, más alapelv, mégpedig a partnerség és a szubszidiaritás elvéből nőtt ki. Lényege, hogy a Bizottság köteles vizsgálni a tagállamok Alapokkal kapcsolatos irányítási és ellenőrzési rendszereinek megfelelő működését, s amennyiben ezen rendszerek nem megfelelően működnek, akkor köteles felfüggeszteni vagy megszakítani a kifizetéseket, az előleg visszafizetését ellenőrizni, vagy éppen a költségvetési kötelezettségvállalásokat visszavonni.

A **koordináció** jegyében újdonságként jelentkezik, hogy a tagállamoknak meghatározott (60%) költséghányadot a lisszaboni célokra (pl. innováció és vállalkozásfejlesztés, információs társadalom) kell elkülöníteniük a konvergencia és a regionális versenyképesség célkitűzések esetében. Ezt a mechanizmust earmarkingnak (kb. pántlikázás) hívják, és csak az EU15-ök (régi tagállamok) számára van kötelezően előírva, míg az EU10-ek (2004 májusában csatlakozott új tagállamok) esetében ez csak egy ajánlott lehetőség. A kohéziós támogatások lisszaboni határértékhez kötése, illetve az ez alóli mentesség biztosítása több szempontból is fontos. Hangsúlyozza az Unió eltökéltségét a versenyképesség

előmozdítása érdekében, ugyanakkor az új tagállamok számára a mentesség lehetőségével nagyobb mozgásteret ad a helyi infrastruktúra fejlesztéséhez.

A lisszaboni és a göteborgi megállapodások fényében az 1083/2006/EK Tanácsi rendeletben külön cikkelyként jelenik meg a **fennttartható fejlődés**, mint a kohéziós politika alapelve, magában foglalva a környezet védelmét és állapotának javítását is.

Forrás: www.clubofrome.at

17. ábra:

A **férfiak és a nők közötti egyenlőség elve** eddig a kohéziós forrásoknál külön alapelvként nem jelent meg, azonban a 2007–2013-as költségvetési periódusban immár önálló cikkelyben van benne, kiegészülve a diszkrimináció tilalmával, külön nevesítve a fogyatékkal élő emberek alapokhoz való hozzáféréseinek megkönnyítését.

Végül a végrehajtás során nagy jelentőségre tehet majd szert az **arányosság elve**, amely szerint – az általános rendelet értelmében – lehetőség nyílik a tagállamok számára bizonyos megosztott irányításból származó kötelezettségek saját hatáskörben való ellátására, amennyiben az adott operatív program finanszírozása tekintetében a tagállam részvétele meghaladja a 60%-ot, a program költségvetése pedig viszonylag alacsony (legfeljebb 750 millió euró). Ezen lehetőség keretében például nemzeti szabályainak megfelelően járhat el meghatározott esetekben, vagy éppen nem kell benyújtania az általában előírt ellenőrzési stratégiáját az EU Bizottsághoz.

5.3 ÖSSZEFOGLALÁS, KÉRDÉSEK

5.3.1 Önellenőrző kérdések

1. Mit fogalmaz meg a koncentráció alapelve?
2. Mely intézmények és szervezetek biztosítják Magyarországon a partnerség elvét a programozás során?
3. Mit jelent a „háromlépcsős” programozás?
4. Mi a különbség az addicionalitás és a társfinanszírozás fogalmak között?
5. Mit jelent a szubszidiaritás elve?

6. AZ EU PÉNZÜGYI ALAPJAI

6.1 CÉLKITŰZÉSEK ÉS KOMPETENCIÁK

Jelen fejezet átfogó áttekintést kíván nyújtani az egyes támogatási típusok pénzügyi eszközrendszeréről, a támogatások felhasználásához kapcsolódó általános szabályozás elemeiről. Lehetőséget kíván adni arra, hogy a hallgatók képzet kapjanak az EU támogatások rendszeréről, beleilleszthessék abba a regionális támogatásokat, alapvető ismeretekkel rendelkezzenek más közösségi politikákhoz kapcsolódó támogatásokról.

6.2 TANANYAG

Az Európai szellem jegyében, valamint a gazdasági racionalitásra hallgatva, az Európai Gazdasági Közösség 1975-ben ténylegesen megindította a regionális különbségeket kiegyenlítő fejlesztési programját, melyet előtte csak elviekben képviselt. Korábban, 1955 és 1975 között, Európa országai bíztak abban, hogy a fejletlen térségek maguktól, vagy esetleg egy általános gazdasági fellendüléstől indítatva be tudják hozni lemaradásukat. Azonban az élet nem ezt igazolta. A nagy regionális gazdasági különbségek komoly társadalmi feszültségekhez, kevésbé tartós gazdasági fejlődéshez, továbbá a piac optimálisnál rosszabb kihasználásához vezettek.

Európa továbbra is hitt a verseny erejében, azonban megértette, hogy ki kell egyenlíteni a régiók esélyeit, ki kell hozni minden régióból a legtöbbet. Ezért pénzügyi alapokat állítottak fel, melyek az elmaradott régiók infrastruktúráját, a helyi gazdaság diverzifikálását, a munkaerő képzettségét, valamint a különböző gazdasági ágazatok termelékenységének fejlesztését tűzték ki célul.

6.2.1 Strukturális Alapok

A regionális politika pénzügyi forrásait a strukturális politika eszközei, az ún. Strukturális Alapok biztosítják. Ezek:

- az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), ld. az Európai Parlament és a Tanács (EK) 1783/1999 sz. rendeletét,
- az Európai Szociális Alap (ESZA), ld. az Európai Parlament és a Tanács (EK) 1784/1999 sz. rendeletét,
- az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap orientációs részalapja (EMOGA), ld. az (EK) 1257/1999. sz. tanácsi rendeletet,

- a Halászati Orientációs Finanszírozási Eszköz (HOFE), Id. az (EK) 1263/1999 sz. tanácsi rendeletet.

18. ábra:

Ezek az alapok nem közvetlenül pályázható alapok, nem tesznek közzé pályázati felhívásokat, nincsenek projektértékelő testületeik, az alapokkal az önkormányzatok közvetlenül nem találkoznak. A Strukturális Alapok pénzügyi eszközök, amelyek a Közösségi Támogatási Keretben, illetve az azon alapuló operatív programokban megfogalmazott fejlesztési programok finanszírozásához nyújtanak támogatást. A Strukturális Alapokból a pénzforrások a tagállamok kijelölt központi pénzügyi hatóságaihoz kerülnek; a rendelkezésre bocsátott uniós pénzeszközök terhére írják ki a hazai hatóságok a különböző pályázatokat. (A Strukturális Alapokból nyújtott pénzeszegek kezeléséért felelős kormányhivatalt hívják kifizető hatóságnak. Magyarországon ezt a szerepet a Pénzügyminisztérium látja el.)

A Strukturális Alapok a 2000–2006-os időszakban az alábbiak szerint vettek részt a három célkitűzés (ld. 3.2.2 fejezet) programjainak megvalósításában:

	ERFA	ESZA	EMOGA	HOFE
1. célkitűzés	X	X	X	X
2. célkitűzés	X	X		
3. célkitűzés		X		

Forrás: Bevezetés az Európai Unió támogatási rendszerébe – Magyar Közigazgatási Intézet, Budapest 2007

19. ábra:

A Magyarország szempontjából releváns 1. célkitűzés programjai megvalósításában valamennyi Strukturális Alap részt vehetett; az 1. célkitűzés relatíve elmaradott régiói esetében nyílt a legszélesebb lehetőség a fejlesztési igények közösségi támogatás mellett történő kielégítésére.

A 2007-13-as időszakot érintő változások:

A 2007–2013-as időszakra vonatkozó általános keretrendelet a célok rögzítésekor az EK Szerződés 158. cikkére hivatkozik, amely a bővülő EU gazdasági és társadalmi egységének követelményét rögzíti, s aminek érdekében a harmonikus, kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődés támogatása a kohéziós politika feladatkörébe tartozik. A célok megvalósítása azért is elengedhetetlen, mert a fejlődés jelenlegi szakaszában a Közösség egésze és a tagállamok olyan súlyos kihívásokkal konfrontálódhatnak, melyek a növekvő gazdasági és társadalmi szerkezetváltásból és a népesség korösszetételének kedvezőtlen alakulásából következnek. Ezzel összefüggésben a közösségi kohéziós politika támogatási prioritásai a növekedés, a versenyképesség, a foglalkoztatás, valamint a társadalmi integrálódás erősítésére, illetve a környezetvédelem és a minőség biztosítására irányulnak.

A prioritásokhoz igazodóan három támogatási cél jelenik meg a strukturális és kohéziós alapok célrendszerében:

1. CÉLKITŰZÉS – KONVERGENCIA:

A legelmaradottabb országok és régiók támogatása a humán és egyéb tőkébe történő beruházások, az innováció és a gazdasági és társadalmi változásokhoz történő alkalmazkodás elősegítésével, valamint a környezet minőségének és a közigazgatás hatékonyságának fejlesztésével. A pénzügyi keret a teljes kohéziós politika allokáció (307,6 milliárd euró) mintegy 82%-a.

Kedvezményezett térség

A Konvergencia célkitűzés keretében azon NUTS2 területek részesülnek támogatásban, amelyek egy főre jutó, vásárlóerő-paritáson alapuló GDP-jének átlaga (a 2000–2002-es referencia időszakban) nem éri el a közösségi (EU25) átlag GDP 75%-át. Emellett pedig a legtávolabb fekvő régiók is támogatásban részesülnek. Nemzeti konvergenciának is nevezik azokat az immár Konvergencia célkitűzés keretében meghatározott tagállami támogatásokat, amelyek a Kohéziós Alap forrásaiból kerülnek allokálásra. Ez jelentős változás, hiszen a Kohéziós Alap támogatásait eddig a célkitűzésektől elkülönülten osztották szét az arra jogosult tagállamok között. A Kohéziós Alap támogatásaiban immár azon Konvergencia Programmal rendelkező országok fognak részesedni, amelyek vásárlóerő-paritáson számolt bruttó nemzeti jövedelme (GNI) a 2001–2003-as referencia időszakban nem haladja meg a közösségi (EU25) átlag GNI 90%-át.

Kohéziós Alap átmeneti támogatásban részesül majd Spanyolország, amely a régi szabályok szerint továbbra is jogosult lenne a Kohéziós Alap forrásaira (EU15 átlag GNP-jének 90%-a alatti nemzeti jövedelemmel rendelkezik), azonban a kibővült közösségi (EU25) átlag GNI 90%-át meghaladja bruttó nemzeti jövedelme (ún. statisztikai hatás).

A 2007–2013-as időszakban a Konvergencia célkitűzés forrásait (251,3 mrd eurót) az ERFA, az ESZA és a kohéziós politika szabályait átvevő Kohéziós Alap biztosítja. Az érintett lakosság aránya az uniós állampolgárok 30,9%-a.

2. CÉLKITŰZÉS –REGIONÁLIS VERSENYKÉPESSÉG ÉS FOGLALKOZTATÁS:

Az 1. célkitűzés által nem támogatott régiók területén kerül alkalmazásra. A régiók versenyképességének és vonzerejének fejlesztése, a gazdasági és társadalmi változásokra történő felkészítéssel, a régiók elérhetőségének javításával és a munkaerőpiacok fejlesztésével.

Kedvezményezett térség

Az új, 2. célkitűzés keretében a legkevésbé fejlett régiókon kívül eső ipari, városi és vidéki térségek számára nyílik lehetőség a szerkezetváltást elősegítő regionális programok, valamint a foglalkoztatási programok támogatására.

Ezen célkitűzés keretében azon konvergencia célkitűzés alá nem eső NUTS1 vagy NUTS2 régiók jogosultak, amelyekre a tagállamok programokat nyújtanak be, és megfelelnek ezen prioritás feltételeinek. Lényegében a korábbi 2. és 3. célkitűzés összevonásáról, és a fejlettebb régi tagállamok támogatás iránti igényeinek kielégítéséről van szó. A régi tagállamok elvárása indokolt, ha belegondolunk, hogy a fejlettebb területeken élőknek is meg kell küzdeniük a

kereskedelem globalizációjával járó, a népesség előregedéséből, a növekvő bevándorlásból és a társadalmi kirekesztődésből eredő kihívásokkal.

Átmeneti támogatásban részesülő NUTS2 szintű területekről itt is beszélhetünk, azonban más feltételek megvalósulása esetén. E célkitűzés keretében fokozatosan csökkenő, kivezető támogatásra az ún. phasing-in területek jogosultak. E régiók GDP/fő értéke a 15 tagú Európai Unióban is meghaladná az uniós átlag 75%-át – tényleges gazdasági fejlettségi szintjük növekedése miatt, így nem a statisztikai hatás miatt esnek ki az első prioritásból. Phasing-in támogatásra jogosult terület például a régi tagállamok közül az írországi Border, az olaszországi Sardegna, az új tagállamok közül pedig a ciprusi Kibris és Közép-Magyarország is.

A második prioritás forrásait az ERFA és az ESZA is biztosítja. A kohéziós politika teljes költségvetésének 15,9%-át, 48,9 milliárd eurós keretet határozott meg a Közösség e területek támogatására, ezen belül a phasing-in területek finanszírozására 10,4 milliárd euró jut. A Közép-Magyarországi régió 1,86 milliárd eurót költethet a területén megvalósuló programokra a 2007-2013 időszakban.

3. CÉLKITŰZÉS – EURÓPAI TERÜLETI EGYÜTTMŰKÖDÉS:

Határokon átnyúló együttműködés helyi kezdeményezésre, integrált térségi fejlődés európai prioritásoknak megfelelően, hálózatok kialakításán és tapasztalatcserén keresztül.

Kedvezményezett térség

Az Európai területi együttműködés, a harmadik prioritás: a határokon átnyúló, a transznacionális együttműködések, illetve az interregionális együttműködések (együttműködési hálózatokat és a nemzetközi tapasztalatcserét) támogatja a korábban Közösségi Kezdeményezések körében szabályozott INTERREG program tapasztalataira támaszkodva. A határmenti együttműködés keretében az Unió külső és belső határai menti NUTS3 területek, illetve egyes tengerparti területek jogosultak támogatásra, a transznacionális együttműködések keretében a Bizottság fogadja el a jogosult területek listáját, az interregionális együttműködési projektek benyújtására pedig a Közösség egész területe jogosult.

Jelzésértékű és kedvező tendencia felé mutat az Európai területi együttműködés bekerülése a prioritások közé, azonban lényeges elmozdulásról mégsem lehet beszélni, mivel a kohéziós politika forrásainak csak töredékét (2,4%-át, mintegy 7,5 milliárd eurót) fordítják erre a területre, ezen belül pedig a határmenti területek finanszírozása dominál (e források 73,9%-a).

Célkitűzések és Alapok 2007-2013			
Célkitűzések	Alapok		
Konvergencia	ERFA	ESZA	Kohéziós Alapi
Regionális versenyképesség és a foglalkoztatás	ERFA	ESZA	
Európai területi együttműködés	ERFA		

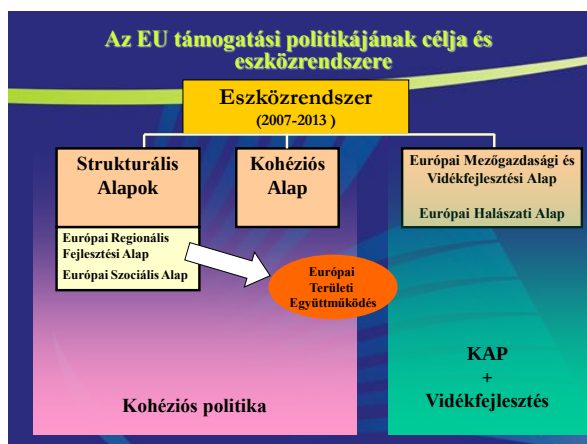
Forrás: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/object/index_hu.htm

20. ábra:

A kohéziós politika reformja					
2000-2006			2007-2013		
Célkitűzés	Pénzügyi eszköz	Célterület NUTS	Célkitűzés	Pénzügyi eszköz	Célterület
Kohéziós Alap	Kohéziós Alap	nemzeti szintű	Konvergencia és versenyképesség	Kohéziós Alap ERFA ESZA	nemzeti szint NUTS 1/2 (a tagállami berendezkedéstől függően)
Célkitűzés 1	ERFA ESZA EMOGA HOFE	NUTS2			
Célkitűzés 2	ERFA ESZA	NUTS3	Regionális versenyképesség és foglalkoztatás	ERFA ESZA	regionális szint nemzeti szint
Célkitűzés 3	ESZA				
INTERREG	ERFA	NUTS3	Európai területi együttműködés	ERFA	határ menti NUTS3
URBAN	ERFA	NUTS5	A fő programok részeként, integráltan	ERFA ESZA	A fő programok részeként, integráltan
EQUAL	ESZA	n.a.			
LEADER +	EMOGA	n.a.	KAP finanszírozási eszköze, EMVA		
Vidékfejlesztés és halászati szektor	EMOGA HOFE	n.a.			
9 célkitűzés	6 eszköz		3 célkitűzés	3 eszköz	

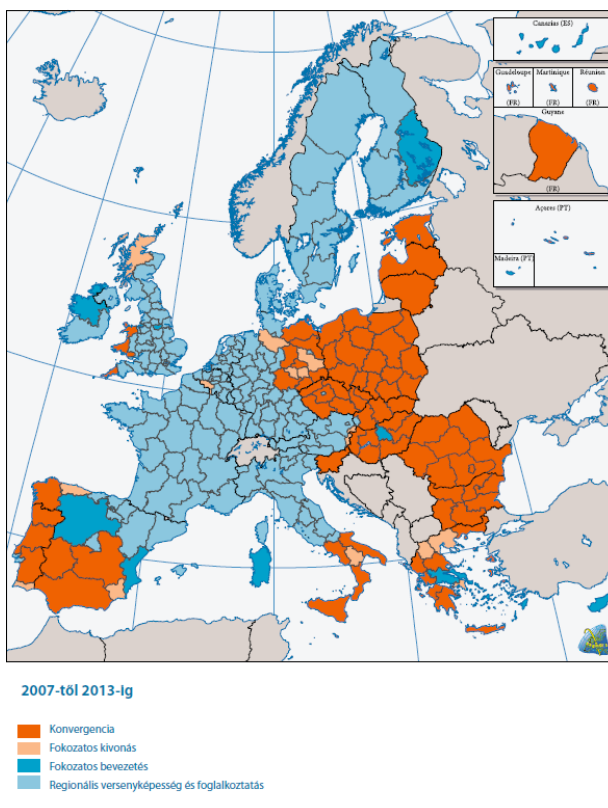
Forrás: Bevezetés az Európai Unió támogatási rendszerébe – Magyar Közigazgatási Intézet, Budapest 2007

21. ábra:

22. ábra:

A kohéziós politika áttekintése

23. ábra:

Társfinanszírozás:

Strukturális Alapok az 1. célkitűzés esetében főszabályként a projektek teljes költségének legfeljebb 75%-át finanszírozzák. Azoknak az országoknak az esetében, amelyek a Kohéziós Alapból is támogatást kaphatnak, mint pl. Magyarország, az 1. célkitűzés alatt a társfinanszírozás elérheti a 80-85%-ot is.

Forrás: madeinlithuania.lt

24. ábra:

Több szemponttól is függ, hogy egy projekt esetében milyen arányú társfinanszírozást hagy jóvá az Európai Bizottság. Amennyiben a projekt kedvezményezettje vállalkozás, vagy a projekt infrastruktúrafejlesztést céloz, és a megvalósuló projekt a teljes beruházási költség legalább 25%-ának megfelelő jövedelmet termel, úgy a következő szabályok érvényesülnek az 1. célkitűzés alatt:

- a vállalkozások javára történő beruházások esetében a Strukturális Alapok társfinanszírozási aránya nem lehet több 35%-nál;
- a jövedelemtermelő infrastrukturális beruházások vonatkozásában a közösségi átlagjövedelem 90%-át el nem érő országok esetében a társfinanszírozás felső határa 50%;
- a nem közvetlen támogatás, – hanem pl. kamattámogatás vagy hitel visszafizetés – esetén a Strukturális Alapok legfeljebb 10%-os finanszírozást nyújthatnak.

A Strukturális Alapok nyújtotta támogatásokhoz szükséges hazai társfinanszírozást alapvetően a központi költségvetés biztosítja. Az operatív programok határozzák meg az intézkedések prioritásait, a konkrét fejlesztési projekteket.

Az intézkedések szintje az, amelyhez az uniós támogatást folyósítják. Ennek megfelelően az intézkedések prioritásai szerint kerül sor a költségvetési társfinanszírozás tervezésére. Bár a hazai társfinanszírozás elsődleges forrása a központi költségvetés, a pályázatokon nyertes önkormányzatoktól is elvárhat a pályázat kiírója hozzájárulást, saját erőt. Ennek forrásait jórészt az önkormányzatok számára elérhető központi támogatások jelenthetik. A társfinanszírozáshoz szükséges saját erőt alapvetően hitelintézet által igazolt, számlán rendelkezésre álló pénzeszköz, vagy hitelszerződéssel, hitelígérvénnyel alátámasztott hitel képezheti. Szükség lehet esetenként képviselő-testületi határozatra is. Saját erőként általában nem fogadnak el ingatlant, berendezést vagy saját becsült munkát. A pályázat kiírója előírhatja, hogy a saját erőn belül mekkora legyen a készpénz aránya. A társfinanszírozás képességéről általában a benyújtott pályázat mellékletében nyilatkozni is szükséges. A nyilatkozatnak ki kell terjednie a társfinanszírozás összegének nagyságára, tartalmaznia kell a társfinanszírozást biztosító intézmények által kibocsátott hivatalos dokumentumokat a társfinanszírozás céljáról, formájáról, a rendelkezésre bocsátás időpontjáról és feltételeiről. A társfinanszírozást biztosító intézmények vagy a pénzintézetek igazolása általában nem lehet 15-30 napnál régebbi.

Változások 2007-től:

A regionális politika keretében 2006-ig két fontos szabályt kellett szem előtt tartani a forrásallokáció során: egy adott régió csak egy célkitűzés alapján részesülhetett támogatásban, az egyes célterületeken belüli fejlesztési programok megvalósítását egyidejűleg több alapról is támogathatták. Az utóbbi szabály 2007-től megváltozott. Főszabály szerint az egyes operatív programokat csak egy alap finanszírozhatja, azaz érvényesül az egyalapos megközelítés is. Kivételesen azonban a szabályozás lehetővé teszi, hogy meghatározott mértékig (általában prioritásonként 10% erejéig) az egyik alap a másik alap beavatkozási területébe tartozó tevékenységeket is finanszírozhatja, ha ezt a tagállam kifejezetten szerepelteti az adott OP egyes prioritásai tekintetében, illetve megfelelően indokolja annak szükségességét (átjárhatóság).

Az AGENDA 2000 értelmében főszabályként a közösségi támogatás maximális aránya az 1. célkitűzésbe tartozó régiókban 75%, de a közkiadások legalább 50%-a volt. A felső határ 80%-ra nőhetett, ha a támogatott régió a Kohéziós Alapról is támogatást kapott, továbbá 85%-ra nőtt a maximum, ha mindezek mellett földrajzilag periférikus helyzetű is volt. A 2. és a 3. célkitűzésbe tartozó régiókban a közösségi támogatás maximális aránya 50%, de minimum 25% volt.

A 2007–2013-as költségvetéssel kapcsolatban meghozott döntések az egyszerűség, átláthatóság érdekében tett előrelépések jegyében születtek meg, és ennek megvalósulását szolgálják. A döntéshozók a társfinanszírozási arányok megállapítása során a tagállamok fejlettségbeli színvonalára voltak figyelemmel. Ezek alapján a társfinanszírozás maximális mértékét (az újonnan csatlakozók, köztük Magyarország erőteljes lobbyszása hatására) 85%-ban határozták meg azon tagállamok esetében, amelyek GDP-je a 2001-2003-as referencia-időszakban az EU25 átlagának 85%-a alatt volt. Ezen tagállamok: Görögország, Portugália, Szlovénia, Málta, Ciprus, Magyarország, Csehország, Szlovákia, Lengyelország, Észtország, Lettország, Litvánia.

A második kategóriába egy tagállam, Spanyolország tartozik, ugyanis mint az egyetlen Kohéziós Alap átmeneti támogatásban jogosult tagállam, differenciáltabb határértékek alapján jogosult a forrásokra. A Kohéziós Alap esetében 85% a felső határ, a Konvergencia célkitűzés, valamint a Regionális versenyképesség célkitűzés keretében átmeneti (phasingin) támogatásban részesülő régiók esetében 80% a limit, végül a Regionális versenyképesség keretében nyújtott egyéb támogatások esetében 50%.

A harmadik kategóriába az előző két kategóriába nem tartozó területek tartoznak, amelyeknél a Konvergencia célkitűzés esetében a felső határ 75%, a Regionális versenyképesség forrásainál pedig 50% a maximum. (A Kohéziós Alap forrásait ezen tagállamok nem jogosultak igénybe venni.)

A negyedik kategória sajátos, kis területi lefedettségű. A Szerződés 299. cikk 2. bekezdésében meghatározott spanyol, francia és portugál távol eső régiók tartoznak bele, és maximális támogatottsági arányuk 85%, kivéve a kiegészítő támogatásokat, amelyek esetében csupán 50%.

A Területi együttműködés célkitűzésen belül további differenciálásra is sor kerül az alapján, hogy az együttműködésben résztvevő régiók közül legalább egy az első kategóriába tartozik-e, ugyanis ez esetben az egész operatív program maximális támogatottsági mértéke 85%, egyéb esetben pedig csak 75%.

6.2.1.1 Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA)

A Strukturális Alapok közül az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) a közösségi regionális politika megvalósításának legfontosabb pénzügyi eszköze, a legtöbb regionális fejlesztési intézkedést az ERFA finanszírozza, a Strukturális Alapok által nyújtott támogatások volumenének közel felét biztosítja.

Az ERFA létrehozásáról 1972-ben döntöttek, és 1975-től működik. Az ERFA fő célkitűzése a társadalmi-gazdasági kohézió előmozdítása, a regionális különbségek csökkentése és a regionális szerkezeti hiányosságok felszámolása,

továbbá a fenntartható fejlődés és a tartós munkahelyteremtés elősegítése az 1. és a 2. célkitűzés alá tartozó régiókban. Az ERFA az alábbi intézkedések finanszírozásához nyújt támogatást:

- munkahelyteremtés- és megőrzés céljából eszközölt termelő beruházások;
- a közlekedési, távközlési és energetikai infrastruktúra fejlesztése gazdasági potenciál növelés és szerkezetátalakítás céljából;
- a helyi fejlődést elősegítő intézkedések, különös tekintettel a kis- és közepes méretű vállalkozások támogatására: menedzsmentfejlesztés, technológia transzfer, kedvező finanszírozási feltételek vagy közvetlen támogatások biztosítása, illetve alapvető infrastruktúra rendelkezésre bocsátása révén;
- szakértői segítségnyújtás.

European Regional
Development Fund
Investing in your future

Forrás: European Commission

25. ábra:

Változások 2007-től:

1. Konvergencia

Az 1. célkitűzés a régiók közötti konvergencia erősítését szolgálja. A konvergencia az Európai Unió átlagtól való eltérés csökkentését szolgálja az elmaradott régiók esetében az egy főre jutó GDP, valamint a munkanélküliségi mutató alapján.

Az 1. célkitűzés keretében alapvetően a regionális gazdasági szerkezet modernizálásával és diverzifikálásával kapcsolatos, főleg az alábbi beruházások támogatására kerülhet sor:

- Kutatás és technológiai fejlesztés, az innováció és vállalkozó szellem fejlesztése, a regionális K+F kapacitások fejlesztése, ipari kutatások és technológiai fejlesztés a kis és középvállalati körben, technológiai klaszterek fejlesztése felsőoktatási, valamint kis- és középvállalati körben;
- Információs társadalom fejlesztése, helyi tartalmak és szolgáltatások fejlesztése, on-line szolgáltatások és hozzáférhetőségük fejlesztése, a kis- és középvállalati szektor támogatása az információs és kommunikációs szolgáltatások bevezetésében;
- Környezeti beruházások, különös tekintettel a hulladékgazdálkodás, vízellátás, szennyvíz- és levegőtisztítás, szennyezett területek szanálása, biodiverzitás és természetvédelem támogatása, a kis- és középvállalatok támogatása a fenntartható termelés bevezetésében;
- Természeti és technológiai kockázatok megelőzésére vonatkozó tervek kialakítása;
- Idegenforgalom-fejlesztés, a természeti és kulturális örökség támogatása, mint a fenntartható turizmus forrása, turisztikai szolgáltatások bővítése magasabb hozzáadott értékkel;
- Közlekedési hálózatok fejlesztése, tiszta városi közlekedési stratégiák támogatása, kombinált közlekedési rendszerek támogatása, a közlekedés környezetterhelésének csökkentése;
- Energetikai hálózatok fejlesztése, különösen transz-európai hálózatok fejlesztése, ellátásbiztonság javítása, az egységes belső energiapiac megteremtése, energiahatékonyság fejlesztése és a megújítható energiaforrások fejlesztése;
- Oktatásfejlesztés, a régiók vonzerejének és életminőségének fejlesztése érdekében;
- Egészségügyi ellátás fejlesztése, a régiók és életminőségének fejlesztése érdekében;

- Kis- és középvállalati szektor munkahelyteremtő és -megtartó beruházásainak támogatása.

2. Regionális versenyképesség és foglalkoztatás

- Innovációra és tudásra alapozott gazdaság megteremtése a regionális innovációs stratégiák megvalósításával:
 - regionális kutatási és technológiai fejlesztési, valamint innovációs kapacitások erősítése, ipar- és technológia-specifikus kompetencia-központok támogatása, a technológiatranszfer támogatása, innovációt támogató benchmarking kialakítása, K+F és innovációs vállalkozói együttműködés támogatása;
 - kis- és középvállalati szektor innovációs tevékenységének támogatása, egyetemi és vállalatok közötti kooperációs hálózatok kialakítása, kis- és középvállalatok hozzáféréseinek javítása fejlett üzleti szolgáltatásokhoz, tiszta és innovatív technológiák fejlesztése a kis- és középvállalati körben;
 - a vállalkozó szellem fejlesztése az új ötletek kiaknázásában, felső-oktatási és meglévő vállalati körből kinövő vállalkozások alapításának támogatása;
 - tudásintenzív technológiákat alkalmazó vállalkozások expanziójának támogatása.
- A környezet védelme és a kockázatok mérséklése:
 - szennyezett telkek és területek szanálásának támogatása, infrastruktúrafejlesztés a fenntartható fejlődés és a vidéki területek diverzifikálása jegyében;
 - megújítható energiaforrások előállításának ösztönzése;
 - tiszta városi közlekedés támogatása;
 - természeti és technológiai kockázatok megelőzésére és kezelésére szolgáló tervek fejlesztése.
- A közlekedési és telekommunikációs szolgáltatások hozzáférhetőségének támogatása a nagyvárosi központokat kivéve:
 - a transz-európai hálózatokhoz (TEN) kapcsolódó másodlagos hálózatok fejlesztése, kapcsolat a regionális vasúti és légi és vízi kikötőkhöz, regionális és helyi belvízi utak fejlesztése.
 - kis- és középvállalatok infokommunikációs technológiákhoz való hozzáféréseinek támogatása, hálózati hozzáférés fejlesztése, nyilvános internet-hozzáférési helyek kialakítása, szolgáltatások és alkalmazások fejlesztése.

3. Európai Területi Együttműködés

- Határon átnyúló gazdasági és társadalmi tevékenység fejlesztése:
 - vállalkozó szellem, valamint a kis- és középvállalatok, az idegenforgalom, kulturális tevékenységek és határok menti kereskedelem fejlesztésének támogatása;
 - a környezet védelmének és közös kiaknázásának támogatása.
 - az elszigeteltség feloldása a közlekedési, információs és telekommunikációs hálózatokhoz és szolgáltatásokhoz történő hozzáférés javításával, valamint határokon átnyúló víz- szennyvíz- és energia-hálózatok fejlesztése;
 - az egészségügyi, kulturális és oktatási kapacitások közös használatának támogatása az együttműködés fejlesztésével.
- A nemzetek közötti együttműködés megalapozása és fejlesztése, hálózatok és akciók finanszírozása integrált területi fejlődés érdekében, az alábbi prioritások alapján:
 - vízgyűjtő területek védelme és vízgazdálkodás;
 - határon átnyúló közlekedési összeköttetések létesítése, különös tekintettel a transz-európai hálózatokra, helyi és regionális csatlakozás a nemzeti és nemzetek feletti hálózatokra, fejlett kommunikációs és információs hálózatok támogatása;
 - kockázatmérséklés, tengeri és árvízi védelem, vízszennyezés elleni védekezés, erózió, földrengés és lavina elleni védekezés támogatása (az intézkedés kiterjed közös infrastrukturális létesítményekre, a kockázatok közös kartografálására, a megelőzéssel, felügyelettel kapcsolatos közös intézkedésekre);
 - tudományos és technológiai hálózatok létrehozása a transznacionális terek kiegyensúlyozott fejlesztésére; felsőoktatási hálózatok kialakítása, kutatási és technológiai eredmények hozzáférhetőségének biztosítása, nemzetközi egyesülések létrehozása kutatási és technológiai források közös használatára, különös tekintettel a kis- és középvállalatokra.
- A regionális politika hatékonyságának fejlesztése a regionális és helyi intézmények közötti tapasztalatcsere biztosításával, tanulmányok, adatgyűjtések, valamint a fejlődési tendenciák megfigyelésére és elemzésére irányuló intézkedések.

Forrás: www.siseministerium.ee/

26. ábra:

Külön intézkedéscsomag foglalkozik a területi jellegű különlegességek kezelésével:

Városi válságkezelés keretében különösen azokat az integrált stratégiai intézkedéseket támogatja az Európai Regionális Fejlesztési Alap, mely a városi agglomerációkban halmozottan jelentkező gazdasági, ökológiai és társadalmi problémákat hivatott kezelni. Ezen intézkedések közé tartozik a fizikai környezet szanálása, az elhagyott ipari területek újrahasznosítása, a történeti és kulturális örökség hasznosulásának támogatása, amennyiben a vállalkozó szellem, a helyi foglalkoztatás, valamint településfejlesztés igényeivel találkoznak. Az Európai Regionális Fejlesztési Alap különös tekintettel a változó demográfiai struktúrákhoz alkalmazkodó települési szolgáltatásokat fejleszti.

Vidékfejlesztés és halászatától függő régiók fejlesztése keretében a gazdasági szerkezet diverzifikálása jelenti a fejlesztés meghatározó eszközét. Ennek keretében támogatja:

- a kapcsolattartáshoz szükséges infrastruktúra fejlesztését;
- a telekommunikációs hálózatok és szolgáltatások gyorsított bevezetését;
- a mezőgazdasági és halászati ágazattól eltérő gazdasági tevékenységek beindítását;
- a városi és vidéki térségek kapcsolatának fejlesztését;
- az idegenforgalom és szabadidőipar fejlesztését.

Az egyéb természeti hátrányokkal rendelkező földrajzi régiók fejlesztésére olyan beruházások támogatása valósul meg, melyek a csatlakozási lehetőségeket, a kulturális örökséggel kapcsolatos gazdasági tevékenységet, valamint az idegenforgalmat fejlesztik, illetve a természeti erőforrások fenntartható kihasználását célozzák.

A különleges peremhelyzetben levő régiók fejlesztése keretében az Európai Regionális Fejlesztési Alap részt vállal az üzemi segélyezésben, mely a peremhelyzetből adódó többletköltségeket kompenzálja, valamint az áruszállítás és a szállítási szolgáltatók indulási támogatásában. Ezen kívül pénzügyi támogatást nyújt a raktározási korlátozásokhoz a termelő berendezések túlkapacitásából, valamint a humán erőforrás korlátozott rendelkezésre állásából adódó többletköltségekhez.

Az ERFA prioritásai célkitűzésenként 2007 után	
Célkitűzés	Prioritás (támogatott területek)
Konvergencia	▪ K+F ▪ Információs társadalom ▪ Környezetvédelem ▪ Kockázat-megelőzés és -kezelés ▪ Turizmus ▪ Közlekedési beruházások ▪ Energia ▪ Oktatási beruházások ▪ Egészségügy ▪ KKV-kba történő beruházás
Regionális versenyképesség és foglalkoztatás	▪ Innováció és tudásalapú társadalom ▪ Környezetvédelem és kockázat-megelőzés ▪ Közlekedési és telekommunikációs szolgáltatásokhoz való hozzáférhetőség
Európai területi együttműködés	Határmenti együttműködések ▪ vállalkozás támogatás ▪ környezetvédelem ösztönzése ▪ hozzáférhetőség ▪ közös fejlesztési stratégiák kidolgozása ▪ infrastruktúrák közös használata Transznacionális együttműködés ▪ transznacionális dimenziójú vízgazdálkodás ▪ hozzáférhetőség javítása (TEN) ▪ kockázat-megelőzés ▪ tudományos és technológiai hálózatok

27. ábra:

6.2.1.2 Európai Szociális Alap (ESZA)

Az Európai Szociális Alap jött létre elsőként a Strukturális Alapok közül. Eredeti célkitűzései a munkavállalók elhelyezkedési lehetőségeinek és életszín-

vonalaának javítására, munkahelyteremtésre, továbbá a munkaerő földrajzi és szakmai mobilitásának elősegítésére terjedtek ki. A Strukturális Alapok reformja során több alkalommal is módosítottak az ESzA működési elveit.

Forrás: www.ppcd.gov.mt

28. ábra:

Az ESzA jelenlegi célkitűzései közé a munkanélküliség elleni küzdelem, az emberi erőforrások fejlesztése, a foglalkoztatással összefüggő szociálpolitikai intézkedések, a magas szintű foglalkoztatás elérése, a nők és a férfiak közötti esélyegyenlőség biztosítása, a fenntartható fejlődés és a gazdasági és társadalmi kohézió elősegítése tartozik.

Működése során az ESzA a tagállami foglalkoztatáspolitikai, szociálpolitikai intézkedések megvalósítását segíti elő, azokat egészíti ki, a nemzeti foglalkoztatáspolitikai cselekvési programok végrehajtását támogatva, különös tekintettel az alábbiakra:

- az aktív munkaerő-piaci politikák kidolgozása és fejlesztése, a munkanélküliség (különösen a tartós munkanélküliség) megelőzése és csökkentése céljából, a munkaerőpiacról tartósan távol lévők visszatérésének elősegítése, a fiatalok elhelyezkedési lehetőségeinek javítása;
- a munkaerőpiacra jutás esélyegyenlőségének biztosítása, figyelemmel a hátrányos helyzetű társadalmi csoportokra;
- képzés, szakképzés, tanácsadás;
- a jól képzett és alkalmazkodni képes munkaerő biztosítása, a kutatásfejlesztés emberi erőforrásainak javítása;
- a nők munkaerő-piaci esélyeinek javítása, karrier lehetőségeik biztosítása, a nemek szerinti megkülönböztetés visszaszorítása.

Az ESZA figyelmet fordít a helyi, az önkormányzatok hatáskörébe tartozó foglalkoztatáspolitikai feladatok megoldására is. Az önkormányzati kezdeményezésekre, illetve a helyi munkaerő-piaci helyzetet javító foglalkoztatáspolitikai egyezmények végrehajtására fordítható közösségi támogatást is az ESZA nyújtja.

Változások 2007-től:

1. Az Európai Szociális Alap az 1. és 2. célkitűzések (Konvergencia és Regionális versenyképesség) megvalósítása érdekében nyújt támogatást. Ezen belül részleteiben az alábbi súlypontokat rögzítették:

- A munkavállalók és vállalkozók alkalmazkodóképességének fejlesztése:
 - a vállalati beruházások támogatása elsősorban a kis- és középvállalati körben, az élethosszig tartó tanulás érdekében, melyek az alacsony képzettségű és idősebb munkavállalók továbbképzési esélyeit javítják, a képzettségek és képességek átláthatóságát, valamint az információs, kommunikációs és vezetési készségeket biztosítják, a vállalkozó szellemet és az innovációt támogatják;
 - a gazdasági szerkezetváltás és átalakulás hatásaira történő felkészülés, a munkaszervezetek innovatív és termelékeny formáinak fejlesztése, különösen az egészségügy és biztonságügy terén, a szakmák és képzettségek iránti jövőbeli igények felmérésén, a specifikus foglalkoztatási, továbbképzési és egyéb szolgáltatások fejlesztésén keresztül.
- A munkakeresők és inaktívak munkaerőpiacra jutásának támogatása, munkanélküliség megelőzése, a nők és bevándorlók munkaerő-piaci jelenlétének erősítése, a munkaélettartam hosszítása:
 - munkaerő-piaci intézmények modernizálása és erősítése;
 - korai munkaerő-piaci szükséglet meghatározás és személyes támogatás az elhelyezkedésben, önálló kereső tevékenység és vállalkozóvá válás támogatása;
 - specifikus intézkedések a nők kereső tevékenysége és szakmai előrehaladása érdekében, hivatás és család összeegyeztethetőségének biztosítása, a gyermekek és ápolásra szorulóknak számára a felügyeleti szolgáltatások hozzáférhetőségének biztosítása;
 - specifikus intézkedések a migránsok társadalmi beilleszkedésének segítésére, tanácsadás, nyelvi képzés és a külföldi képzettségek értékesülésének biztosítása.
- Hátrányos helyzetű személyek társadalmi beilleszkedésének javítása, diszkrimináció megelőzése:

- hátrányos helyzetű személyek beilleszkedésére vonatkozó koncepciók támogatása, különös tekintettel a szociális peremcsoportokra, kisebbségekre, rokkantakra (foglalkoztathatósági képesség javítása, például a szociális gazdaságban, kiegészítő intézkedések és megfelelő segítő és támogató szolgáltatások);
 - a munkahelyi sokszínűség értékeinek tudatosítása, diszkrimináció elleni küzdelem a munkaerő-piaci hozzáférésnél, helyi közösségek és vállalkozók bevonásával.
- A foglalkoztatás és a beilleszkedés területén reformok érdekében történő mobilizálás, partnerségek és szövetségek kiépítése nemzeti, regionális és helyi szinteken.

2. A Konvergencia célkitűzés keretében – az 1. pontban foglaltakon túlmenően – az Európai Szociális Alap a következő prioritásoknak megfelelő támogatásokat nyújtja:

- A humán tőkébe történő beruházások javítása:
 - az általános és szakképzés rendszerei reformjának támogatása és megvalósítása, hogy a tudásalapú társadalom igényeinek jobban megfeleljenek, a képzések munkaerő-piaci hasznosításának fejlesztése, az oktatók képzettségének fejlesztése;
 - az általános és szakmai képzésben történő részvételi arány fejlesztése, a képzés megszakítások szignifikáns csökkentése, a szakmai első képzés hozzáférhetőségének javítása;
 - a humán erőforrások fejlesztése a kutatás és innováció területén, posztgraduális képzések és kutatói továbbképzések keretében, valamint ehhez kapcsolódó hálózati tevékenységek támogatása a felsőoktatás, kutatóközpontok és vállalkozások között.
- A közigazgatási szervek kapacitásának és a közszolgáltatások hatékonyságának javítása központi, regionális és helyi szinten.
 - a helyes szakpolitika-alkotás és programtervezés javítását szolgáló mechanizmusok (többek között tanulmányok, statisztikák), monitoring, koordináció és párbeszéd támogatásával;
 - a szakpolitikák és a programok megvalósítását érintő kapacitások erősítése, beleértve a jogalkalmazást a releváns területeken, elsősorban a vezetők és a személyi állomány folyamatos képzésén, specifikus támogatásokon keresztül.

A fenti célok támogatása közben az Európai Szociális Alap kiemelten támogatja az innovatív tevékenységeket, valamint a nemzetek feletti és a régiók közötti együttműködést, különösen az információk, tapasztalatok és bevált gyakorlatok cseréjét, valamint kiegészítő koncepciók és közös akciók fejlesztését.

Az ESZA prioritásai célkitűzésenként 2007 után	
Célkitűzés	Prioritás (támogatott területek)
Konvergencia és Regionális versenyképesség esetében	- A dolgozók és vállalkozások alkalmazkodóképességének növelése - Munkát keresők és inaktívak munkalehetőségeinek javítása - Hátrányos helyzetűek társadalmi integrációjának és a diszkrimináció elleni küzdelem megerősítése - Reformok a foglalkoztatás és társadalmi integráció terén
Konvergencia (előzőekhez képest plusz tevékenységek)	- Humántőke-beruházások bővítése és javítása - Közigazgatási kapacitásfejlesztés és hatékonyság-növelés

29. ábra:

6.2.1.3 Az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap (EMOGA)

Az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap az európai integrációs fejlődésnek viszonylag kezdeti szakaszában kialakult. A Római Szerződés 39. cikkében szereplő közös mezőgazdasági politikához megfelelő pénzügyi alapot kellett biztosítani: az 1962-ben létrehozott mezőgazdasági alap ennek hátterét képezte. Az EMOGA ún. orientációs részalapja vált a mezőgazdasági eredetű strukturális problémák leküzdésére irányuló intézkedések finanszírozási forrásává. (Az EMOGA működését 1970-ben, 1977-ben, 1988-ban és 1999-ben módosították.)

Forrás www.umvp.eu

30. ábra:

Az EMOGA forrásaiból elsősorban az elmaradott régiók agrárvonatkozású fejlesztési programjait, illetve a vidékfejlesztés és a mezőgazdasági politika reformját szolgáló intézkedéseket finanszírozták. Az általa elérni kívánt célok közül elsősorban a mezőgazdasági struktúrák átalakítása, a termékszerkezetváltás finanszírozása, a mezőgazdasági mellékágazatok fejlesztése, stb. szerepel. Az 1993-as reform nyomán az EMOGA tevékenységéből kiemelték a vidékfejlesztést.

A 2000-2006-os időszakban a célkitűzések rendszerének megváltozása okán az EMOGA orientációs részalapja az elmaradott régiók (1d. célkitűzés) vidékfejlesztésére irányuló intézkedések finanszírozásában vesz részt.

6.2.1.4A Halászati Orientációs Pénzügyi Eszköz (HOPE)

A Strukturális Alapok körét a Halászati Orientációs Pénzügyi Eszköz (HOPE) teszi teljessé, amely elsősorban a tengerparti halászati övezetek regionális természetű problémáit hivatott orvosolni.

Forrás: worldmaritimenews.com

31. ábra:

Változások 2007-től, A Vidékfejlesztés intézményrendszerének és finanszírozásának reformja:

Az Unió kiadásai a 2007-2013-as időszakban 862 363 millió eurót tesznek ki, amely az uniós bruttó nemzeti jövedelem 1,045%-a. Az EU költségvetésének kiadási tételei mind megnevezésükben, mind összetételükben, tartalmukban átalakultak. Az első fontos változás a közösségi költségvetés két legfontosabb kiadási tétele, az agrárpolitika és a regionális politika között sajátos helyet el-

foglaló vidékfejlesztési politika támogatási rendszerben való helyének tisztázása. A vidékfejlesztésre jutó források, melyeket eddig az EMOGA Orientációs Szekciójából finanszíroztak, valamint a HOPE által nyújtott támogatások a 2007-es évtől nem képezik a kohéziós politika részét, hanem a Közös Agrárpolitika (az EU költségvetés kb. 43%-a) keretében kerülnek finanszírozásra. Hasonló sorsra jut az eddig Közösségi Kezdeményezések között szabályozott, vidékfejlesztést támogató LEADER+ is. Az EMOGA Orientációs Szekciójának, a HOPE és a LEADER+ szerepének a folytatását az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap (EMVA) és az Európai Halászati Alap (EHA) látja el a kohéziós politikából kikerülve, a közös agrárpolitikán belül.

A pénzügyi perspektíva 2. fejezete a természeti erőforrásokkal való gazdálkodás címet kapta, mely a Közös Agrárpolitika (KAP), a halászati politika és a környezetvédelmi politika finanszírozásával kapcsolatos kérdéseket tartalmazza. Az Európai Tanács 2002. októberi brüsszeli ülésén megszületett megállapodás értelmében a piaci támogatásokra és a közvetlen kifizetésekre egy 2013-ig meghatározott plafon szerinti kiadásokat kell biztosítani, melynek mértéke a KAP forrásainak hozzávetőlegesen 70%-a. Emellett a vidékfejlesztési politika fokozatosan emelkedő támogatásban részesül, melynek mértéke a maradék 30% legnagyobb hányada, csaknem 27% (ez jelentős előrelépés a korábbi 18%-hoz képest). A maradék 3 százalék eloszlása: a halászati szektor szerkezeti átalakítását és a halászatból élő területek fejlesztését támogató EHA forrásainak biztosítására 2%, valamint új elemként közvetlenül a környezetvédelemre fordított kiadások támogatására 1% jutna. A már véglegesen elfogadott pénzügyi perspektíva tiszteletben tartotta a megállapodást, azzal a kiegészítéssel, hogy a Románia és Bulgária javára történő kifizetések is részét képezik a 2002. évi megállapodásnak.

6.2.2 Egyéb közösségi pénzügyi intézmények

A Strukturális Alapok mellett a regionális politika célkitűzéseinek megvalósításában két további intézmény is részt vesz: az Európai Beruházási Bank és az Európai Beruházási Alap.

Az **Európai Beruházási Bank**-ot a Római Szerződés hozta létre. A Bank köztulajdonú befektetési pénzügyi intézményként funkcionál, tulajdonosai az Európai Unió tagállamai, Igazgatótanácsának tagjai a tagállamok pénzügyminiszterei. Mindemellett a Bank nagyfokú önállósággal nyújt hiteleket egyebek között különféle infrastruktúra-fejlesztési programokhoz, vállalkozások által igénybe vehető finanszírozási keretekhez, vagy közvetlenül termelő, szolgáltató vállalatok számára. Olyan, a közösségi politikák megvalósítását szolgáló projektekhez is kész hitelt nyújtani, amelyeket egy klasszikus kereskedelmi bank nem feltét-

lenül finanszírozná meg. Gyakran vesz részt a Strukturális és a Kohéziós Alap által finanszírozott projektek társfinanszírozásában.

Forrás: www.romania-insider.com

32. ábra:

Az Európai Beruházási Bank nagyléptékű infrastruktúra-fejlesztési projekteket finanszíroz közvetlenül, illetve helyi hitelintézeti partneren keresztül közvetve finanszíroz kis- és közepes vállalkozásokat. Az önkormányzatok szempontjából a Bank infrastruktúra finanszírozó szerepe tarthat érdeklődésre számot. Általában azonban csak a nagyobb önkormányzatok esetében jelennek meg olyan méretű infrastruktúra projektek, amelyek felkelthetik a Bank érdeklődését. Az infrastruktúra-fejlesztési projektek esetében általában a pénzügyminiszter a szerződő fél, tekintettel arra, hogy a Bank a projekt költségeinek általában 50%-ánál nem nagyobb hányadára nyújt finanszírozást. Ezért ilyen jellegű projektjavaslatot célszerű a kormánnyal egyeztetett módon, közösen elkészíteni, figyelemmel a Bank elvárásaira. Némileg meglepő módon nincs szabványos projekt benyújtási eljárás, nincs jelentkezési vagy pályázati adatlap, a Bank illetékes munkatársai általában közvetlenül megkereshetők (telefonon, e-mail üzenetben, pl. a Bank honlapján megadott elérhetőségen keresztül). A megkeresésben kormányzati közvetítés segíthet. A Bank munkatársainak tanácsai, véleménye alapján érdemes összeállítani a projekt dossziéját, amelyet azután a Bank felülvizsgál. A projekt dossziének olyan alapvető tartozékait, mint a megvalósíthatósági tanulmányt, a környezetvédelmi hatástanulmányt, a társadalmi-gazdasági előnyök/hátrányok elemzését, a költség-haszonelemzést, a finanszírozási tervet, vagy a közösségi politikákkal való összhang vizsgálatát általában magától értetődőnek tartja a Bank.

Az **Európai Beruházási Alapot** a Maastrichti Szerződés hozta létre, mely elsősorban közvetlen tőkebefektetésekkel, kockázati tőkebefektetésekkel szolgálja a helyi fejlesztési igények megvalósulását. Míg az Európai Beruházási Bank jelentős tőkeerővel képes hozzájárulni a fejlesztési igények kielégítéséhez, addig az Európai Beruházási Alap eszközei jóval szerényebbek, elsősorban kiegészítő finanszírozási forrásként jöhet szóba, társasági formát feltételező projektek esetében.

Forrás: eif.org

33. ábra:

Változások 2007-től; Új kohéziós politikai eszközök és pénzügyi tervezés:

A 2007-2013 közötti időszakban a tagállamok és a régiók három új regionális politikai eszköz segítségével érhetik el, hogy az alapok kezelése rendezett és hatékony, a pénzügyi tervezési eszközök kihasználása pedig optimális legyen. Az Európai Bizottság, az Európai Beruházási Bank és egyéb pénzügyi intézetek közötti szorosabb együttműködés révén a nemzeti és a regionális intézmények kapacitásbővülésére lehet számítani.

A JASPERS (az európai régiók beruházásait támogató közös program) célja, hogy fejlessze az Európai Bizottság, az EBB és az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank közötti együttműködést a szaktudás egyesítése és a tagállamoknak és a régióknak a legfontosabb projektek előkészítéséhez nyújtott támogatás érdekében.

A JEREMIE-program (mikro-, kis- és középvállalkozásokat támogató közös európai források) az Európai Bizottság, az EBB, valamint az Európai Beruházási Alap közös kezdeményezése azzal a céllal, hogy a vállalkozások számára megkönnyítse a finanszírozáshoz való hozzáférést az EU különböző régióiban.

A JESSICA-program (közös európai támogatás a városi területeken történő fenntartható beruházásokhoz) az Európai Bizottság kezdeményezése az EBB-vel és az Európa Tanács Fejlesztési Bankjával együttműködésben, s célja a városi területeken való fenntartható beruházások elősegítése. A hazai központi források mellett tehát a jövőben az önkormányzatok a városfejlesztési és város-rehabilitációs feladataik megvalósításához igénybe vehetik a JESSICA kedvezményes hitelkonstrukciókat is.

6.2.3 Közösségi programok

Az előző támogatási eszközökhöz képest teljesen más logika szerint kerül alkalmazásra a „Közösségi Programok” együttese, az Európai Bizottság által elfogadott, integrált intézkedések sorozata, amelynek célja a tagállamok közötti együttműködés erősítése, különböző, a közösségi politikákhoz kapcsolódó területeken, több éves időtartam alatt. A Közösségi Programokat az Unió általános költségvetéséből finanszírozzák. A Közösségi Programok eredeti feladata – megalkotóinak szándéka szerint – az, hogy a programokban kijelölt céljainak megvalósítása révén közelebb hozza a tagállamok lakóihoz az Európai Uniót, megismertesse a polgárokkal a közösségi politikák lényegét, a támogatási-újraelosztási rendszer működését, a „miérteket” és a „hogyanokat”. Ezért a programokban eredetileg csak tagállami szervezetek vehettek részt, később viszont – a csatlakozásra való felkészítés jegyében – a tagjelölt országokra is kiterjesztették.

Egy-egy Közösségi Program megnyitásáról az ún. „nyitási klauzula” (openingclause) rendelkezik, amelyet az adott programra vonatkozó jogszabály (ez többnyire EU Tanácsi határozat) tartalmaz. Az egyes programokban való részvétel specifikus rendelkezéseit, feltételeit, valamint a pénzügyi hozzájárulás mértékét az országonként különböző Egyetértési Nyilatkozatok (Memorandum of Understanding) tartalmazzák, amelyeket a Bizottság és az adott ország közötti kétoldalú egyeztetéseken fogalmaztak meg. Ezeket a dokumentumokat az Európai Bizottság és az érintett országok kormányainak illetékes hatóságai írják alá.

Az uniós politikák szinte mindegyikéhez köthetünk Közösségi Programot. Közösségi szinten dől el, hogy mely területekhez kapcsolódóan, milyen programokat, mekkora költségvetéssel, milyen hosszú időszakra vezetnek be. Az Európai Tanács minden esetben egy-egy ciklusra (általában 4-5-6-7 évre) határozza meg a program költségvetését. Az adott keretben meghatározott összegre szabadon lehet pályázni, nemzeti kvóták nincsenek. A forrásokra bármely jogi személy (bizonyos esetekben magánszemély is) beadhatja pályázatát. Mind a beadás, mind a bírálat, az elszámolás, a teljes adminisztráció az Európai Unió

(Európai Bizottság Főigazgatóságai) intézményrendszerén keresztül bonyolódik le. A pályázás konzorciumokban történik, többnyire minimum 2-3 tagállambeli szervezet részvételével. A pályázók közvetlenül az Európai Bizottság illetékeseivel állnak kapcsolatban, oda nyújtják be pályázatukat, és onnan kapnak értesítést az eredményről. Ugyanakkor minden országban programirodát hoznak létre (vagy a program területéhez kötődő Minisztériumon belül, vagy az ahhoz kapcsolódó külön szervezeten belül), amelynek feladata az információnyújtás és közvetítés.

A Közösségi Programok az Európai Unió polgárai gazdasági-társadalmi életének szinte minden területét átfogják. Íme néhány példa:

- adózás
- audiovizuális technológiák
- belügyi jogi együttműködés
- energetika
- ifjúság
- információs társadalom
- kis- és középvállalkozások fejlesztése
- környezetvédelem
- közegészségügy
- közlekedés
- kultúra
- kutatás
- küzdelem az erőszak ellen
- oktatás
- polgári jogok védelme
- szakképzés
- szociális politika
- vámügyek stb.

A programok felelősei az Európai Bizottság adott Főigazgatóságai (DG). Feladatuk az adott szakpolitikák elfogadott céljainak, prioritásainak megvalósítása. (pl. Employment&SocialAffairs DG – szociális programok, Education DG – oktatási programok, Research DG – kutatási programok stb.).

Forrás: oear.at

34. ábra:

Közösségi programok

- LIFE III. – környezetvédelem (Utódai: LIFE+ és CIP)
- Intelligens Energiát Európának Keretprogram (SAVE, ALTENER, COOPENER, STEER) – energetika (Utódja: CIP)
- eEurope (eContent plus, Safer Internet Plus, IDABC, eTen) – információs társadalom (Utódaik: CIP)
- Kultúra 2000 – kultúra (Utódja: Culture 2007)
- Leonardo da Vinci – szakképzés
- Socrates – oktatás (Oktatási programok utódja: Integrated Action ProginLifelongLearning)
- Ifjúság 2000 – ifjúságpolitika (Utódja: Youthin Action)
- Media + – audiovizuális politika (Utódja: MEDIA 2007)
- Vám 2007 – vámügyi együttműködés
- Fiscalis– az euró védelme
- MAP – vállalkozásfejlesztés (Utódja: CIP)
- Marco Polo – szállítmányozás
- Közegészségügyi keretprogram – egészségügy
- Daphne– erőszak elleni küzdelem

- GenderEquality – egyenjogúság
- EU6 K+F Keretprogram – kutatás
- Egyéb programok

Új programok 2007-től

- CIP - Versenyképességi és Innovációs Keretprogram
- LIFE +
- EU7 K+F Keretprogram
- Integrated Action Plan in Lifelong Learning
- Youth in Action

6.2.4 Községi kezdeményezések

A strukturális támogatások döntő része a nemzeti fejlesztési tervekben alapuló tagállami kezdeményezésű program. Ezek képezik részét a Községi Támogatási Keretnek, amely a Nemzeti Fejlesztési Terven alapszik. Léteznek azonban ún. községi kezdeményezésű (Community Initiative) programok is, amelyeket szintén a Strukturális Alapok finanszíroznak. A két különböző kezdeményezésű programtípus súlyát leginkább a strukturális támogatásokban betöltött arányuk mutatja. 2000-2006 között a községi kezdeményezésű programok a strukturális támogatások 5%-át teszik ki; míg a tagállami programok részaránya 94%. (A fennmaradó 1%-ot ún. innovatív tevékenységekre és szakértői munkák finanszírozására fordítják.)

A községi kezdeményezések céljait, időhorizontját, a támogatható intézkedéseket, a rendelkezésre álló forrásokat és a pályázati rendszer elveit a kezdeményezésként közzétett irányelvek tartalmazzák. Az irányelvek tervezetét az Európai Bizottság készítette el, azokat az uniós intézmények, a tagállamok és konzultatív testületek véleményezték.

A 2000 és 2006 közötti időszakban négy községi kezdeményezést finanszíroz a községi költségvetés.

Ezek a következők:

- határmenti régiók együttműködése (INTERREG III);
- társadalmi és gazdasági válságjelenségekkel küzdő városok támogatása (URBAN);
- vidékfejlesztés (LEADER+);
- transznacionális együttműködés a foglalkoztatásban megjelenő diszkrimináció valamennyi formája elleni küzdelem elősegítésére (EQUAL).

A csatlakozást követő időszakban, 2006-ig Magyarország számára azonban nem nyílt meg valamennyi közösségi kezdeményezés, csupán az INTERREG III és az EQUAL. Ezek közül is a nagyobb hangsúlyt az előbbi kapta. A közösségi kezdeményezések költségvetése jóval szerényebb a tagállami kezdeményezésű programok támogatásánál. Magyarország 2006-ig az INTERREG program keretében évi 20 millió euró körüli összeggel számolhatott, míg az EQUAL esetében ennek hozzávetőleg a felével.

Változások 2007-től, Európai Területi Együttműködés:

Az Unió 2007-től kezdődő költségvetési időszakában a kohéziós politika 3. célkitűzését képezik a határon átnyúló területi együttműködések. Már az előd, a még folyamatban lévő Interreg közösségi kezdeményezés megvalósítása során is bebizonyosodott, hogy az eltérő jogi szabályozások miatt a döntéshozatali és végrehajtási folyamatok gyakran túl komplikáltak, lassúak és nehézkesek, az operatív tevékenységek intézése túl bürokratikus, a rendszer rugalmatlansága miatt a többszörösére nő az egyes feladatok elvégzésének ideje.

Forrás: www.interact-eu.net

35. ábra:

Az „európai területi együttműködés” célja, hogy közös helyi és regionális kezdeményezések révén tovább erősödjön a határokon átnyúló együttműködés, az integrált területfejlesztést elősegítő intézkedések révén a transznacionális és interregionális együttműködés, valamint a tapasztalatcsere. A határmenti

területeken élő lakosság lélekszáma eléri a 181,7 millió főt – ez az EU teljes lakosságának 37,5 százaléka –, míg az összes uniós régió és polgár a meglévő 13 transznacionális együttműködési terület egyikének fennhatósága alá tartozik. Az e célkitűzéshez rendelkezésre álló összeg a következők szerint oszlik meg: 5,57 milliárd euró jut a határokon átnyúló, 1,58 milliárd euró a transznacionális és 392 millió euró az interregionális együttműködésre.

A kohézióra vonatkozó közösségi stratégiai iránymutatásokról 2006/702/EK tanácsi határozat egyik rendelete vezeti be az **európai területi együttműködési csoportosulást** (a csoportosulás angol nevének rövidítését figyelembe véve a továbbiakban: EGTC). Ezen új jogi eszköz célja a határokon átnyúló, a transznacionális és/vagy az interregionális együttműködés megkönnyítése a regionális és helyi hatóságok között. E jogi személyiséggel felruházott csoport hajtaná végre a területi együttműködési programokat, a résztvevő nemzeti, regionális, helyi vagy egyéb hatóságok közötti megállapodás alapján.

A kohéziós célkitűzésként meghatározott területi együttműködés egyébiránt a korábbiakban már említett Közösségi Kezdeményezés, az Interreg A, B és C tapasztalataira helyezi a hangsúlyt; a legfontosabb célja a harmonikus és kiegyensúlyozott fejlődés elérése az Unió területén, azáltal, hogy annak tagjait segíti az egymás közti együttműködés folyamán. Az Interreg Közösségi Kezdeményezés végrehajtása során ugyanis bebizonyosodott, hogy az eltérő jogi szabályozások miatt a döntéshozatali és végrehajtási folyamatok gyakran túl komplikáltak, túl lassúak és nehézkesek, az operatív tevékenységek intézése túl bürokratikus, a rendszer rugalmatlansága miatt többszörösére nő az egyes feladatok elvégzésének ideje. Mindezekre figyelemmel, és a hatékony együttműködések megszervezése érdekében a Bizottság által javasolt új jogi eszköz lényege, hogy a tagállamok, régiók, helyhatóságok képesek – akár a közösségi programok keretein belül, akár kívül – kezelni a jogi és egyéb adminisztratív jellegű problémákat, amelyek rendszeresen felmerülnek a határokon átnyúló együttműködés során. A cél, hogy az új struktúra rendelkezzen a közszféra érdekében a cselekvés képességével az együttműködés során. Az egységes szabályozás, vagyis a különböző nemzeti jogszabályoknak egységesen megfelelő csoportosulások ugyanakkor megoldást biztosíthatnak a külföldi munkatársak alkalmazása – amely a Közös Szakmai Titkárságok esetén alapvető elvárás –, illetve a külföldön végrehajtott tevékenységek finanszírozása kapcsán fennálló problémákra, továbbá segítséget jelentene a társfinanszírozási források egységes kezelése, illetve a közös projektek egységes szempontú ellenőrzése tekintében.

Az EGTC-rendelettel tehát egy viszonylag rugalmas, tág megfogalmazással olyan keretszabályozást kellett alkotni, amely a gazdasági és társadalmi kohéziót elősegítendő, a különböző nemzeti jogszabályok eltéréseiből eredő problé-

mákat kiküszöbölendő, a határon átnyúló együttműködések elősegítése érdekében egy sui generis jogi személy létrehozását teszik lehetővé. A rendelet ugyan lefekteti, hogy az EGTC-hez való csatlakozás önkéntes, azonban tekintettel arra, hogy a szabályozás rendeleti formában kerül megalkotásra, a tagállamoknak kötelességük biztosítani a részvétel feltételeit, valamint a rendelet tartalmával ellentétes jogszabályokat nem tarthatnak érvényben.

Az EGTC összetétele:

A csoportosulás a következő kategóriák közül egyhez vagy többhöz tartozó tagokból áll (amelyek legalább két tagállam területén helyezkednek el), azok nemzeti jogszabályok alapján fennálló hatáskörének korlátain belül:

- tagállamok;
- regionális hatóságok;
- helyi hatóságok;
- közjogi intézmények.

Közjogi intézmény minden olyan intézmény, amely:

- kifejezetten olyan közérdekű célra jött létre, amely nem ipari vagy kereskedelmi jellegű;
- amely jogi személyiséggel rendelkezik;
- valamint amelyet többségi részben az állam vagy a területi vagy a települési önkormányzat, vagy egyéb közjogi intézmény finanszíroz; vagy amelynek irányítása ezen intézmények felügyelete alatt áll; vagy amelynek olyan ügyvezető, döntéshozó vagy felügyelő testülete van, amely tagjainak többségét az állam, a területi vagy a települési önkormányzat vagy egyéb közjogi intézmény nevezi ki.

Tevékenységi kör:

Az új jogi eszközre vonatkozó szabályozás tekintetében mindenképpen cél volt, hogy a területi együttműködés mindhárom fajtájára lehessen európai szövetséget létrehozni. E tekintetben pedig több tényezőt egyszerre kellett figyelembe venni és kezelni, így:

- a gazdasági és szociális kohéziót ki kell terjeszteni a területi kohézióra,
- a fejlődést és a versenyképességet úgy kell biztosítani, hogy egyben fel kell számolni az Unión belül minden eddiginél nagyobb regionális fejlettségbeli különbségeket,
- miközben a bővítés nyomán az új tagállamokban a határok szerepe megváltozott és diverzifikálódott.

Mindezekkel összefüggésben az EGTC tevékenysége a következő területekre és konkrét feladatokra irányulhat a határon átnyúló gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi tevékenységek fejlesztésével kapcsolatban. Például közös környezeti menedzsment és a környezetvédelem elősegítése-fejlesztése, város- és vidékfejlesztés és a kapcsolatok támogatása, az elszigeteltség csökkentése a közlekedéshez, információhoz és kommunikációs hálózatokhoz és szolgáltatásokhoz, valamint a határon átnyúló vízi, hulladék- és energiarendszerekhez való jobb hozzáférés, az infrastruktúrák kapcsán az együttműködés, kapacitások és közös használat fejlesztése révén, különösen az egészségügyi, kulturális és oktatási téren. Elláthat integrált területfejlesztést elősegítő tevékenységeket, például a vízgazdálkodás területén, vagy a helyi és regionális hozzáférés javítását a nemzeti és határon átnyúló hálózatokhoz. Az egyedi fellépések ugyanakkor jelenthetik a helyi infrastruktúra működtetését, így például a metró- vagy villamos-összeköttetés fenntartását a határ két oldalán lévő városok között.

Pénzügyi felelősségvállalás:

A magyar helyi önkormányzatok EGTC-ben való részvétele tekintetében kiemelkedő jelentőségű volt a pénzügyi felelősségvállalásra vonatkozó végleges szabályozás. Az EGTC-ben résztvevő tagok felelősségi struktúrája az alábbi séma szerint alakul:

- az EGTC felelőssége korlátlan,
- a tagok felelősségének mértéke a nemzeti jog szerint kerül meghatározásra,
- amennyiben a nemzeti jog megengedi, általános jogrendjétől a tagállam eltérhet, ezt a statútumban rögzíteni kell (ezáltal amennyiben az egyik tag köteles korlátozott felelősséget vállalni, a másik tag is korlátozhatja felelősségvállalását, akkor is, ha jogrendszere megengedi a korlátlan felelősségvállalást).

6.2.5 Kohéziós Alap

A Kohéziós Alap működését az (EK) 1164/94 sz. tanácsi rendeletet módosító (EK) 1264/99, sz., illetve az (EK) 1265/99 sz. tanácsi rendelet szabályozza.

A Kohéziós Alap a közösségi fejlesztési politika megvalósításának sajátos eszköze. Elnevezésével ellentétben nem közvetlenül szolgálja a széles értelemben vett gazdasági és társadalmi kohézió teljes célrendszerét, hanem két meghatározott szektor, a közlekedési és a környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztését célozza. Az Alap tehát elsősorban szektorfejlesztési támogatást nyújt, szerkezeti hiányosságokat enyhít, vagyis alapvetően a strukturális politika céljainak megfelelő jellegű támogatást ad. A Kohéziós Alap áttételesen, mint struk-

túrapolitikai eszköz szolgálja a Közösség kohéziójának erősítését, támogatja a regionális politika céljait. Támogatásait azonban mégsem a régiók kapják, hanem a tagállami szinten meghatározott közlekedési és környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztési projektek. Míg a közlekedési infrastruktúra fejlesztése esetén a kedvezményezett általában az állam vagy állami vállalkozás (pl. a MÁV), addig a víz-, levegő- és talajminőség javítását, megóvását szolgáló projektek kedvezményezettjei önkormányzatok vagy önkormányzati érdekeltségű közüzemi vállalkozások.

Forrás: www.hyer.eu

36. ábra:

A Kohéziós Alap esetében, minthogy az Alap kedvezményezettjei nem a régiók, hanem a tagállamok, a projektjavaslatokat a kormányok terjesztik be az Európai Bizottságnak jóváhagyásra. A támogatással megvalósuló fejlesztések azonban gyakran – a környezetvédelem esetében (pl. szennyvíztisztítás, csatornázás) szinte minden alkalommal – az önkormányzatok feladatkörébe esnek, nagy költségigényű helyi fejlesztési feladatokat oldhatnak meg.

A Kohéziós Alap támogatásából azonban nem minden tagállam részesedhet. A kedvezményezetti státusz legfőbb kritériuma, hogy az adott tagállam GDP-je ne haladja meg a közösségi átlag 90%-át. Ez a mutató Magyarország esetében a csatlakozás időpontjában 56-58% körüli, vagyis a támogathatósági feltétel hosszú távon teljesül. További makrogazdasági feltételeket is megszabnak a közösségi elvárások, úgymint azt, hogy a kedvezményezett tagállam teljesítse a Gazdasági és Monetáris Unió harmadik szakaszában vállalt kötelezettségeket összefoglaló Stabilitási és Növekedési Egyezmény elvárásait.

Támogatás feltétele: 3%-nál nem nagyobb államháztartási hiány! A Kohéziós Alap kedvezményezett tagállamainak (a 10 újonnan csatlakozó, valamint Portugália és Görögország) meg kell felelnie a konvergencia-kritérium államház-

tartási hiány feltételeire vonatkozó feltételeinek. Amikor a Tanács megállapítja a túlzott költségvetési hiányt és azt, hogy az érintett tagállam nem tett hatásos intézkedést, a Kohéziós Alap terhére tett kötelezettségvállalások felfüggesztésre kerülnek. A szankció akkor ér véget, ha a Tanács ugyanezen feltételek fennállása esetén megállapítja, hogy az érintett tagállam megtette a korrigáló intézkedéseket a megfelelő állapothoz való visszatérés érdekében. Az Európai Unió régebbi tagállamai közül Görögország, Írország, Spanyolország és Portugália kedvezményezettjei a Kohéziós Alapnak.

A csatlakozási tárgyalások eredményeképpen Magyarország esetében a közösségi költségvetés 2004 és 2006 között (2004. évi áron) 1124 millió euró összegben vállalt kötelezettséget a Kohéziós Alap támogatásával megvalósuló projektek finanszírozására.

Az Alap társfinanszírozási aránya viszonylag magas lehet, az adott projekt nem magánforrásokból finanszírozott költségeinek 80-85%-át érheti el. Ez a gyakorlatban 50-85% közötti társfinanszírozást jelenthet. A társfinanszírozás arányának megállapítása kevéssé függ a kedvezményezett kormány vagy önkormányzat finanszírozó képességétől, azt alapvetően a projekt jellege határozza meg. Két alapvető szempontot vesz figyelembe az Európai Bizottság. Egyrészt a megvalósuló projekt jövedelemtermelő képességét elemzik (pl. megvizsgálják, hogy az igénybe vett közüzemi szolgáltatásért fizetett lakossági díjak mennyiben járulnak hozzá a projekt fenntarthatóságához); másrészt a környezetvédelmi projektek esetében a „fizessen a szennyező” elvét juttatják érvényre (pl. ha egy szennyvíztisztító esetében a tisztítandó víz szennyezettségéhez egy ipari létesítmény nagyban hozzájárul, úgy az köteles részt vállalni a projekt finanszírozásában). Minthogy a Kohéziós Alap esetében a támogatás kedvezményezettje gyakran önkormányzat (vagy közmű vállalat), ezért fel kell készülni az állami, uniós és önkormányzati társfinanszírozás összetett esetére, ami az önkormányzatok részéről is gondos költségvetési tervezést igényel. Az önkormányzati társfinanszírozás esetén a projekt finanszírozása a költségvetési törvény önkormányzati mellékletében is megjelenik.

A Kohéziós Alap forrásainak elosztásakor, a tagállamok által benyújtott projekt javaslatok elbírálásakor az Európai Bizottság figyelemmel van arra, hogy a támogatandó környezetvédelmi és közlekedési infrastruktúra-fejlesztési projektek európai jelentőséggel is bírjanak; megfelelően nagyméretűek legyenek (10 millió eurónál nagyobb költségűek); illetve az adott projektek megtervezése és megvalósítása során a közösségi politikákat tartsák tiszteletben (alapvetően az uniós környezetvédelmi normákat, a versenyszabályokat és a közbeszerzési eljárásokat).

Hangsúlyozni kell, hogy a fenti szempontokon túlmenően további feltételeket az Európai Bizottság nem támaszt, illetve nincsenek nyilvános, Brüsszelben kiírt pályázati felhívások. Amennyiben egy tagállam egy főre jutó jövedelme nem éri el az Unió átlagának 90%-át, és a tagállam képes a két megadott szektorban nagyméretű projekteket megfelelően előkészíteni, továbbá a társfinanszírozást vállalni, úgy a tagállam kormánya közvetlenül benyújthatja a projektjavaslatokat az Európai Bizottság Regionális Politika Főigazgatóság-ára. Ennek nem mond ellent, hogy a projektek kedvezményezettjei gyakran önkormányzatok, amennyiben a környezetvédelmi vagy a közlekedési infrastruktúra fejlesztés terén az adott önkormányzat a kormánnyal együttműködve az elvárásoknak megfelelő projektjavaslatot készít, és az Brüsszel számára prezentálható.

A projektjavaslatok benyújtása tehát a kormány felelőssége. A kormány köteles a partnerség elvének megfelelően az érintett önkormányzatokkal egyetértésben meghatározni a támogatásra javasolt projekteket. A kormány részéről a Kohéziós Alap hazai működésének általános koordinációjáért és irányításáért felelős intézmény a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, illetve a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium szakmai állásfoglalása a döntő.

A fent hivatkozott két szakminisztérium látja el a Kohéziós Alap ún. lebonyolító (végrehajtó) testületi feladatait, amely a projekt javaslatok szakmai értékelésén túlmenően a hazai közbeszerzési eljárásnak megfelelő tendereztetésért, szerződéskötésért is felelős.

Változások 2007-től:

2007-től a Kohéziós Alap szabályai is jelentősen megváltoznak. A korábban projekt alapon működő Kohéziós Alapot beemelték a programozási struktúrába, így az alapra is vonatkoznak a strukturális alapok felhasználási szabályai. Ezek között említhető például az n+2, illetve az új tagállamok esetében 2010-ig az n+3 szabály (ez nívum a strukturális alapoknál is!). Ezek értelmében, amennyiben a projekt elfogadásáról szóló bizottsági határozattól számított két, illetve három éven belül nem kezdődik meg a kivitelezés (vagyis a lekötött forrásokra elfogadható átutalás-igénylés nem került benyújtásra), akkor az adott projektekre allokálható források visszavonhatók.

A Kohéziós Alap forrásaira való jogosultság feltételei között változott a számítási alap, immár nem a „rég” 15 tagállam GNP-jét veszik alapul, hanem a 25 tagállam GNI-jét. Ezáltal megváltozik a támogatásra illetékes országok köre is – a korábbi országok közül csak Spanyolország jogosult az Alapon belül sajátos kivezető támogatásra (phasing out). A programozás keretében az alap által finanszírozott projektek tervezése a vonatkozó (környezetvédelmi és közlekedési) Operatív Programok keretében történik, ezáltal nincs többé minden egyes

projekt esetében külön bizottsági döntés. Ez alól kivételt képeznek azok a projektek, amelyek volumene azt indokolja, így a környezetvédelmi támogatások esetében a 25 millió euró feletti, közlekedést támogató projektek esetében pedig 50 millió euró feletti pályázatok.

További újdonság az alap forrásai tekintetében, hogy az új tagállamok esetében a jelentős infrastrukturális deficit csökkentése érdekében – a 2004-2006 időszakhoz hasonlóan, de a korábbi (Görögország, Portugália, stb.) kedvezményezetteket meghaladó mértékben – a teljes tagállami allokáció 1/3-a fordítható Kohéziós Alap támogatásokra. Az alap forrásainak allokációja továbbra is országosan értelmezendő, megmarad az alanyi jogosultság a feltételeknek (Konvergencia Program, alacsony GNI, stb.) megfelelő tagállamok esetében, a tényleges támogatások pedig alapvetően az új első célkitűzés keretében jutnak el a kedvezményezett területekre.

6.3 ÖSSZEFOGLALÁS, KÉRDÉSEK

6.3.1 Önellenőrző kérdések

1. Mely alapok sorolhatóak a Strukturális Alapok körébe a 2000-2006-ig terjedő időszakban?
2. Mely térségek a Konvergencia célkitűzés kedvezményezettjei?
3. Mik a Strukturális Alapok társfinanszírozási alapelvei?
4. Milyen intézkedéseket finanszírozhat az ERFA?
5. Hogyan változtak az ESZA prioritásai 2007-től?
6. Milyen feladatokat lát el az Európai Beruházási Bank?
7. Mi a közösségi programok célja, feladata?
8. Mik a Kohéziós Alap kedvezményezetti státuszának fő kritériumai?

7. MAGYAR TERÜLETFEJLESZTÉS

7.1 CÉLKITŰZÉSEK ÉS KOMPETENCIÁK

A fejezet célja, hogy történeti áttekintést nyújtson a Magyarországi területfejlesztési politika és szabályozási rendszer alakulásáról, fejlődéséről.

7.2 TANANYAG

7.2.1 A területfejlesztés fogalma

A területfejlesztést a szakirodalomban az egyes szerzők – tekintve, hogy különböző szakmai bázisokról indulnak ki – eltérő módon definiálják, nem létezik egy teljesen egységes definíció. Az alábbiakban három meghatározást kívánunk ismertetni:

Enyedi György meghatározása: *„A területfejlesztés olyan kormányzati beavatkozás-sorozat, amely a regionális fejlődés spontán folyamatait korrigálja. A korrekció célját a területfejlesztési politika határozza meg. A konkrét célok kormányzati ciklusonként változnak, hazánkban (s Európa más országában is) a beavatkozás általában a területi társadalmi egyenlőtlenségeket kívánja mérsékelni.”*

Gyakori megközelítés, hogy *„a területfejlesztés feladata a térségek közötti egyenlőtlenségek, így az életminőségben megjelenő különbségek csökkentése”*. Az Európai Unió Kohéziós Politikájának is ez a sarkköve: *„A Közösség különösen azt tűzi ki célul, hogy csökkentse a különböző régiók és szigetek közötti fejlettségben megmutatkozó eltéréseket és a kedvezőtlen adottságú régiók – beleértve a vidéki területeket – elmaradottságát.”* (Az Európai Unióról szóló Szerződés 158. cikke, 2003)

A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 5.§-ának definíciója: *„területfejlesztés: az országra, valamint térségeire kiterjedő társadalmi, gazdasági és környezeti területi folyamatok figyelése, értékelése, a szükséges tervszerű beavatkozási irányok meghatározása, rövid, közép- és hosszú távú átfogó fejlesztési célok, koncepciók és intézkedések meghatározása, összehangolása és megvalósítása a fejlesztési programok keretében, érvényesítése az egyéb ágazati döntésekben”*.

7.2.2 Területfejlesztés Magyarországon a második világháború előtt¹¹

Az első világháborút követő területi veszteségek, és a gazdaság visszaesése az ország vezetésének elsődleges feladatává a stabilizáció megvalósítását és az ország gazdasági újjáépítést tette. Az újjáépítés egyik legfontosabb eszköze a külföldi tőke bevonása volt, amely 1924-től kezdve rövid- és hosszú lejáratú hitelek formájában érkezett az országba. Az új ország-terület jelentős feldolgozóipari kapacitásokkal rendelkezett, amely az alapanyag-gyártó bázisát és a természeti erőforrásai jelentős részét elveszítette, a vállalatok korábbi beszállítói kapcsolatai megszakadtak. Az újjáépítés ezért azoknak az iparágaknak kedvezett, amelyekből relatív hiány keletkezett (textilipar), illetve amelyek fejlesztése kevésbé volt nyersanyagigényes (gépipar, vegyipar, elektrotechnika). Területileg ez elsősorban a főváros és környéke, a Győr-Budapest tengely és a közép-dunántúli iparvidék, illetve a Borsod és Nógrád megyék ipari fejlődéséhez járult hozzá.

Az 1930-as évek gazdasági világválsága megtörte a gazdasági fejlődés lendületét, és arra ösztönözte az ország vezetését, hogy olyan gazdasági ágazatok fejlesztését támogassa, amelyek a fogyasztást közvetlenül nem növelik, azonban a gazdaság motorját és a foglalkoztatást „felpörgetik”. A hadiipar felfuttatását elősegítő Győri-program területi vetületét vizsgálva, kitűnik, hogy a program elsősorban az iparosodott, azon belül a nehézipari területek fejlődését szolgálta (1937-ről 1938-ra 30%-kal nőtt a foglalkoztatottak száma!). A városrendezésről és építésügyről szóló 1937. évi VI. tc. a településfejlesztés közvetlen és a területfejlesztés közvetett távoli előzményének tekinthető, amennyiben a városoknak előírta, hogy fejlesztési terveket, illetve általános és részletes rendezési tervet kell készíteniük. Felmerült egy ún. „ország fejlesztési terv” igénye is, azonban megvalósítására a II. világháború miatt nem került sor.

7.2.3 Területfejlesztés a második világháborútól 1990-ig

Szocialista iparosítás korszaka

A nehézipar erőltetett fejlesztését az ország gyors újjáépítésének igénye mellett, külső tényezők motiválták. A Szovjetunió vezetése a hidegháború, a fegyverkezési verseny légkörében a kelet-közép-európai országokat is a nehézipar fejlesztésére ösztönözte, akár az ország gazdasági teljesítőképességén és

¹¹ Gordos Tamás: A területfejlesztés és eszközei a Közép-magyarországi régióban c. doktori értekezése 2007

közgazdasági racionalitáson túl is. Nem szabad azonban arról sem elfeledkezni, hogy a „szocialista iparosítás” részben a korábbi tendenciákat vitte tovább. Területileg mindez továbbra is az iparosodott térségekre („középhegységi tengely”) koncentrált a fejlesztéseket.

Az 1950-es évek első felében az extenzív fejlesztés eredményeként, a nyersanyaglelőhelyek közelében, vagy az import-nyersanyagok szállítási útvonalai mentén, új, ún. „szocialista” városok épültek, például Dunaújváros, Tiszaújváros, illetve a fejlesztéspolitika új területeken új munkaerőt vont a fejlesztésekbe. Az Alföld iparosítása részeként a nagyobb városokba új gép- és vegyipari üzemeket telepítettek (Jászberény, Szolnok, Nyíregyháza).

Az 1950-es évek második felére azonban az extenzív fejlesztés forrásai kimerültek, így a figyelem újra a már fejlett(ebb) és gazdaságilag hatékonyan fejleszthető térségekre irányult. A főváros aránytalan növekedése miatt, a politikai és gazdasági vezetés korlátozta az ipar extenzív (új munkaerő bevonásával járó) fejlesztését, miközben a vidéki iparfejlesztést elsősorban az iparilag kevésbé fejlett – főként alföldi – területekre kívánta irányítani. Öt nagyvárosra (Debrecen, Győr, Miskolc, Pécs, Szeged), és további 22 városra kívánták az iparfejlesztést koncentrálni. Az erre vonatkozó határozatokat lehet a területfejlesztési politika előfutárának tekinteni.

A vas- és acélipar fejlesztései után, az 1960-as években a gépipar és a vegyipari üzemek telepítése vált a területfejlesztési beavatkozások fő hordozójává. Az ipar széttelepülését két tényező motiválta: (1) a munkaerő-források kimerülése az iparosodott övezetekben, illetve 1968 után (2) az átlagbér-szabályozás bevezetése, amely a vállalatokat a képzetlen munkaerő tömeges foglalkoztatásában tette érdekeltté. A fejlesztéspolitika területi dimenziója elsősorban az észak-dél fejlettségi különbség csökkentésében ragadható meg.

A terület- és településfejlesztési politika születése

Az 1970-es évek elején készült el a területfejlesztés irányelvei című dokumentum, amely két általános és több ágazati célt fogalmazott meg: (1) az egyes térségek erőforrásait hatékonyan kell hasznosítani és a termelést ennek megfelelően telepíteni, (2) közelíteni kell a különböző területeken élő lakosság ellátottsági színvonalát (életkörülményeit). A dokumentum megállapította, hogy az ipar szerepe csökken, míg az infrastruktúra és a szellemi háttér szerepe nő a területfejlesztésben. A tudomány fővárosi koncentráltságát a vidéki egyetemek és kutatóhelyek gyorsabb fejlesztésével akarta mérsékelni. Kiemelte a közlekedés- és a településhálózat összehangolt fejlesztésének szükségességét, illetve a mezőgazdasági termelés koncentrálását a kedvező természeti adottságú terüle-

tekre. A növekedési pólus elmélet alapján az erőforrásokat területileg koncentráltan kívánta felhasználni.

A területfejlesztés irányelveinél nagyobb hatást gyakorolt az Országos Településhálózat-fejlesztési Konceptió (OTK). A források szűkössége miatt, az OTK egyik legfontosabb alapelve a koncentráció volt. A koncepció az egyes település-kategóriák számára meghatározta a fejlesztésük kereteit, illetve, hogy az adott kategóriájú településen milyen típusú fejlesztések valósíthatók meg. A főváros-központúság oldása érdekében, a korábbiakban is kiemelten támogatott, öt regionális központ fejlesztését határozta meg: Debrecen, Győr, Miskolc, Pécs, Szeged. A fejlesztések szempontjából a városok jutottak kiemelt szerephez, amelyekben a gazdaság, valamint a kommunális- és lakás-fejlesztés koncentráltódott. A koncepció vesztesei a „központi szerepkör nélküli” (kis)községek voltak, amelyekben az állam központilag nem támogatta az új fejlesztések megvalósítását, és elsorvadtak a még jól működő alapellátási elemek is (általános iskolai felső-tagozatok, művelődési házak), illetve a helyi közigazgatás szervezeti egységeinek száma is radikálisan lecsökkent. A rendszer nem fordított figyelmet a területi különbségekre, ami különösebben nem meglepő, hiszen az 1970-es évek jellemző folyamata a megyék közötti gazdasági fejlettségi különbségek csökkenése volt. Egyes térségekben (például Nógrád megyében) azonban már a hatvanas években kezdett érzékelhetővé válni a szénbányászat és az arra épülő nehézipar válsága. Területi dimenzióként továbbra is az észak-dél fejlettségi különbség redukálása ragadható meg.

A 80-as évek

Az 1980-as évek elejére, az olajár-robbanás és a cserearány-romlás következtében, tartós külkereskedelmi hiány alakult ki, amelyet külföldi hitelekkel pótolta a kormány. Az adósságszolgálat terhei mellett jelentősen csökkent a gazdasági növekedés. Az 1980-as évek második felének gazdasági recessziója világossá tette a válság-térségek létezését. A borsodi szénbányászat és acélipar piacvesztése az egész észak-magyarországi térséget gazdasági válságba taszította. Az Országos Településhálózat-fejlesztési Konceptiót ugyan 1985-ben hatályon kívül helyezték, és a visszafejlődési tendenciák fékezésére kormányzati programot dolgoztak ki, azonban a hozzárendelt források erre alkalmatlannak bizonyultak. A kormányprogram válság-térségként definiálta a Nógrádi- és a Borsodi-medencét, illetve a válságveszélyes térséggé vált Baranya, Komárom és részben Veszprém megyéket, illetve a „hagyományosan” elmaradott alföldi térségeket. A gazdasági visszaesés következtében a depressziós térségek problémáinak kezelésére nem maradtak fejlesztési források.

7.2.4 Területfejlesztés 1990-től a területfejlesztési törvény elfogadásáig

A területi fejlettségi különbségek kiéleződése

A rendszerváltozást követően az 1980-as évek krízise nyílt gazdasági válságba fordult. Az 1990-es évek első felét a volt keleti piacok fizetési képtelensége, leépülése és a korábbi termelés – európai piacokon való általános – versenyképtelensége jellemezte. Az időszakot az ipari termelés rohamos leépülése, a nagyvállalati szektor csődje és a mezőgazdaság fokozódó válsága jellemezte. A gazdasági szerkezetátalakítás és a gazdasági válság eredményeként megnőtt a munkanélküliség, és tartósnak bizonyult a gazdaság recessziója. Ellentétes tendenciát a privatizáció és a betelepülő működő tőke indított el, amely az 1990-es évek második felére stabilizálta az ipari termelést és a szolgáltatási szektort, illetve fejlődési pályára állította a gazdaságot.

A gazdasági recesszió negatív jelenségei országosan egyre egyenletesebben terültek szét. A munkanélküliek aránya szinte minden megyében 15% fölé emelkedett, a nagyvállalatok leépülése a települések többségében éreztette hatását. A fejlett térségek (főleg a főváros) gazdasága a nehézségekre úgy reagált, hogy a „perifériákra helyezte át a válságát”: azaz a cégközpontban lévő munkahelyeket megtartva, a vidéki telephelyek felszámolásával próbáltak úrrá lenni a gazdasági nehézségeken, elbocsátva az ott dolgozókat és a központi telephelyeken foglalkoztatott ingázókat. Azokban a térségekben, ahol a foglalkoztatást az ilyen leányvállalatok biztosították, a munkanélküliség ugrásszerűen nőtt meg. Bizonyos ágazatok válsága területileg koncentráltan jelentkezett (nehézipar, mezőgazdaság).

A regionális differenciálódás, a területi fejlettségi különbségek növekedése a piacgazdaság fokozatos kiteljesedésének törvényszerű következménye volt. Az ország gazdaságát már nem lehetett egységes gazdasági térként értelmezni. Kirajzolódtak azok a térségek, amelyek válsága mélyebbnek bizonyult, és kilábalásuk is elhúzódik.

1. A változás vesztesei a nehézipari térségek (kohászati, acélipar), így az egykori ÉK-DNY-i ipari tengely települései Borsod, Nógrád, Baranya, Komárom, Veszprém megyékben.

2. A jellemzően mezőgazdasági kötődésű kistérségek szintén a „problémás” térségek közé tartoznak. Az agrárgazdaság szétzilálódása mellett, a korábban eredményesen működő TSZ melléküzemágak leépülése hozta tartósan nehéz helyzetbe ezeket.

Magyarország gazdasági fejlettségi térszerkezetének leírása, a különböző szinteket vizsgálva eltérő képet mutat. Megyei és regionális szinten markáns nyugat-keleti fejlettségi lejtő rajzolódik ki. Egyes elemzések a fejletlen térségek határvonalát a Tisza vonalához, mások a Balassagyarmat-Békéscsaba vonalhoz kapcsolják. A vállalkozási, a jövedelmi és foglalkoztatási mutatókat kistérségi szinten vizsgálva, a fejlődő, az átmeneti és a leszakadó kistérségek mozaikszerű képe rajzolódik ki. A dinamikus térségek közül a budapesti agglomeráció emelkedik ki, illetve megragadható egy Győr-Budapest, és Székesfehérvár (Balaton)-Budapest tengely. Fejlődésük meghatározó tényezői a vállalkozói aktivitás, a külföldi működő tőke beáramlása és a jó elérhetőség. A képet árnyalja, hogy a dinamikus régiókon belül is találhatók átmeneti zónák és leszakadó kistérségek, míg a fejletlen régiók megyeszékhelyei dinamikusan fejlődnek.

Területfejlesztési intézkedések 1996-ig

A hazai fejlesztéspolitika felismerte ezeket a problémákat és a legsúlyosabb helyzetű válságövezetekre koncentrált: „A Kormány a gazdasági átalakulás jelenlegi időszakában a legsúlyosabb helyzetben lévő térségek reorganizációjára fektesse a hangsúlyt, és ehhez igazodóan alakítsa a nagytérségi és települési infrastruktúra fejlesztés térségi prioritásait”. Kiemelten támogatta a társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott és a magas munka-nélküliséggel sújtott térségeket. A kormány válságkezelő programokat kezdeményezett 1991-ben Szabolcs-Szatmár-Bereg, 1992-ben Borsod-Abaúj-Zemplén, Nógrád és Heves megyékben, 1993-ban Békés és Hajdú-Bihar megyékben, majd 1994-ben Jász-Nagykun-Szolnok megyében (Rechnitzer – Lados 2004). A Phare területfejlesztési forrásainak egy részét is erre fordították. Az Első Területfejlesztési Phare Program 1992-ben Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei területfejlesztési tanácsok és ügynökségek létrehozását segítette, illetve kísérleti program alapok működtetését támogatta. A Második Területfejlesztési Phare Program 1995-ben az Integrált Borsodi Szerkezetátalakítási Programhoz kapcsolódott, míg az 1996. évi program a tervezési-statisztikai régiók kísérleti modelljeként a dél-alföldi és dél-dunántúli régiók létrehozását támogatta, kísérleti program alapok segítségével.

Az 1990-es évek első felében a válságkezelés eszközeként a Kormány elsősorban a műszaki infrastruktúrafejlesztést támogatta (gáz-, szennyvíz-, telefon- és közúthálózat kiépítése). 1991-1994 között a Területfejlesztési Alap forrásainak 80%-át, 1994-1997 között a 63,2%-át fordították infrastruktúrafejlesztésre. A források mintegy 80%-t két megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén kapta, míg a hasonló problémákkal küzdő dél-dunántúli megyék csupán a területfejlesztési alap támogatásaiból 4,25%-kal részesedtek. A támogatások zömét tehát a két észak-kelet magyarországi megye infrastruktúrafejlesztés-

tésére használták, munkahely-teremtő beruházásokra kevesebb, mint harmada jutott. A sokkal kevesebb támogatáshoz jutó nyugat-magyarországi megyékben a források több mint 60%-t fordították munkahelyteremtésre. Az előbbi ipari válságkezelési, infrastruktúra-fejlesztési vonulatnál sokkal kevésbé érvényesült a területfejlesztési politika „innováció-orientált” ága, azaz a gazdaság-fejlesztés, munkahelyteremtés, képzés, kutatás-fejlesztés, innováció támogatása. Megszületett például a vállalkozási övezetek létrehozásáról szóló kormányrendelet, de hatása csekély maradt.

Forrás: KSH

37. ábra: Magyarország regionális felosztása

A területfejlesztési politika eszköz- és intézményrendszere kialakításának ezek voltak az első lépései. A szabályozás és a tervszerűség hiánya még érzékelhető volt ebben a kezdeti stádiumban, a kísérleti programok tapasztalatai azonban beépültek a területfejlesztés szabályozásába, így a későbbi fejlesztések során hasznosultak. Az első területfejlesztési Phare program például nemcsak a területfejlesztési törvényt alapozta meg, hanem a megyei területfejlesztési intézményrendszer létrehozását is. 1996 júliusára minden megyében megalakultak a megyei területfejlesztési tanácsok.

7.2.5 Területfejlesztés a területfejlesztési törvény elfogadása után

Az 1990-es évek közepére a gazdasági-társadalmi fejlettség – a rendszerváltás után kialakult – területi különbségei fennmaradtak Magyarországon. Sem a válságkezelési programoknak, sem a felzárkóztatási támogatásoknak nem sikerült ezen érdemben változtatni. A Budapest-vidék, kelet-nyugat, falu-város megosztottság továbbra is érvényesült. Az 1990-es évek második felében beindult gazdasági növekedés ezeket a különbségeket még markánsabbá tette. A külföldi működő-tőke, a turizmus, illetve a szolgáltató szektor fellendülése egyaránt a fejlettnek tekinthető dunántúli, illetve főváros környéki helyszíneknek kedvezményezett.

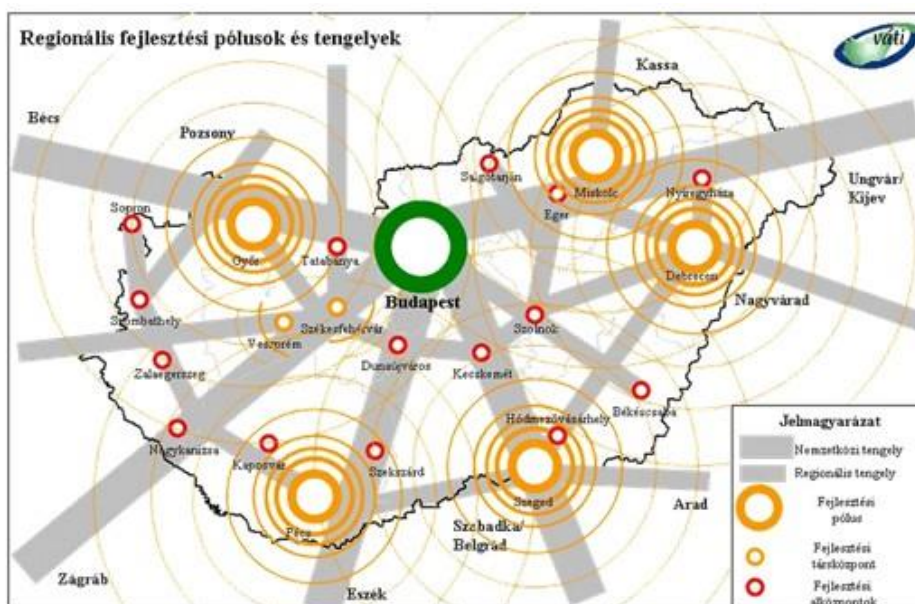
A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (továbbiakban területfejlesztési törvény) a területfejlesztés és a területrendezés céljaként a következőket határozza meg:

- a. az ország valamennyi térségében a szociális piacgazdaság kiépítésének elősegítése, a fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése, az innováció térbeli terjedésének elősegítése, a társadalmi, gazdasági és környezeti céloknak megfelelő térbeli szerkezet kialakítása;
- b. a főváros és a vidék, a városok és a községek, illetve a fejlett és az elmaradott térségek és települések közötti – az életkörülményekben, a gazdasági, a kulturális és az infrastrukturális feltételekben megnyilvánuló – jelentős különbségek mérséklése és a további válságterületek kialakulásának megakadályozása, társadalmi esélyegyenlőség biztosítása érdekében;
- c. az ország térszerkezete, településrendszere harmonikus fejlődésének elősegítése;
- d. a nemzeti és térségi identitástudat megtartása és erősítése. (Területfejlesztési törvény 2.§.)

A területfejlesztési források 1996 előtti felhasználásában a kiegyenlítő szemlélet dominánsan érvényesült, és ez a törvény elfogadása után sem változott jelentősen, a felzárkóztatás hazai területfejlesztési politika legfontosabb törekvése maradt.

Az 1998-ban elfogadott Országos Területfejlesztési Konceptió (OTK1) továbbviszi ezt az irányvonalat (35/1998 OGY. határozat), és a felzárkóztatásnak biztosít prioritást. Az OTK1 céljai csak mérsékelten valósultak meg: a legelmaradottabb térségek leszakadása nem csökkent, a főváros-központúság nem oldódott, és a környezet- és természetromboló területhasználat sem változott jelentősen.

Az Országgyűlés 2005 decemberében együtt fogadta el új az Országos Területfejlesztési Konceptiót (OTK2) az Országos Fejlesztéspolitikai Konceptióval (OFK) (96/2005. OGY határozat az OFK-ról és 97/2005. OGY határozat az OTK2-ról). A két dokumentumot egymással párhuzamosan és összehangoltan dolgozta ki a Kormány. Az OFK az ország hosszú távú fejlesztési céljait határozta meg, míg az OTK2 a területfejlesztés hosszú távú céljait. A központi szándék szerint, az OFK annival több, hogy az ágazati fejlesztési célokat is integrálja a 2020-ig terjedő időszakra. Az OFK-ból egyértelműen kiderül, hogy a Kormány a területfejlesztést továbbra is egynek tekinti az ágazati politikák közül. Az OFK 8+1 stratégiai célt határoz meg, amelyből a 8 ágazati jellegű cél mellett a „Kiegyensúlyozott területi fejlődés” a plusz egy cél.

Forrás: www.vati.hu

38. ábra:

Az OTK2 betölthette volna az OFK funkcióját, azonban az a döntés született, hogy két önálló dokumentum készül, és az OFK lett az unió strukturális alapjai által finanszírozott második nemzeti fejlesztési terv megalapozó dokumentuma. Az OTK2 célja, hogy – az OFK-val összhangban – „... kijelölje az ország területfejlesztési politikájának célkitűzéseit, elveit és prioritás-rendszerét, megteremtve a területi szempontok konzekvens érvényesítésének lehetőségét, mind az ágazati szakpolitikák, mind az országos és területi programok kidolgozásában. Ezáltal megadja a nemzeti fejlesztési tervezés, az OFK területi vetüle-

tét is. A területfejlesztési politika fő funkciója az ország területileg harmonikus és hatékony működésének és kiegyensúlyozott, fenntartható területi fejlődésének megteremtése, valamint a területi leszakadás mérséklése.”(97/2005. OGY határozat I.1-es pontja). Az OTK2 öt átfogó és hét területi célt határozott meg. Az öt átfogó cél a következő:

1. Térségi versenyképesség
2. Területi felzárkózás
3. Fenntartható térségfejlődés és örökségvédelem
4. Területi integrálódás Európába
5. Decentralizáció és regionalizmus

A területfejlesztés gazdasági, anyagi eszközei 1996 után

Az 1996 utáni hazai gyakorlatban is a gazdasági eszközök – azon belül is a közvetett pénzügyi támogatások – jelentik a területfejlesztési eszköztár legfontosabb elemét.

A területfejlesztési törvény 20. §-a alapján:

„(2) A területfejlesztés külön jogszabály szerinti központi eszközei különösen:

- a. a területfejlesztési célokat szolgáló, az éves költségvetési törvényben meghatározott előirányzatok, amelyek felhasználásának részletes szabályait jogszabály határozza meg,
- b. a vállalkozásokat segítő, meghatározott területen igénybe vehető pénzügyi kedvezmények,
- c. a kistérségi programok megvalósítását elősegítő egyéb központi források.

(3) A területfejlesztést segítik külön jogszabályban meghatározott módon

- a. a gazdaság, a foglalkoztatás és az infrastruktúra fejlesztését szolgáló pénzalapok, illetve költségvetési előirányzatok,
- b. az éves központi költségvetésben meghatározott, a minisztériumok költségvetési forrásainak területfejlesztési programokra és célokra biztosított kerete,
- c. az egyes elkülönített pénzalapok területfejlesztési programokra és célokra felhasználható pénzeszközei,
- d. az önkormányzatok településfejlesztését támogató címzett és céltámogatások rendszere.

(4) A területfejlesztés térségi eszközei:

- a. az éves költségvetési törvényben meghatározott területfejlesztési célokat szolgáló előirányzatok, amelyek felhasználásának részletes szabályait jogszabály határozza meg,
- b. az önkormányzati szabályozás keretében működő, az önkormányzatok infrastruktúra fejlesztését támogató területi kiegyenlítő pénzeszköz,
- c. a térség helyi önkormányzatai által átadott források, helyi adókedvezmények,
- d. a gazdaság és az infrastruktúra fejlesztését szolgáló, a költségvetési törvényben meghatározott támogatási előirányzatoknak a regionális fejlesztési tanácsok hatáskörébe utalt meghatározott része,
- e. címzett és céltámogatások meghatározott része,
- f. a céljellegű decentralizált támogatások.

(5) A területfejlesztés egyéb eszközei:

- a. a területfejlesztési célú segélyek, illetve hitelek,
- b. a gazdálkodást végző szervezetek és mindezek érdekvédelmi szervezetei, a gazdasági kamarák, valamint más intézmények önkéntes hozzájárulásai.”

A közvetett beruházási támogatásokon belül, a pénzügyi eszközök közül először a nem területfejlesztési célú, azonban területfejlesztési hatással rendelkező támogatásokat mutatjuk be, és csak utána a deklaráltan területfejlesztési célú támogatásokat, mivel az előbbiek nagyságrendje közel tízszerese az utóbbinak.

Területfejlesztési hatásúnak azokat a célelőirányzatokat nevezzük, amelyeknek az eredeti ágazati célja mellett, területfejlesztési hatása is van:

- Címzett és céltámogatás (CCT)
- Beruházásösztönzési célelőirányzat (BC), 1999-től Gazdaságfejlesztési célelőirányzat (GFC)
- Agrár- és vidékfejlesztési szakmai előirányzatok (AGR, VFC)
- Kis- és középvállalkozói célelőirányzat (KKC)
- Turisztikai célelőirányzat (TURC)
- Környezetvédelmi Alap célfeladatok (KAC)
- Vízügyi célelőirányzat (VÍZC)
- Útfenntartási és fejlesztési célelőirányzat (UTC)
- Munkaerő-piaci Alap (MPA)

Ezek körét kibővítette a területfejlesztési célok megvalósítását szolgáló fejezeti kezelésű előirányzatok pályázati rendszerben történő felhasználása összehangolásának rendjéről a 24/2003. számú Kormányrendelet.

A kimondottan területfejlesztési célú előirányzatok közé – a területi folyamatok alakulásáról és a területfejlesztési politika érvényesüléséről szóló Jelenítést (2005) követve – a Területfejlesztési cél-előirányzatot (TFC), illetve annak elődjait és utódjait, a Területi kiegyenlítést szolgáló támogatást (TEKI), és a Céljellegű decentralizált támogatást (CÉDE) sorolta.

Az 1999-2002-es időszakban felhasznált 918 milliárd forint összegű területfejlesztési hatású és célú támogatásból a legnagyobb részesedéssel a Munkaerő-piaci Alap (19%), a Cél- és címzett támogatások (15% és 11%), agrár- (15%) és útfejlesztési támogatások (14%) rendelkeztek. A deklaráltan területfejlesztési célú támogatások részesedése együttesen 10%-ot ért el, ez az adott időszak összes beruházásainak mindössze 1%-a.

A területfejlesztési törvény legfontosabb pénzügyi eszközének a területfejlesztési cél-előirányzat tekinthető (TFC). A TFC-t 1999-ben összevonták a vidékfejlesztési cél-előirányzattal, ekkor vidékfejlesztési (területfejlesztési) cél-előirányzat lett a neve. 2000-től ismét területfejlesztési cél-előirányzat néven működött. 2003-ban létrehozták a Település- és térségfelzárkóztatási cél-előirányzatot, valamint a Kistérségi támogatási alapot, majd ezeket 2004-ben összevonták a TFC-vel, létrehozva a Terület- és Régiófejlesztési Cél-előirányzatot (TRFC), ami azóta változatlanul fennmaradt. A mindenkor területfejlesztési cél-előirányzat keretösszegét az adott évi költségvetési törvény, a felhasználási szabályait az évente megjelenő végrehajtási rendeletek határozták meg (támogatható tevékenységek köre, célterületek, lehetséges kedvezményezettek, végrehajtás intézményei). Egy része a központi államigazgatás hatáskörében maradt, a többit a megyei és a regionális fejlesztési tanácsok pályázataival segítségével használták fel.

A TFC tevékenységét a területi kiegyenlítést szolgáló támogatás (TEKI) egészíti ki. Az 1996-ban létrehozott TEKI elsősorban az önkormányzatok kommunális jellegű infrastrukturális fejlesztéseit támogatta. A területi kiegyenlítést ezzel igyekeztek láthatóan elkülöníteni a területfejlesztési feladatoktól. Az elmara-dott kistérségek és települések voltak jogosultak a TEKI igénybevételére. Az 1998-ban létrehozott céljellegű decentralizált alap (CÉDE) is a helyi önkormányzatok számára volt pályázható, ágazati és költségkorlátozás nélkül. Kiegészítő finanszírozást biztosíthatott a cél- és címzett támogatások által finanszírozott fejlesztésekhez, sőt felújítási jellegű feladatokat is megvalósíthattak belőle. Az 1996-2002 közötti időszakban a TEKI 69,75 Mrd forintot, míg a CÉDE 40,11 Mrd forintot tett ki, 2002-es áron számolva. Mindkét támogatás „decentralizált”

forrásként jutott el a kedvezményezettekhez, 2006-ig a megyei, azt követően a regionális fejlesztési tanácsokon keresztül lehetett rá pályázni.

A hazai területfejlesztési beruházási támogatásokat kiegészítették az EU hasonló jellegű támogatásai. Az előcsatlakozási alapok közül területfejlesztési szempontból a Phare programnak volt a legnagyobb szerepe, hiszen nemcsak a területfejlesztési intézményrendszer létrehozásában játszottak úttörő szerepet, hanem jelentős összegű forrásokkal járultak hozzá a kedvezményezett térségek fejlődéséhez. Az 1992-1997 közötti területfejlesztési Phare programok a megyei területfejlesztési tanácsok, a regionális fejlesztési tanácsok intézményrendszerének létrehozását, a területfejlesztési törvény megalkotását segítették, illetve a kelet-magyarországi és a dél-dunántúli régiók fejlődését támogatták. A négy program összesen 14,5 milliárd forint (59 millió euró) támogatást biztosított (Jelentés 2005). A Phare 1998-as reformjához igazodva, ettől kezdődően csak a csatlakozási folyamathoz szorosan kapcsolódó programok kaphattak támogatást. Jól illeszkedtek ehhez a törekvéshez az újabb intézményfejlesztési Phare programok, amelyekre 1998 és 2001 között 14 millió eurót (3,5 milliárd forintot) használtak fel.

A 2000-2001. évi – a társadalmi-gazdasági kohéziót szolgáló – Phare programok a nemzeti fejlesztési terv és a regionális operatív programok készítését modellezték. A három kedvezményezett kelet-magyarországi régióknak ún. Előzetes Regionális Fejlesztési Tervet kellett készítenie, amelyek meghatározták a támogatandó területeket (kis- középvállalkozások fejlesztése, infrastruktúra fejlesztés, szakképzés, foglalkoztatás). A fejlesztéseket többnyire nagyprojektek formájában valósultak meg, kivéve azt a 4-5 pályázati alapot, amelyek működtetését az Európai Bizottság jóváhagyta. A projektekre a regionális fejlesztési tanácsok tettek javaslatot, ezeket az érintett minisztérium – a VÁTI mint programengedélyező hatóság közreműködésével – hagyta jóvá, és továbbította az Európai Bizottság Magyarországi Delegációja számára elfogadásra. A kétéves Phare program alprogramjaira összesen 44 millió euró (14,5 milliárd forint) állt rendelkezésre.

A társadalmi és gazdasági kohéziót szolgáló Phare programot 2002-ben minden régióra kiterjesztették, ORPHEUS néven, megőrizve a keleti régiók magasabb támogatását. A 2002-2003-as ORPHEUS program újdonságai között kiemelhető, hogy többéves programozást tett lehetővé, pályázati alapon működött, és modellezte a majdani regionális operatív programok tartalmát. A program integrált helyi fejlesztési akciókat támogatott, amelyek egyszerre valósítottak meg település-rehabilitációt, útépítést és munkaerő-piaci beavatkozásokat, összesen 96,9 millió euró (~ 24,2 milliárd forint) értékben. A fenti programok támogatásait egészítették ki a Phare határon átnyúló támogatási programjai (ún. Cross-BoarderCooperation programok). 1995-től 2004-ig Ma-

gyarország hét határszakaszán valósítottak meg változatos tematikájú programokat a határátkelők felújításától, a turizmusfejlesztésen át a vállalkozók együttműködéséig, mintegy 150 millió euró értékben (kb. 36 milliárd forint). A támogatott alprogramok többsége ún. „kisprojekt alapként” működött, azaz pályázati rendszerben biztosított vissza nem térítendő támogatást.

Magyarország uniós csatlakozását követően lehetőség nyílt az EU Strukturális Alapok több mint 500 milliárd forintos forrásának lehívására, amelyre – hasonlóan a hazai fejlesztési célú támogatásokhoz – az ágazati fejlesztéspolitika céljainak megfelelően került sor. Az uniós szabályozás értelmében (1260/1999. EK. rendelet) 2004-2006 között az ország teljes területe az 1. célkitűzés hatálya alá tartozott, ezért a Kormány úgy döntött, hogy egy országos Nemzeti Fejlesztési Tervet (NFT1) készít. Az NFT megvalósítását öt ágazati operatív program szolgálta:

Operatív program neve	Rendelkezésre álló keret [Mrd Ft]
Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program - AVOP	108
Gazdasági Versenyképesség Operatív Program - GVOP	154
Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program - HEFOP	192
Környezetvédelmi és Infrastruktúra Operatív Program -KIOP	112
Regionális Fejlesztési Operatív Program – RFOP	122
Összesen	688

Forrás: Egységes Monitoring Információs Rendszer (EMIR)

Az operatív programok tartalma az ágazati fejlesztési céloknak (és a rendelkezésre álló összeg nagyságának) megfelelően lett meghatározva.

Az NFT1 programjainak végrehajtása – hasonlóan a hazai támogatásokhoz – döntő mértékben pályázatok segítségével történt, kivéve a Környezetvédelmi és Infrastruktúra Programot, amelyben a nevesített nagyprojektek is jelentős szerephez jutottak. Az utóbbihoz tartoztak az összes operatív programban előforduló központi projektek. A területfejlesztési eszközök besorolása szerint az összes eszköz közvetett beruházási támogatásnak minősül.

A területfejlesztési törvény elfogadását követően, a területfejlesztési politika legnagyobb mértékben alkalmazott eszközei a gazdasági eszközök közül a közvetett, beruházási célú támogatások voltak, amely pályázatok segítségével

vissza nem térítendő pénzügyi támogatásként jutottak el a kedvezményezettekhez. Ez jellemezte a hazai támogatásokat és az arra épülő uniós támogatások rendszerét is. A visszatérítendő beruházási támogatások 2002 után teljesen, a hitel- és kamatkedvezmények háttérbe szorultak.

7.3 ÖSSZEFOGLALÁS, KÉRDÉSEK

7.3.1 Önellenőrző kérdések

1. Hogyan definiálja a területfejlesztés fogalmát az Európai Unióról szóló szerződés?
2. Milyen prioritásokat határozott meg az 1996-os területfejlesztési törvény?
3. A területfejlesztésnek milyen anyagi/pénzügyi eszközök állnak a rendelkezésére az 1996-os területfejlesztési törvény elfogadása után?

8. A TERÜLETFEJLESZTÉS INTÉZMÉNYRENDSZERÉNEK UNIÓS SZABÁLYOZÁSA¹²

8.1 CÉLKITŰZÉSEK ÉS KOMPETENCIÁK

Az EU-s támogatási rendszerek működésének megértésében nagy segítséget jelenthet, ha jól ismerjük azt a jogi hátteret, mely meghatározza az intézményrendszer struktúráját, az egyes intézmények feladat- és hatásköreit, az intézmények egymás közötti kapcsolatát. E fejezet ezért általános képet kíván nyújtani a támogatásokkal összefüggésben jelentkező feladatokhoz kapcsolódó hazai intézményeket, illetve egymáshoz való kapcsolódásukat szabályozó joganyagról.

8.2 TANANYAG

8.2.1 A szabályozás alapjai

A regionális támogatások felhasználásához kapcsolódó intézményrendszer uniós szabályozásának is legfontosabb eleme a 2007-2013-as tervidőszakban – az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra (a továbbiakban Alapok) vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról szóló 1083/2006/EK rendelet (a továbbiakban a Rendelet).

Az intézményrendszer felállítását és működtetését a Rendelet számos cikke érinti. Az általános szabályokat taglaló 1. cím IV. fejezete, mely a nyújtott támogatások felhasználásának általános alapelveiről szól, egyértelműen hat az intézményrendszer kialakítására és működtetésére, hiszen az alapelvek érvényesítésének intézményes feltételeit is meg kell teremteni. E fejezet tisztázza a tagállamok és a Bizottság közötti kapcsolat alapjait, azaz általános felelősségüket és feladataikat a támogatások felhasználása során. Mind a Bizottság, mind a tagállam köteles biztosítani, hogy az uniós és tagállami támogatások összhangban legyenek a közösségi politikákkal és prioritásokkal. Szintén mindkét fél felelőssége, hogy – hatáskörüknek megfelelően – az Alapok támogatásainak felhasználását összehangolják az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap (EMVA), az Európai Halászati Alap (EHA) támogatásaival, valamint az Európai

¹² Dr. Perger Éva: Az Európai Unió támogatási rendszerének joga és intézményrendszere (KSZK 2007)

Beruházási Banktól (EBB) vagy egyéb – már létező – uniós pénzügyi eszközből származó támogatásokkal. E rendelkezések gyakorlatilag követelményeket jelentenek a tagállamok közigazgatásával szemben, különös tekintettel az EU támogatások felhasználásának irányításában, ellenőrzésében közvetlenül részt vevő szervezetek és a hagyományos igazgatási szereplők közötti kapcsolatrendszerre. A szakpolitikákkal való összhang, illetve az egyéb uniós források felhasználásával való összhang ugyanis csak megfelelő koordinációs, egyeztetési mechanizmusokkal, valamint az azokat szolgáló intézményes keretek felállításával és megfelelő működésével teremthető meg.

Az Alapok célkitűzéseit a Bizottság és a tagállam közötti szoros együttműködésben, azaz partnerségben kell megvalósítani. A partnerség alapelvét azonban nemcsak a Bizottság és a tagállam kapcsolatrendszerében kell érvényesíteni, hanem – a hatályban lévő nemzeti szabályozással és gyakorlattal összhangban – a hazai intézményrendszer kialakítása és működtetése során is. A partnerség az operatív programok előkészítését, végrehajtását, monitoringját és értékelését egyaránt átfogja. A tagállamok adott esetben valamennyi érintett partnert – de különösen a régiókat – kötelesek bevonni már a programozás különböző szakaszaiba is.

Az Alapok uniós költségvetését a tagállamok és a Bizottság közötti megosztott irányítás keretében kell végrehajtani. A programozás, végrehajtás, ellenőrzés, értékelés egyes fázisaiban a tagállamok és a Bizottság feladat- és hatásköreit a rendelet későbbi cikkei részletesen tartalmazzák. Az intézményrendszer vonatkozásában a legfontosabbak az irányítás, monitoring, ellenőrzés szabályait taglaló VI. cím cikkei. A VI. cím negyedik fejezete kifejezetten a tagállam és a Bizottság hatásköreit állapítja meg. Az új szabályozás e ponton egyértelműen rögzíti, hogy a szubszidiaritás és az arányosság elvének megfelelően elsősorban a tagállamok felelősek az operatív programok (megfelelő területi szintű) végrehajtásáért és ellenőrzéséért. Biztosítaniuk kell az operatív programok megfelelő irányítási és ellenőrzési rendszerének kialakítását, amely képes kell, hogy legyen a szabálytalanságok megelőzésére, feltárására, korrigálására, valamint a jogosulatlanul kifizetett támogatások visszafizettetésére. Ha a kedvezményezett számára jogosulatlanul átutalt összeget nem lehet visszafizettetni, a tagállam felelős az elveszett összegeknek az Európai Unió általános költségvetésébe történő visszafizetéséért, amennyiben megállapítást nyer, hogy a felmerült veszteséget a tagállam által elkövetett hiba vagy gondatlanság okozta.

A tagállamok végrehajtási felelőssége egyben az irányítási és ellenőrző rendszerek és az azokban résztvevő hazai intézmények kialakításának felelősségét és viszonylagos szabadságát is jelenti. A Bizottság feladat- és hatásköre, hogy ellenőrzi a tagállamok által kialakított irányítási és ellenőrzési rendszerek megfelelő működését, és részben vagy egészben felfüggeszthetia kifizetést,

amennyiben a nemzeti irányítási és ellenőrzési rendszerek eredménytelennek bizonyulnak.

Az irányítási és ellenőrzési rendszerek kialakítása és működtetése az egyes tagállamokra jellemző intézményrendszerrel összhangban kell, hogy történjen, de e téren is kötik a tagállamokat az uniós rendelkezések. A Rendelet VI. címének első fejezete rögzíti az irányítási és ellenőrzési rendszerek kialakítása során követendő alapelveket, valamint meghatározza az intézményrendszer „kötelező” szereplőit, illetve azok legfontosabb feladatait.

A rendszerek kialakítása során követendő alapelvek gyakorlatilag arról rendelkeznek, hogy a kialakított nemzeti szabályozásnak milyen kérdésekre kötelező kitérniük. Az operatív programok tagállamok által felállított irányítási és ellenőrzési rendszereinek kötelezően rendelkezniük kell:

- az irányításban és az ellenőrzésben érintett szervezetek feladatainak meghatározásáról, valamint a feladatok megosztásáról az egyes szervezeteken belül;
- a feladatok – szervezeteken belüli, illetve szervezetek közötti – elkülönítési elvének megfelelő struktúrákról;
- az operatív program keretében bejelentett költségek helytállóságát és szabályszerűségét szavatoló eljárásokról;
- elektronikus formában működő, megbízható számviteli, monitoring és pénzügyi jelentéstételi rendszerekről;
- a jelentési és monitoring rendszerről olyan esetben, amikor a felelős szervezet egy másik szervezetet bíz meg a feladatok elvégzésével;
- a rendszer működésének ellenőrzésére vonatkozó részletes szabályokról;
- megfelelő ellenőrzési nyomvonalat biztosító rendszerekről és eljárásokról;
- a szabálytalanságok esetére és a jogosulatlanul átutalt összegek visszafizettetésére vonatkozó jelentéstételi és monitoring eljárásokról.

Az intézményrendszer kötelező elemeit az 59 cikk tartalmazza, mely szerint valamennyi operatív program számára a tagállam kijelöli a következőket:

- a) irányító hatóság
- b) igazoló hatóság
- c) ellenőrzési hatóság

Ugyanaz a hatóság több operatív program számára is kijelölhető. A tagállam a fentiekén kívül kijelölhet egy vagy több közreműködő szervezetet is arra,

hogyan az irányító vagy az igazoló hatóság egyes feladatait vagy valamennyi feladatát annak felelősségére elvégezze.

A tagállam állapítja meg az operatív programok végrehajtásának irányításában és ellenőrzésében résztvevő hatóságok Bizottsággal való kapcsolatának, valamint az adott tagállam „hagyományos” közigazgatási rendszerével való kapcsolatának szabályait. Meghatározza a hatóságok egymás közötti kapcsolatrendszerét, és megállapítja feladataikat, melyeket az érintett tagállam intézményi, jogi és pénzügyi rendszereivel teljes összhangban kell végezniük. Az új szabályozás értelmében – az egyes feladatok szervezeten belüli elkülönítése mellett – egyes hatóságok – sőt valamennyi hatóság – egy szervezeten belül is kialakíthatóak.

A tagállamok az első időközi kifizetési kérelem benyújtása előtt, vagy az egyes operatív programok jóváhagyását követő legkésőbb tizenkét hónapon belül benyújtják a Bizottságnak a rendszerek leírását, amely különösen tartalmazza az irányító és igazoló hatóságok és a közreműködő szervezetek, valamint az ellenőrzési hatóság és egyéb, annak hatáskörében ellenőrzéseket végző szervezetek felépítését és eljárásait. Mellékelni kell a rendszerek felállításáról szóló értékelés eredményeit, illetve a rendelet rendelkezéseinek való megfelelésről szóló véleményt ismertető jelentést, melyet az ellenőrzési hatóság, vagy olyan – az irányító hatóságtól és az igazoló hatóságtól funkcionálisan független közjogi vagy magánszervezet állít ki, amely feladatát a nemzetközileg elfogadott ellenőrzési standardoknak megfelelően végzi. Ha a jelentés nem tartalmaz fenntartásokat, és a Bizottság a benyújtástól tekintett két hónapon belül nem tesz észrevételt, a felállított rendszer elfogadott. Fenntartások, illetve észrevétel esetén a tagállamoknak korrekciós intézkedéseket kell tenniük.

A VI. cím II. fejezetének rendelkezései szerint a tagállamok az irányító hatósággal egyetértésben minden operatív program számára – az operatív programot jóváhagyó határozatról szóló, a tagállamnak megküldött értesítés időpontjától számított három hónapon belül – monitoring bizottságot hoznak létre. Több operatív program számára egyetlen monitoring bizottság is felállítható. A monitoring bizottságok összetételét nem kell a Bizottsággal jóváhagyatni, de annak munkájában – saját kezdeményezésére vagy a Bizottság felkérésére – tanácsadóként részt vesz a Bizottság egy képviselője.

8.2.2 A regionális támogatások felhasználásának az uniós szabályozásban megjelenő szereplői és feladataik

Az irányító hatóság

Az irányító hatóságok felelősek az operatív program – a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás elvével összhangban történő – irányításáért és végrehajtásáért. A tagállam az operatív program irányítására kijelölhet nemzeti, regionális vagy helyi hatóságokat, illetve közjogi vagy magánszerveket is.

Az igazoló hatóság

Az igazoló hatóság a tagállam által kijelölt nemzeti, regionális vagy helyi hatóság, illetve szervezet, amely a Bizottság részére történő megküldést megelőzően igazolja a költségnyilatkozatokat és az átutalási kérelmeket.

Az ellenőrzési hatóság

Az ellenőrzési hatóság a tagállam által az egyes operatív programok számára kijelölt – az irányító hatóságtól és az igazoló hatóságtól független – nemzeti, regionális vagy helyi hatóság vagy szerv, amely az irányítási és ellenőrzési rendszer hatékony működésének ellenőrzéséért felel.

A monitoring bizottság

A monitoring bizottság monitoring tevékenységet végző, elsősorban a program megvalósításában részt vevő partnerek képviselőiből álló, önálló jogalanyisággal nem rendelkező testület. A monitoring bizottságok feladata az operatív programok végrehajtásának folyamatos nyomon követése. Az irányító hatóság és a monitoring bizottság együttesen szavatolja az operatív program végrehajtásának minőségét.

A monitoring bizottság összetételét az irányító hatósággal egyetértésben a tagállam határozza meg, elnöki tisztségét kötelezően a tagállam vagy az irányító hatóság egy képviselője tölti be. A monitoring bizottság eljárási szabályzatát az irányító hatósággal egyetértésben fogadja el. A tagállam saját rendelkezéseiben – az uniós szabályozással összhangban – határozza meg a monitoring bizottságok feladatait, a Bizottságnak továbbítandó információkat és ezen információk vizsgálatának kereteit.

A közreműködő szervezet

Közreműködő szervezet lehet bármely közjogi vagy magánjogi intézmény, amely egy irányító vagy az igazoló hatóság illetékessége alatt jár el, vagy ilyen hatóság nevében hajt végre feladatokat a műveleteket végrehajtó kedvezményezettek vonatkozásában. A közreműködő szervezeteket szintén a tagállam jelöli ki, általában az irányító (igazoló) hatóság javaslatára. A Bizottság felé átadott irányítási, ellenőrzési rendszert bemutató leírásban a közreműködő szervezeteket is fel kell sorolni, be kell mutatni szervezetüket, belső eljárásaikat, valamint az e szervezetek és az irányító (igazoló) hatóságok kapcsolatrendszerének eljárásait. E szervezetek mindegyikének át kell tehát esnie az ellenőrző hatóság vagy a kijelölt európai ellenőrzési standardokat alkalmazó független szervezet értékelésén.

A kedvezményezett

A Rendelet a fogalom meghatározásokat ismertető fejezetében határozza meg a kedvezményezett fogalmát. E szerint kedvezményezett az a közszférához vagy a magánszférához tartozó gazdasági megvalósító, szervezet vagy cég, amely felelős a műveletek kezdeményezéséért, vagy azok kezdeményezéséért és végrehajtásáért. A Rendelet kitér arra is, hogy a Szerződés 87. cikke szerinti támogatási rendszerek összefüggésében, a kedvezményezettek a köz- vagy a magán-szférához tartozó vállalkozások, amelyek egyedi tervet hajtanak végre, és állami támogatásban részesülnek.

A vidékfejlesztési támogatások intézményrendszere

A vidékfejlesztési támogatások intézményrendszerének alapvető szabályait a Tanács 1290/2005/EK rendelete a Közös Agrárpolitika finanszírozásáról és a Tanács 1698/2005/EK rendelete az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról fekteti le. A vidékfejlesztési támogatások esetében is a tagállamok felelősek a vidékfejlesztési programok megfelelő területi szintű végrehajtásáért, saját intézményi rendelkezéseiknek megfelelően. A tagállamok minden vidékfejlesztési program vonatkozásában kötelesek biztosítani a vonatkozó irányítási és ellenőrző rendszerek létrehozását, biztosítva az irányító hatóság és az egyéb szervek között a funkciók egyértelmű megosztását és elválasztását. A tagállamok felelősek annak biztosításáért, hogy a rendszerek hatékonyan működjenek a program teljes időtartama alatt. A vidékfejlesztés intézményrendszerének kialakításakor érvényesíteniük kell a rendeletben lefektetett alapelveket (összhang, megfelelés, partnerség).

A tagállamok minden vidékfejlesztési programra vonatkozóan az alábbi hatóságokat jelölik ki:

- *irányító hatóság*, amely nemzeti vagy regionális szinten működő közjogi vagy magánjogi szerv, illetve maga a tagállam, amennyiben az látja el az említett feladatot, az érintett program irányításának felelőseként;
- akkreditált kifizető ügynökség(ek) és koordináló szervek.

A kifizető ügynökségek a tagállamok azon hatóságai vagy szervei, amelyek az általuk végrehajtott kifizetések, a tájékoztatás és az információk megőrzése terén elegendő garanciát nyújtanak ahhoz, hogy:

- a kifizetés engedélyezése előtt megtörténjen a vidékfejlesztés keretében a támogatások odaítélési eljárásának, valamint az igények közösségi szabályoknak való megfelelésének ellenőrzése;
- a teljesített kifizetések könyvelése pontosan és teljes körűen történik;
- végrehajtják a közösségi jogszabályokban meghatározott ellenőrzéseket;
- a szükséges dokumentumok benyújtására a közösségi szabályokban megállapított határidőn belül és formában kerül sor;
- a közösségi szabályok értelmében a dokumentumokhoz – beleértve az elektronikus dokumentumokat is – hozzá lehet férni és azokat olyan formában őrzik meg, hogy teljességük, érvényességük és olvashatóságuk biztosított legyen az idő múlásával.

A közösségi támogatások kifizetésének kivételével e feladatok végrehajtása átruházható. Egy tagállam több akkreditált kifizető ügynökséget is kijelölhet. Ez esetben meg kell határoznia a Bizottság felé, hogy melyik az ún. „koordináló ügynökség”, mely az információk összegyűjtéséért, Bizottság felé való továbbításáért, és a közösségi jogszabályok össze-hangolt alkalmazásáért felel.

- Az *igazoló szerv* a tagállam által megbízott jogi személyiséggel rendelkező köz- vagy magánjogi jogalany, amely az akkreditált kifizető ügynökségek számláit igazolja, a valódiság, teljesség és pontosság szempontjából, az általuk bevezetett irányítási és ellenőrzési rendszer figyelembevételével.

A vidékfejlesztési intézkedések végrehajtásában részt vehetnek a 2002. december 19-i 58/2003/EK tanácsi rendelettel (a közösségi programok igazgatásában bizonyos feladatokkal megbízott végrehajtó hivatalokra vonatkozó alapszabály megállapításáról) összhangban megbízott, a közös agrárpolitika keretében működő végrehajtó hivatalok.

A vidékfejlesztési program(ok) előrehaladását a regionális politika keretében futó programokhoz hasonlóan a program által érintettek képviselőiből álló monitoring bizottság(ok) kísérik figyelemmel.

8.3 ÖSSZEFOGLALÁS, KÉRDÉSEK

8.3.1 Önellenző kérdések

1. Milyen szervezetek/szereplők jelennek meg a regionális támogatások felhasználásának Uniós szabályozásában?
2. Mi a monitoring bizottság szerepe, feladata?
3. A regionális támogatások Uniós szabályozását tartalmazó Rendelet hogyan definiálja a kedvezményezett fogalmát?
4. Mit mond ki a szabályozás a vidékfejlesztési támogatások intézményrendszerének kialakítása kapcsán?

9. A TERÜLETFEJLESZTÉS HAZAI INTÉZMÉNYRENDSZERE

9.1 CÉLKITŰZÉSEK ÉS KOMPETENCIÁK

9.2 TANANYAG

A fejezet célja az ERFA, ESZA és a Kohéziós Alap támogatásaiban közreműködő hazai intézményrendszer bemutatása, illetve röviden taglalni a vidékfejlesztési támogatások felhasználásával foglalkozó intézményeket is. Áttekintést ad a hazai intézményeknek az Európai Unió megfelelő szintű szerveivel való kapcsolatrendszeréről, a hazai intézmények közötti feladatmegosztásról, valamint a hazai végrehajtási intézményrendszer és a támogatottak közötti partnerségi kapcsolatrendszeréről.

9.2.1 A 2007–13 időszak regionális támogatási rendszerének hazai intézményrendszere

Az Uniók szabályozás szerint tehát a tagállamok az előző fejezetben ismertetett jogszabályi keretek között és saját intézményrendszerükkel összhangban önállóan alakítják ki és működtetik a támogatások felhasználásához kapcsolódó irányítási és ellenőrzési rendszereket, jelölik ki az azokban résztvevő intézményeket, határozzák meg részletes feladat- és hatásköreiket, egyben a Bizottsághoz, egymáshoz, illetve a hagyományos közigazgatási szereplőkhöz való viszonyukat. Az intézményrendszer felállítása, szervezetének és működésének részletes szabályozása tehát alapvetően hazai jogszabályok kibocsátásával, illetve az állami irányítás egyéb jogi eszközein keresztül történik. A hazai intézményrendszert egyrészt speciálisan az EU támogatásokhoz kapcsolódó jogszabályok, másrészt egyéb jogszabályok határozzák meg, harmadrészt – amennyiben az intézmények létrehozása nem igényel jogszabályi formát (pl. tanácsadó testületek) – egyes intézmények felállíthatóak kormányhatározatokkal, miniszteri utasításokkal.

Az EU támogatások felhasználásához kapcsolódó legfontosabb szereplő a hazai intézményi struktúrában nem az Országgyűlés, hanem a Kormány. Magyarország nem különleges ebből a szempontból, hiszen a legtöbb európai tagállamban hasonló a helyzet. Természetesen a Kormány a Parlamentnek való beszámolás általános rendszerében érinti az uniós támogatásokhoz kapcsolódó feladatok ellátásának kérdéseit is, illetve tagjai válaszolnak az ezzel kapcsolato-

san esetlegesen felmerülő interpellációkra, kérdésekre. Az Országgyűlés szerepe egyébként továbbra is a hosszú távú fejlesztési stratégiai dokumentumok elfogadása, melyekhez illeszkedniük kell az uniós tervdokumentumoknak is, illetve azoknak a hazai törvényeknek a módosítása, illetve meghozatala, melyek az uniós források felhasználásának hazai háttérfeltételeit biztosítják. Természetesen az EU támogatások felhasználásában részt vevő szervezetek is beilleszkednek a közigazgatás hazai rendszerébe, és be kell tartaniuk a hazai – nem kifejezetten az EU támogatások felhasználását szabályozó – törvényeket, egyéb jogszabályokat. Az uniós szabályozásnak köszönhetően, illetve az EU támogatások szabályszerű és hatékony felhasználásának érdekében módosult számos törvényünk (pl. államháztartási törvény, közbeszerzési törvény, közigazgatási eljárási törvény, egyes ágazati törvények, pl. építésügyi, környezetvédelmi tv stb.), így – bár esetlegesen, az adott törvény logikájába illesztve – a törvényi szabályozásban is megjelennek utalások az EU támogatásokhoz kapcsolódó feladatokra, kötelezettségekre. Az uniós források társfinanszírozásának kereteit, egyben az egyes intézmények költségvetését alapvetően határozza meg az éves költségvetési törvény.

Miután törvény nem szabályozza az egyes szereplők EU támogatások felhasználásához kapcsolódó feladatait és a rendeleti szintű szabályozásra való felhatalmazásokat, elsősorban a kormány – az uniós követelményekhez illeszkedő – szerepértelmezése szabja meg a kormányzati feladatokat és hatásköröket. A Kormány döntése alapján működhet egy erősen centralizált irányítási struktúra vagy egy az ágazatoknak, illetve a területi szinteknek nagyobb teret adó rendszer. Hazánkban a Kormány a 2007-2013 tervidőszak vonatkozásában egy meglehetősen centralizált struktúrát épített ki, melyben a Kormány, illetve a Miniszterelnök igen erős jogosítványokat kapott.

A hazai intézményrendszert meghatározó legfontosabb rendelet a 255/2006. (XII. 8.) Korm. rendelet a 2007-2013 programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának alapvető szabályairól és felelős intézményeiről. A kormányrendelet határozza meg az egyes hazai szereplők feladatkörét. A feladat és hatáskörök, illetve az egyes szereplők közötti kapcsolatrendszer részleteit további kormányrendeletek (pl. egyes miniszterek feladat és hatásköréről szóló kormányrendeletek, egyes intézményekről – pl. a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség, FIT – szóló kormányrendeletek, illetve – a közreműködő szervezetek vonatkozásában – miniszteri rendeletek) szabályozzák.

9.2.1.1 A Kormány

A Kormány az egész intézményrendszer legfontosabb szereplője. Az EU támogatások felhasználásában igen erős a kormányzati szintű irányítás. A stratégiai tervezés koherenciájának biztosítása érdekében a Kormány jóváhagyja:

- az Új Magyarország Fejlesztési Tervet (ÚMFT) és az operatív programokat az Európai Bizottság számára történő benyújtásukat megelőzően;
- az operatív programokban megvalósítandó intézkedéseket részletesen kibontó akciótervek sarokpontjait – a tervezett intézkedések ütemezését, költségvetését, célrendszerét és célcsoportjait, valamint az 5 milliárd forintot meghaladó támogatási igényű pályázat nélkül megvalósítandó kiemelt projektek és a 13 milliárd Ft, illetve környezetvédelmi projekt esetén 6,5 milliárd Ft feletti nagyprojektek listáját;
- az operatív programok – az előzetesen a monitoring bizottságok által is elfogadott – módosításait.

A 2004-06 közötti időszakhoz képest többletfeladat az akciótervek jóváhagyása, valamint – a nagyprojektek, illetve kiemelt projektek jóváhagyásán túl – az 5 milliárd forintot meghaladó támogatásra javasolt projekt javaslatok jóváhagyása.

A Kormány rendszeresen értékeli az ÚMFT (Új Magyarország Fejlesztési Terv) és az operatív programok megvalósításának előrehaladását. A fejlesztéspolitika stratégiai szintű kérdéseiben hozott döntések alapján a külső és belső (OP-k közötti) koordináció – a szakpolitikák, ágazati és regionális érdekek közötti egyeztetés – legmagasabb szintje szintén a Kormány.

A fejlesztéspolitikai döntések, illetve az operatív programok végrehajtásának irányítása 2007 júliusáig a Miniszterelnöki Hivatalban koncentrálódott, de kiemelt szerepe a miniszterelnök által kinevezett fejlesztéspolitikáért felelős kormánybiztosnak volt. Jelenleg ez a feladatkör az önkormányzati és területfejlesztési miniszteré. A döntésekben – gyakran nem csupán stratégiai kérdésekben – ma is gyakran erőteljesen érvényesül a közvetlen miniszterelnöki akarat.

9.2.1.2 A Kormány munkáját segítő testületek

Fejlesztéspolitikai Irányító Testület

A kormány fejlesztéspolitikával kapcsolatos döntés-előkészítő, javaslattevő, koordináló szerve a Fejlesztéspolitikai Irányító Testület (FIT). A 255/2006. (XII. 8.) Korm. rendelet 2. § (1) f) pontja definíciója szerint: a fejlesztéspolitika megvalósításával összefüggő egyes szervezeti kérdésekről szóló 1065/2006. (VI. 29.) Korm. határozatban meghatározott, a fejlesztéspolitika területén hozandó

kormányzati döntések megalapozott előkészítéséért felelős javaslattevő, véleményező, döntés-előkészítő, koordináló testület.

A FIT elnöke a miniszterelnök, alelnöke a miniszterelnök által a FIT tagjai közül felkért személy. 2007 júliusáig a testület meghívottja volt a fejlesztéspolitikáért felelős kormánybiztos. Ma – fejlesztéspolitikáért való felelőssége miatt – a testület tagja az önkormányzati és területfejlesztési miniszter. A FIT egyes szakterületekért felelős tagjait szintén a miniszterelnök nevezi ki, akik egyben a Miniszterelnöki Hivatal államtitkárai. Tagjai révén – akik a monitoring bizottságok elnökei is – a FIT gyakorlatilag szakmai felügyeletet gyakorol az operatív programok végrehajtása felett. A FIT az EU támogatások felhasználása kapcsán:

- javaslatot dolgoz ki, és állást foglal a kormány számára az operatív programok, a támogatások felhasználásához szükséges intézményrendszer kialakítása, valamint az e témakörben indokolt szabályozás tekintetében.
- összehangolja az EU és hazai forrásból megvalósítani tervezett fejlesztéseket, az Új Magyarország Fejlesztési Terv, a Nemzeti Akcióprogram, a Fenntartható Fejlődés Stratégia és az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv tervezésével kapcsolatos feladatokat.
- véleményezi valamennyi tervezési dokumentumot (operatív programot, akciótervet, komplex programot, kiemelt projektet és nagyprojektet is),
- véleményezi a pályázati kiírások paramétereit,
- nyomon követi az OP-ék és akciótervek végrehajtását. Ezzel kapcsolatban fontos jogköre, hogy a monitoring bizottságoknál kezdeményezheti a rendelkezésre álló források pénzügyi átcsoportosítását, illetve az OP-ék, pályázatok módosítását.
- állást foglal – a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség által kialakított – pályázati elbírálási szempontokról és a pályázatok mechanizmusáról;
- véleményezi a közreműködő szervezetek kialakításának, kiválasztásának módszerét, feltételrendszerét, nyomon követi tevékenységüket, e szervezetektől rendszeresen beszámolót, tájékoztatót kérhet;
- figyelemmel kíséri az országos fejlesztéspolitikai koncepcióban (OFK), valamint az országos területfejlesztési koncepcióban (OTK) foglaltak megvalósulását, indokolt esetben módosítást kezdeményez;

A FIT működésének feltételeiről, valamint titkársági és ügyviteli feladatainak ellátásáról az NFÜ gondoskodik.

Nemzeti Fejlesztési Tanács

Szintén a kormány tanácsadó testületeként jött létre a Nemzeti Fejlesztési Tanács (NFT). A 255/2006. (XII. 8.) Korm. rendelet 2. § (1) l) pontja definíciója szerint: a Nemzeti Fejlesztési Tanács létrehozásáról szóló 1064/2006. (VI. 29.) Korm. határozatban meghatározott, a fejlesztéspolitikai célok megvalósulását nyomon követő, az NFT-ben rögzített célok teljesülését és az EU fejlesztési irányelvek érvényesülését és összhangját értékelő, javaslattevő testület.

1064/2006. (VI. 29.) Korm. határozat az NFT létrehozásának célját a következőképpen határozza meg: „A Kormány annak érdekében, hogy az ország fenntartható növekedés és a tartós foglalkoztatás útján haladjon, gazdasági, társadalmi és területi különbségei kiegyenlítődjenek, az ágazatokkal, a régiókkal és a szakmai partnerekkel közösen kialakított fejlesztési tervezést és végrehajtást a legszélesebb társadalmi érdekek ismeretére kívánja alapozni, ezért a Kormány tanácsadó testületeként létrehozza a Nemzeti Fejlesztési Tanácsot.”

Az NFT

elnöke: a miniszterelnök

alelnöke: a miniszterelnök által felkért személy, aki a Fejlesztéspolitikai Irányító Testület alelnöki feladatait is ellátja (jelenleg az önkormányzati és területfejlesztési miniszter).

tagjai:

- a regionális fejlesztési tanácsok képviselői (összesen 7 tag)
- a Gazdasági és Szociális Tanács delegáltjai (összesen 7 tag)
- a fejlesztéspolitika horizontális céljait képviselő kiváló szakemberek közül a miniszterelnök által felkért 5 szakértő, valamint

állandó meghívottak:

- a miniszterek
- a Fejlesztéspolitikai Irányító Testület tagjai.

A Nemzeti Fejlesztési Tanács – összetételéből adódóan – egyszerre kívánja szolgálni az érdekegyeztetést a gazdasági és szociális szereplőkkel és a regionális területi szintekkel, valamint a horizontális célok (fenntartható fejlődés, környezetvédelem, esélyegyenlőség, férfiak és nők megkülönböztetésének tilalma) érvényesülésének vizsgálata is e testület keretében valósul meg. A horizontális célok érvényesítésére azonban nem az érintett civil szervezetek képviselői, hanem a miniszterelnök által kijelölt szakértők hivatottak.

Az NFT értékeli a fejlesztéspolitikai célok megvalósulását, nyomon követi az ÚMFT-ben rögzített célok teljesülését és az EU fejlesztési irányelvek érvényesülését, és ennek alapján javaslatokat fogalmazhat meg a kormány számára.

A Nemzeti Fejlesztési Tanács évente háromszor ülésezik, szükség szerint gyakrabban is összehívható. Az üléseket a Nemzeti Fejlesztési Tanács elnöke hívja össze. Az NFT működésével kapcsolatos titkársági feladatokat a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség látja el.

9.2.1.3 A miniszterek

A 255/2006. (XII. 8.) Korm. rendelet 8. § a miniszterek feladatait tartalmazza. A „szaktárca” az OP szakterületén illetékes, de az IH-tól eltérő szakminisztérium. A szaktárca szerepe az adott szakpolitika érvényesítése az operatív programok kidolgozásában és végrehajtásában. Ezt a következő feladatokon, szerepeken keresztül teszi meg:

A „szakminiszter”

- tagot delegál a monitoring bizottságba,
- javaslatot tesz az operatív program, illetve az akcióterv tartalmára,
- javaslatot tesz a nagyprojektek, illetve kiemelt projektek azonosítására,
- javaslatot tesz a közreműködő szervezet kijelölésére,
- jóváhagyja az NFÜ és a közreműködő szervezetek közti szerződést,
- részt vesz a pályázati kiírások kidolgozásában,
- tagot delegál a bíráló bizottságokba,
- értékeli az 1 milliárd forintot meghaladó támogatási igényű kiemelt projekt javaslatokat.

A Rendelet 9. § a regionális operatív programok sajátos helyzetét szabályozza. A rendeletben miniszter számára előírt feladatokat az önkormányzati és területfejlesztési miniszter (mint a területfejlesztésért felelős miniszter) a regionális fejlesztési tanácsokkal és az érintett miniszterekkel egyeztetve látja el. A monitoring bizottságba és a bíráló bizottságokba az önkormányzati és területfejlesztési miniszter, a regionális fejlesztési tanácsok és az érintett miniszterek is delegálnak tagot.

A miniszterek közül a Rendeletben külön nevesítésre kerül a fejlesztéspolitikáért felelős miniszter, illetve az államháztartásért felelős miniszter. A fejlesztéspolitikáért felelős miniszter (kormányzati feladatmegosztás függvénye, jelenleg az önkormányzati és területfejlesztési miniszter) feladata különösen a következő:

- a. irányítja az NFÜ-t;
- b. a miniszterek véleményét is bemutató előterjesztést nyújt be a Kormány részére az NFT-ről, az operatív programokról, az akciótervekről, a nagyprojektekről, a kiemelt projektekről, az operatív programban, illetve akciótervben nem nevesített, 5 milliárd forintot meghaladó támogatásra javasolt – valamint a miniszter és az NFÜ egyetértésének hiányában az 1 milliárd forintot meghaladó támogatási igényű – projekt javaslatokról;
- c. felülvizsgálja panasszal kapcsolatban az NFÜ által hozott döntést.

Az államháztartásért felelős miniszter (jelenleg pénzügyminiszter) feladata az alapokból származó támogatások ellenőrzésének szabályozása, harmonizációja, koordinációja, valamint az ellenőrzési hatósági és igazoló hatósági feladatok ellátásának biztosítása.

Első feladatkörét a pénzügyminiszter a központi harmonizációs egység útján látja el, mely a Rendelet értelmező rendelkezései (2.§ (1) j) pont) szerint az államháztartásért felelős miniszter által az államháztartási belső pénzügyi ellenőrzési rendszer központi harmonizációjára, szabályozásának előkészítésére és koordinációjára, valamint fejlesztésére kijelölt szervezeti egység.

Az államháztartásért felelős miniszter központi harmonizációs egységen keresztül végzett feladatai különösen:

- a. az alapokból származó támogatások ellenőrzésére és a belső kontrollokra vonatkozó hazai jogszabályok és módszertanok előkészítése, kidolgozása és folyamatos továbbfejlesztése;
- b. részvétel az ellenőrzési vonatkozású közösségi jogszabályok és módszertani útmutatók kialakításában, továbbfejlesztésében, a magyar álláspont képviselésében;
- c. annak biztosítása, hogy az ellenőrzéseket a megfelelő nemzetközi ellenőrzési standardok és harmonizált módszertan szerint végezzék;
- d. az irányítási és ellenőrzési rendszerek felállításáról szóló – az ellenőrzési hatóság által elkészített – értékelés („akkreditáció”) kritériumrendszerének véleményezése;
- e. az audit bizottság létrehozása és működtetése;
- f. a nemzeti ellenőrzési stratégiában foglalt ellenőrzések és az alapokból származó támogatások lebonyolításában, ellenőrzésében érintett szervezetek által az alapokból származó támogatások vonatkozásában végzett egyéb ellenőrzések áttekintése, harmonizálása révén az ellenőrzési erőforrások átfedésektől mentes, hatékony és eredményes felhasználásának biztosítása;

- g. részvétel az Európai Bizottság által végzett ellenőrzésekre adandó tagállami válaszok kialakításában, a szükséges tárgyalások lefolytatásában;
- h. minőségértékelés keretében a folyamatba épített ellenőrzéseket, valamint a rendszer- és mintavételes ellenőrzéseket végző szervezetek vonatkozásában a jogszabályok, módszertani útmutatók, nemzetközi ellenőrzési standardok alkalmazásának és végrehajtásának figyelemmel kísérése, vizsgálata;
- i. beszámoló készítése a Kormány számára az uniós támogatások ellenőrzésének helyzetéről.

A Rendelet értelmező rendelkezései (2§. (1) b) pont) szerint az audit bizottság: az alapokból származó támogatások lebonyolításában (belső kontroll rendszerek hatékony és eredményes működtetésében, a pénzügyi-számviteli beszámolási kötelezettségek teljesítésében) érintett szervezetek vezetését a szabályszerű és szabályozott szervezeti működés nyomon követésében támogató testület.

A pénzügyminiszter feladatköre az ellenőrzési és igazoló hatósági feladatok ellátásának biztosítása, mely intézmények a későbbiekben részletesen is bemutatásra kerülnek.

9.2.1.4 Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ)

A strukturális alapok fejlesztési forrásaival foglalkozó hazai intézményrendszerben kulcsszerepet játszik a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ). A NFÜ a Nemzeti Fejlesztési Hivatal általános jogutódaként, illetve – az AVOP kivételével – az irányító hatóságok jogutódaként az 130/2006. (VI.15.) Korm. rendelet alapján jött létre. E rendelet 2007 júniusában módosított szövege értelmében az NFÜ az önkormányzati és területfejlesztési miniszter irányítása alatt működő központi hivatal.

Ezen kormányrendelet alapján az Ügynökség:

- a. javaslatokat készít a Kormány fejlesztéspolitikai elveire és céljaira;
- b. elkészíti az ország átfogó fejlesztési tervét és a nemzeti fejlesztési terveket;
- c. segíti az országos szintű fejlesztéssel, fejlesztési tervezéssel és programozással kapcsolatos kormányzati feladatok összehangolását;
- d. szervezetén belül – az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program kivételével – létrehozza az operatív programok irányító hatóságát, szervezi az operatív programok végrehajtását és azok monitoring rendszerét, koordinálja a feladathoz kapcsolódó uniós és hazai költségvetési források felhasználását;

- e. ellátja a Községi Támogatási Keret, az EQUAL és az INTERREG közösségi kezdeményezés programok és a Kohéziós Alap irányító hatóságának feladatait, gondoskodik a monitoring bizottságok működéséről;

Nemzeti
Fejlesztési Ügynökség

Forrás: NFÜ

39. ábra:

- f. tárgyalásokat folytat az Európai Unió intézményeivel a fejlesztési stratégia és az annak megvalósítására szolgáló operatív programok egyeztetése érdekében;
- g. szervezi az Európai Unió strukturális és kohéziós politikájával kapcsolatos hazai feladatokat;
- h. a Kormány által meghatározott körben ellátja az Európai Unió pénzügyi támogatásainak felhasználásához szükséges feladatokat, és koordinálja a pénzügyi támogatások felhasználásával kapcsolatban kialakított intézményrendszer működését;
- i. ellátja a Phare programokkal és a Schengen Alappal kapcsolatos szervezési és koordinációs feladatokat, ennek keretében biztosítja a Központi Pénzügyi és Szerződéskötő Egység működését, e tevékenységében a Segélykoordinációs Bizottság támogatja;
- j. ellátja az Átmeneti Támogatási Alappal, a Norvég Finanszírozási Mechanizmussal, illetve az EGT Finanszírozási Mechanizmussal kapcsolatos előkészítési, szervezési és koordinációs feladatokat, illetve az ikerintézményi (twinning) programmal kapcsolatos nemzeti koordinációt.

Az 255/2006. (XII. 8.) Korm. rendelet 5. § a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség Európai Uniói támogatások felhasználásához kapcsolódó feladatait tartalmazza,

a statútummal összhangban, külön bekezdésben részletezve a tervezéssel, a megvalósítással, az irányító hatóságok feladatainak ellátásával, és a közreműködő szervezetek feladatainak felügyeletével kapcsolatos teendőket. A rendelet egységesen az NFÜ-t nevesíti, az NFÜ-n belüli feladatmegosztást az NFÜ mindenkor belső szabályzatai tartalmazzák, oly módon, hogy az irányító hatóságok EU által meghatározott felelősségvállalását biztosítsák.

Az NFÜ-nek az NFT tervezésével és programozásával, valamint értékelésével kapcsolatos feladatai:

- a. az NFT és az operatív programok tervezésének koordinációja;
- b. az operatív programokra és azok módosítására vonatkozó – a miniszter(ek) véleményét is bemutató – előterjesztés elkészítése a Fejlesztéspolitikai Irányító Testület és a Kormány részére;
- c. a Kormány által jóváhagyott NFT, operatív programok és nagyprojektek, valamint azok módosításának benyújtása az Európai Bizottsághoz;
- d. az akciótervek elkészítéséhez módszertan kialakítása;
- e. a komplex programok tervezése és értékelése;
- f. az NFT megvalósulásával kapcsolatos értékelő munka koordinációja, NFT szintű értékelések és elemzések készítése;
- g. stratégiai vizsgálat lefolytatása legkésőbb 2009 és 2012 végéig az összes operatív program tekintetében, a vizsgálatról készített jelentés benyújtása az Európai Bizottság részére;
- h. az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap, az Európai Halászati Alap, az Európai Beruházási Bank, az Európai Beruházási Alap, egyéb hazai, illetve külföldi támogatás, valamint a hazai ágazati, regionális és városi fejlesztéspolitikákkal való összhang biztosítása.

Az NFÜ-nek az NFT megvalósításával kapcsolatos feladatai:

- a. az NFT megvalósításának folyamatos nyomon követése;
- b. beszámolók készítése a Kormány részére az NFT megvalósításában történt előrehaladásról és a szükséges intézkedésekre vonatkozó javaslatokról;
- c. az NFT egészét vagy több operatív programot együttesen érintő kérdésekben kapcsolattartás az Európai Bizottsággal, és a Magyar Köztársaság érdekeinek képviselése;
- d. a közreműködő szervezetek előminősítése szempontrendszerének kialakítása, az előminősítés lebonyolítása;
- e. az NFT és az operatív programok irányítási és ellenőrzési rendszer leírásainak kidolgozása, folyamatos aktualizálása és megküldése az Európai Bizottság részére;

- f. a közreműködő szervezetek támogatások felhasználásával kapcsolatos belső eljárásrendjeinek kialakításához működési kézikönyv minta kidolgozása;
- g. az EMIR folyamatos továbbfejlesztése, működtetése;
- h. az NFT megvalósítására vonatkozó egységes kommunikációs stratégia kidolgozása és módosítása, az 1083/2006/EK rendelet 69. cikke szerinti tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos kötelezettségek teljesítése;
- i. egységes, minden operatív programot lefedő NFT pályázati ügyfélszolgálat kialakítása és működtetése;
- j. forrás biztosítása az operatív programok fejezeti kezelésű előirányzat-felhasználási keretszámláin, illetve a lebonyolítási számlákon;
- k. a jogosulatlan vagy szabálytalan felhasználásból eredő összegek visszautalása az igazoló hatóság vonatkozó bankszámláira;
- l. a komplex programok megvalósításának koordinációja, nyomon követése.

Az NFÜ feladatainak ellátása során maximális mértékben figyelembe veszi az állami támogatásokra vonatkozó szabályozást. Ez utóbbi biztosítása érdekében a Pénzügyminisztérium Támogatásokat Vizsgáló Irodája (PM TVI) részt vesz a programok és akciótervek előkészítésében, a támogatást nyújtó szervezet vonatkozásában, ezenfelül minden esetben megvizsgálja az állami támogatási szabályok relevanciáját.

Tervezési Operatív Bizottság (TOB)

A fejlesztéspolitika megvalósításával összefüggő egyes szervezeti kérdésekről szóló 1065/2006. (VI. 29.) Korm. határozat alapján az NFÜ a II. Nemzeti Fejlesztési Terv és az operatív programokhoz kapcsolódó tervezési, a végrehajtást nyomon követő és értékelő tevékenység megalapozására, a minisztériumokban történő tervezési tevékenység összehangolására, koordinálására Tervezési Operatív Bizottságot (a továbbiakban: TOB) hoz létre.

A TOB elnöke az önkormányzati és területfejlesztési miniszter (korábban a fejlesztéspolitikáért felelős kormánybiztos).

Tagjai:

- a minisztériumok ágazati tervezéssel, stratégia-alkotással foglalkozó szakértői,
- az NFÜ fejlesztéspolitikáért felelős vezetője és az NFÜ által delegált szakértő(k),
- a Pénzügyminisztérium képviselője,
- az irányító hatóságok vezetői.

Az irányító hatóságok (IH)

2006 júliusától valamennyi OP irányító hatósága a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség önálló főosztályi szintű szervezeti egységeként működik. A szakmailag sokak által vitatott megoldás előnyeként a végrehajtás irányításának koncentrációja elősegíti az OP-k végrehajtása közötti koordináció hatékonyságának növelését, a tapasztalatcserét (amely az eljárásrendek egységesítése miatt még inkább felértékelődik), az átláthatóságot, az elszámoltathatóságot, valamint a feladatszervezés racionalizálását.

Az NFÜ keretében a jelenlegi operatív programok irányító hatósági feladatait a következő szervezeti egységek látják el.

Gazdaságfejlesztés OP	ERFA	NFÜ Gazdaságfejlesztési Programok Irányító Hatósága főosztály
Közlekedés OP	KA ERFA	NFÜ Közlekedési Programok Irányító Hatósága főosztály
Elektronikus közig. OP Államreform OP	ERFA ESZA	NFÜ Közigazgatási Reform Programok Irányító Hatósága főosztály
Társ-i infrastruktúra OP Társ-i megújulás OP	ERFA ESZA	NFÜ Humán Erőforrás Programok Irányító Hatósága főosztály
Környezet és energia OP	KA, ERFA	NFÜ Környezetvédelmi Programok Irányító Hatósága főosztály
Konvergencia Régiók OP-i (6 db) Közép-magyarországi OP	ERFA	NFÜ Regionális Fejlesztési Programok Irányító Hatósága főosztály
Végrehajtás OP	ERFA	NFÜ Koordinációs Irányító Hatósága főosztály

40. ábra:

A 1083/2006/EK rendelet 60. cikkében foglaltaknak megfelelően az irányító hatóság felelős az operatív programnak a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás elvével összhangban történő irányításáért és végrehajtásáért. A 255/2006. (XII. 8.) Korm. rendelet értelmében az NFÜ-nek az operatív programok megvalósításával kapcsolatos irányító hatósági feladatai különösen:

- a. az operatív programok, akciótervek és kapcsolódó dokumentumok kidolgozásának koordinálása, az akciótervekre vonatkozó – a miniszter(ek) véleményét is bemutató – előterjesztés elkészítése a Fejlesztéspolitikai Irányító Testület, illetve a Kormány részére;
- b. javaslattevés az operatív program módosítására, beleértve a pénzügyi tábla prioritástengelyek közti módosítását;
- c. az operatív program szakmai előrehaladásának nyomon követése és felügyelete, különös tekintettel az indikátorok teljesülésére, valamint a monitoring folyamat eredménye alapján szükségessé vált program szintű beavatkozások megtétele;
- d. kezdeményezés és közreműködés az operatív programot érintő értékelési tevékenységben;
- e. a monitoring bizottság működtetése, ügyrendjének kidolgozása, titkársági feladatainak ellátása;
- f. az operatív program végrehajtásáról éves jelentés készítése, a jelentés előterjesztése a monitoring bizottságnak, majd megküldése az Európai Bizottságnak minden év június 30-ig;
- g. az operatív program szakmai végrehajtása tekintetében kapcsolattartás az Európai Bizottság illetékes főigazgatóságával;
- h. javaslattevés a Kormány számára a kiemelt projektek azonosítására, a miniszter és a regionális fejlesztési tanács véleményének kikérésével és bemutatásával;
- i. a pályázati kiírások és támogatási szerződés minták, valamint az ezen mintáktól eltérő egyedi támogatási szerződések jóváhagyása;
- j. a közreműködő szervezet tevékenységéről szóló éves munkaterv véleményezése és jóváhagyása;
- k. a program irányítási és ellenőrzési rendszerének kialakítása;
- l. a projekt kiválasztást előkészítő bíráló bizottságok felállítása, ügyrendjének kidolgozása és elnöki feladatainak ellátása, vagy ennek delegálása a közreműködő szervezetre;
- m. az operatív programban, illetve akciótervben nem nevesített, a bíráló bizottság által 5 milliárd forintot meghaladó támogatásra javasolt projekt javaslatokról szóló – a miniszter(ek) véleményét is bemutató – előterjesztések elkészítése a Kormány részére;
- n. az operatív programban, illetve akciótervben nem nevesített, a bíráló bizottság által 1 milliárd forintot meghaladó, 5 milliárd forintot nem meghaladó támogatásra javasolt projekt javaslatok jóváhagyása, illetve a miniszter és az NFÜ egyetértésének hiányában az 1 milliárd forintot meghaladó támogatási igényű projekt javaslatokról szóló – a miniszter(ek) véleményét is bemutató – előterjesztések elkészítése a Kormány részére;

- o. az értékelés alapján a 2 milliárd forintot nem meghaladó támogatásra javasolt projekt javaslatok jóváhagyása, vagy – meghatározott összeghatár alatt és feltételek szerint – ennek delegálása a közreműködő szervezetre;
- p. elszámolás az igazoló hatóság felé.

Természetesen az irányító hatóságok feladataik ellátása során az uniós szabályozásnak megfelelően biztosítják:

- hogy a finanszírozásra kiválasztott műveletek összhangban álljanak az operatív programra alkalmazandó feltételekkel, valamint, hogy végrehajtásuk teljes időtartama alatt megfeleljenek a vonatkozó közösségi és nemzeti szabályoknak
- az operatív program minden egyes műveletének számviteli nyilvántartását számítógépes formában nyilvántartó és tároló rendszer naprakész adatokkal való feltöltését, valamint azt, hogy a pénzügyi ellenőrzéshez, monitoringhoz, ellenőrzéshez és értékeléshez szükséges végrehajtási adatok gyűjtése megtörténjen
- hogy a kedvezményezettek és a műveletek végrehajtásába bevont egyéb szervezetek – a nemzeti számviteli szabályok sérelme nélkül – vagy külön számviteli rendszert, vagy a művelettel kapcsolatos valamennyi ügylet számára megfelelő számviteli kódot alkalmazzanak
- hogy az operatív programok értékelései a vonatkozó közösségi rendelkezésekkel összhangban történjenek, az operatív programot érintő értékelési tevékenységekben közreműködik
- hogy az Igazoló Hatóság a költségekkel kapcsolatban igazolás céljából folytatott eljárásokról és vizsgálatokról valamennyi szükséges információt megkapjon

A fenti feladatokon belül egyéb jogszabályoknak, illetve eljárásrendeknek megfelelően az IH-ák elvégzik a következő feladatokat is:

- jóváhagyják a projektjavaslatokról szóló döntéseket
- befogadják és ellenőrzik a KSz-ek által készített forráslehívásokat, hitelesítési jelentéseket
- elkészítik és folyamatosan aktualizálják az operatív program ellenőrzési nyomvonalát

- eljárásokat dolgoznak ki annak érdekében, hogy a megfelelő ellenőrzési nyomvonal biztosításához előírt valamennyi költség- és ellenőrzési dokumentumot a vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően megőrizték
- a Bizottság részére átadják a nagyprojektek értékeléséhez szükséges információkat
- ellenőrzik az operatív program végrehajtására vonatkozó akcióterv(ek) formai és módszertani követelményeinek teljesítését, biztosítják a konzisztenciát az operatív programok tartalmával, valamint képviselik a programok szabályosságai és végrehajthatósági szempontjait
- részt vesznek az ÚMFT egészére, illetve a felelősségi körébe utalt operatív programra vonatkozó tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos feladatok ellátásában, és ügyelnek az ezzel kapcsolatos követelmények betartására
- ellenjegyzik a végrehajtásra vonatkozó többéves programozási dokumentumokat
- gondoskodnak az operatív program szakmai segítségnyújtási keretének kezeléséről
- kezelik a rendszerszintű szabálytalanságokat, megteszik a szükséges korrekciós intézkedéseket.

Az irányító hatóságok a tervezési tevékenység keretében létrehozzák és az érintett tárcák/régiók és szakértők részvételével működtetik a Tervezési Operatív Bizottság albizottságaként az Operatív Program Tervezési Koordinációs Bizottságát (OPTKB).

A végrehajtás megfelelő adminisztratív, pénzügyi és technikai feladatait végző közreműködő szervezetek (továbbiakban: KSz) tekintetében az IH:

- szakmai felügyeletet gyakorol a KSz OP végrehajtásával kapcsolatos tevékenységei vonatkozásában
- jóváhagyja a KSz OP-források felhasználásával kapcsolatos belső eljárásrendjét
- rendszeresen ellenőrzi és értékeli a KSz tevékenységét.

Az uniós és hazai jogszabályokban az irányító hatóság számára meghatározott kiemelkedő felelősség és a jelenlegi intézményrendszeri felállásban biztosított intézkedési, utasítási mozgástér arányosságának kérdése szakmai problémafelvetéseket generál. Az OP IH feladatainak ellátásában – jellemző módon a horizontális, több OP-t érintő feladatok tekintetében – részt vesznek az NFÜ további szervezeti egységei is.

9.2.1.5 Közreműködő Szervezetek

A 1083/2006/EK rendelet szerint közreműködő szervezet bármely, a közszférához vagy a magánszférához tartozó szervezet vagy szolgálat, amely egy irányító vagy az igazoló hatóság illetékessége alatt jár el, vagy ilyen hatóság nevében hajt végre feladatokat a műveleteket végrehajtó kedvezményezettek vonatkozásában.

A 255/2006. (XII. 8.) Korm. rendelet 10-12. §-ai a közreműködő szervezetek kijelölésének módját és azok feladatait tartalmazza. A rendelet értelmében közreműködő szervezet olyan az NFÜ által lebonyolított előminősítésen megfelelt szervezet lehet, amelyik

- a. közvetlenül vagy közvetetten többségi állami tulajdonban lévő szervezet;
- b. költségvetési szerv;
- c. közalapítvány;
- d. gazdasági társaság.

A közreműködő szervezet egy vagy több prioritás tekintetében különösen az alábbi feladatokat látja el:

- az Irányító Hatóság által meghatározott követelményeknek megfelelően éves munkatervet készít, amely tartalmazza a pályázatok meghirdetésének és beadási határidejének tervezett dátumait, a kötelezettségvállalásra, támogatási szerződések megkötésére és kifizetésre vonatkozó éves irányszámokat
- befogadja és értékeli a projekt javaslatokat, az irányító hatósággal történt megállapodásnak megfelelően, szükség szerint bíráló bizottságokat állít fel és működtet, amennyiben ezt az Irányító Hatóság a közreműködő szervezetre delegálta
- vizsgálja a társfinanszírozott termékek és szolgáltatások teljesítését, valamint ellenőrzi, hogy a műveleteknek a kedvezményezettek által bejelentett költségei valóban felmerültek, és a közösségi és nemzeti szabályokkal összhangban állnak
- megkötöti és módosítja a támogatási szerződéseket
- nyomon követi a projektek megvalósítását, elvégzi a támogatások kifizetését, végzi a folyamatba épített ellenőrzéseket, feltárja és jelenti a szabálytalanságokat
- folyamatosan rögzíti az adatokat az egységes monitoring információs rendszerben, valamint biztosítja az adatbázis naprakészségét és megbízhatóságát

- közreműködik a pályázati kiírások és támogatási szerződések mintáinak elkészítésében az IH-val és a szakminisztériumokkal együttműködésben
- az operatív program és annak részleteit tartalmazó akcióterv és az éves munkaterv megvalósításában történt előrehaladásról negyedévente beszámolót készít, amely tartalmazza a szükséges intézkedésekre vonatkozó javaslatokat is
- elkészíti és folyamatosan aktualizálja az ellenőrzési nyomvonalat
- tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos feladatok ellátása, az NFÜ által elfogadott éves kommunikációs terv alapján.

Az operatív program végrehajtásában közreműködő szervezetek az intézményes-szakmai felkészültségüket előre rögzítő, objektív szempontrendszer alapján mérő minősítési rendszer keretében kerülnek kiválasztásra. A feladat tényleges delegálásának előfeltétele, hogy a közreműködő szervezet a minősítés során a feladat elvégzéséhez szükséges szervezeti feltételek, erőforrások és szakmai kompetenciák meglétéről bizonyítottan számot adjon.

Az OP lebonyolításban résztvevő közreműködő szervezetet – a minősítési eljárás eredménye alapján – a MeHVM és az érintett szakminiszter együttes rendeletében jelölik ki. A közreműködő szervezet finanszírozása az elvégzett teljesítmény alapján történik, így a közreműködő szervezet illetve vezetője anyagilag is érdekeltté válik a feladatok gyors ellátásában (a 2007-13 időszak egyik jelentős újítása). A végrehajtás hatékonyságának biztosítása érdekében, a közreműködő szervezetek teljesítményét rendszeresen értékelik.

Operatív Program	Közreműködő Szervezet	Elérhetőségek (tel/honlap/email)	Cím / Postacím	Pályázat feladásának címe
Gazdaság - fejlesztés OP	MAG – Magyar Gazdaság- fejlesztési Központ zrt.	461-3901;www.maqzrt.hu; info@maqzrt.hu	1539 Pf. 684.; 1139, Bp, Váci út 81-83.	MAG – Magyar Gazdaság - fejlesztési Központ Zrt. 1448 Budapest, Rb.: 684
Társadalmi megerősítés OP	ESZA Európai Szociális Alap Nemzeti Programirányító Iroda Társadalmi Szolgáltató Kht.	471-7696;www.esf.hu; eutamogatas@esf.hu	1146 Budapest, Hermina út 17.; 1385 Budapest, Postafiók Pf. 818	ESZA Európai Szociális Alap Nemzeti Programirányító Iroda Társadalmi Szolgáltató Kht. (ESZA Kht.) 1385 Budapest, Rb. 818
Társadalmi infrastruktúra OP	ESZA Európai Szociális Alap Nemzeti Programirányító Iroda Társadalmi Szolgáltató Kht.	471-7696;www.esf.hu; eutamogatas@esf.hu	1146 Budapest, Hermina út 17.; 1385 Budapest, Postafiók Pf. 818	ESZA Európai Szociális Alap Nemzeti Programirányító Iroda Társadalmi Szolgáltató Kht. (ESZA Kht.) 1385 Budapest, Rb. 818
Környezet és energia OP	KvVM- Fejlesztési Igazgatóság	225-4400(tel.) 201-1008(fax) www.fi.kvvm.hu fi_titkarsag@mail.kvvm.hu	1012 Budapest, Márvány u. 1/c.	1538 Budapest, Pf.: 530
Állam - reform OP	VÁTI Kht.	224-3100 www.vati.hu vati@vati.hu	1016 Budapest, Gellértheq u. 30-32. 1253 Budapest, Pf. 20.	1016 Budapest, Gellértheq u. 30-32.
Elektronikus közizgatás OP	VÁTI Kht.	224-3100 www.vati.hu vati@vati.hu	1017 Budapest, Gellértheq u. 30-32. 1253 Budapest, Pf. 20.	1017 Budapest, Gellértheq u. 30-32.
Nyugat - dunántúli OP	Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht.	99/512-910(Sopron) 94/509-350(Szombathely) www.westop.hu rop@westop.hu	9400 Sopron Csatkai E. u. 6. 9700 Szombathely Kőszegi u. 23.	9401 Sopron Csatkai E. u. 6. 9700 Szombathely Kőszegi u. 23.
Nyugat - dunántúli OP	VÁTI Kht. Szombathelyi Területi Iroda	94/512671 www.vati.hu vati@vati.hu	9700 Szombathely, Hefele M. u.2. III. em.	VÁTI Kht. Szombathelyi Területi Iroda 9700 Szombathely, Hefele M. u.2. III. em.
Dél - alföldi OP	DARFT Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht.	62/561-920,info@del-alfold.hu, www.del-alfold.hu	6701 Szeged, Postafiók 29. 6726 Szeged, Közép fasor 1-3.	DARFT Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht. 6701 Szeged, Postafiók 29. 6726 Szeged, Közép fasor 1-3.

Operatív Program	Közreműködő Szervezet	Elérhetőségek (tel/honlap/email)	Cím / Postacím	Pályázat feladásának címe
Dél - alföldi OP	VÁTI Kht. Szegedi Területi Iroda	62/549371, www.vati.hu vati@vati.hu	6722 Szeged, Gogol u. 3.	VÁTI Kht. Szegedi Területi Iroda 6722 Szeged, Gogol u. 3.
Észak - alföldi OP	ÉARFÜ Észak - Alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Közhatalmú Társaság	52/524-760, eszak-alfold@t-online.hu, www.eszakalfold.hu	4028 Debrecen, Simonyi út 14.	ÉARFÜ Észak - Alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht 4028 Debrecen, Simonyi út 14.
Észak - alföldi OP	VÁTI Kht. Debreceni Területi Iroda	52/534341, www.vati.hu vati@vati.hu	4025 Debrecen, Simonffy u. 4-6.	VÁTI Kht. Debreceni Területi Iroda 4025 Debrecen, Simonffy u. 4-6.
Közép - magyar - országos OP	MAG - Magyar Gazdaság - Fejlesztési Központ Zrt.	461-3901; www.magzrt.hu; info@magzrt.hu	1539 Pf. 684., 1139, Bp, Váci út 81-83.	MAG - Magyar Gazdaságfejlesztési Központ Zrt. 1539 Budapest, Postafiók 684.
Közép - magyar - országos OP	Pro Régió Közép - Magyarországi Regionális Fejlesztési és Szolgáltató Kht.	471-8955, proregio@proregio.hu www.kozpontiregio.hu	1146 Budapest, Hermína út. 17.	Pro Régió Közép-Magyarországi Regionális Fejlesztési és Szolgáltató Kht. 1146 Budapest, Hermína út. 17.
Közép - magyar - országos OP	VÁTI Kht. Budapesti Területi Iroda	224-3100 www.vati.hu vati@vati.hu	1016 Budapest, Gellértheq u. 30-32. 1253 Budapest, Pf. 20.	VÁTI Kht. Budapesti Területi Iroda 1016 Budapest Gellértheq u. 30-32.
Észak - magyar - országos OP	Észak-Magyarországi Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht.	46/563-300, www.norda.hu, norda@norda.hu, rop@norda.hu	3525 Miskolc, Széchenyi u. 107.	Észak-Magyarországi Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht. 3523 Miskolc, Postafiók 228
Észak - magyar - országos OP	VÁTI Kht. Miskolci Területi Iroda	46/502920, www.vati.hu, vati@vati.hu	3525 Miskolc, Szentpáli u. 1.	VÁTI Kht. Miskolci Területi Iroda 3525 Miskolc, Szentpáli u. 1.
Közép - dunántúli OP	Közép-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht	22/513-370, www.kdrf.hu, info@kdrf.hu	8000 Székesfehérvár, Rákóczi u. 25.	Közép-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht. 8000 Székesfehérvár, Rákóczi u. 25.
Közép - dunántúli OP	VÁTI Kht. Székesfehérvári Területi Iroda	22/511830, www.vati.hu, vati@vati.hu	8000 Székesfehérvár, Távirada u. 2.	VÁTI Kht. Székesfehérvári Területi Iroda 8000 Székesfehérvár, Távirada u.2. II. em. 3.
Dél - dunántúli OP	Dél - Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség	72/513-760, www.ddrf.hu, info@ddrf.hu	7621 Pécs, Mária u. 3.	Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség 7602 Pécs, Postafiók 481.

(Forrás: NFÜ honlapja)

41. ábra: 2007-2013 időszak operatív programjainak kijelölt közreműködő szervezetei

Az egyes közreműködő szervezetek a 255/2006 (XII.8.) Korm. rendelet 10. §-ában foglalt feltételek mellett lecserélhetőek, így a fenti lista indikatívnak tekintendő.

A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség valamennyi KSz-kijelölés visszavonás esetében tájékoztatja a Bizottságot a kijelölésre kerülő új közreműködő szervezetről, valamint a kijelölés-visszavonás indokairól. Tekintettel arra, hogy nemzeti jogszabály értelmében sem a KSz-ek kijelölése, sem pedig a kijelölés visszavonása nem monitoring bizottsági feladat, a fenti lista módosulása nem jár az operatív program végrehajtási rendelkezései módosításának kötelezettségével.

9.2.1.6 Bíráló Bizottságok

A 255/2006 (XII.8.) Korm. rendelet 1. § (1) c) pontja alapján bíráló bizottság: a projekt javaslatok támogatására vagy elutasítására az értékelés alapján döntési javaslatot tevő testület.

A 2007-2013 időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának általános eljárási szabályairól szóló 16/2006. (XII. 28.) MeHVM-PM együttes rendelet 8.§-a tartalmazza a bírálóbizottságok összetételére és feladataira vonatkozó szabályokat, mely rögzíti, hogy az NFÜ a projekt javaslatok elbírálására bíráló bizottságot állít fel.

Az együttes rendeletbíráló bizottság (vagy egyszerűsített bíráló bizottság) felállítását írja elő

- kiemelt projekt, nagyprojekt esetében (13. § (2)),
- kétfordulós pályázat mindkét fordulója esetében (8. §, 13. § (2)),
- egyfordulós pályázat esetében normatív jellegű támogatás kivételével (13. § (2)-(3)).

A rendeletbíráló bizottság felállítását nem írja elő

- normatív jellegű támogatás esetében (13. § (4))
- technikai segítségnyújtási projektek esetében (13. § (2)).

A bíráló bizottság tagjainak száma – az elnökkel együtt – 5 vagy 7 fő.

A bíráló bizottság elnökét az NFÜ – vagy az NFÜ felkérése esetén a közreműködő szervezet –, titkárát a közreműködő szervezet jelöli. Az elnök felügyeli az eljárás átláthatóságát és pártatlanságát, az eljárási szabályok betartását.

Tagot jelölhet:

- a közreműködő szervezet,

- a miniszter és
- az NFÜ,
- regionális program esetében az RFT (regionális Fejlesztési Tanács), továbbá
- az NFÜ biztosítja egy nem-kormányzati szakmai szervezet által delegált tag részvételét.

Az RFT által delegált tag az RFT álláspontját képviseli. Az RFT az általa delegált tagnak kötött mandátumot adhat. Megfigyelőt jelölhet a közreműködő szervezet, a miniszter és az NFÜ, regionális program esetében az RFT. A megfigyelők száma legfeljebb 5 fő.

A külső szakértő tag delegálásának célja a transzparencia biztosítása, a külső szakértő taggal szembeni elvárás tehát az általános szakmai-eljárásrendi ismeret (nem a külső szakértői tagnak kell a bíráló bizottságban a legmélyebb szakmai ismeretekkel rendelkeznie). A külső szakértő tagok jelentkezését nem közvetlenül, hanem szakmai szervezeteken keresztül várja az NFÜ. Feltehetően ez a módszer csökkentheti annak kockázatát, hogy a külső szakértő tag nem kompetens, vagy nem megfelelően gyakorolja feladat- és hatáskörét. A legjelentősebb szakmai szervezeteket (pl. kamarák) kifejezetten felkérte az NFÜ, az egyéb szakmai szervezetek (pl. kis egyesületek) számára csak megnyitotta a lehetőséget a külső tag delegálására. Előbbiek több, utóbbiak kevesebb külső szakértő tagot delegálhatnak. A lehetséges külső szakértő tagokat szakterületenként tervezik regisztrálni, összesen 25-30 szakterület megkülönböztetésével.

A bíráló bizottság feladatai:

- az értékelő lapban foglalt javaslata alapján döntési javaslatot tesz a projekt javaslat támogatására vagy elutasítására
 - a legmagasabb összpontszámot kapott projekt javaslatok támogatására – folyamatos elbírálás esetén, amíg a támogatásra rendelkezésre álló forrás elegendő minden beérkezett és az előre meghatározott minimális pontszámot elérő projekt javaslat támogatásához, a minimális pontszámot elérő projekt javaslatok támogatására – tesz javaslatot
 - az értékelő javaslatától eltérő döntési javaslatot tesz, ha a bíráló bizottság – részletes, írásban rögzített indoklás alapján – a meghatározott projekt kiválasztási szempontok alapján újraértékeli a pályázatot, és az új összpontszám az értékelő javaslatától eltérő döntési javaslatot indokol. Ha az értékelés és a bírálat összpontszáma között 20 százalékpontonál nagyobb az eltérés, a bíráló bizottság elrendeli a projekt javaslat soron kívüli újbóli értékelését. Amennyi-

ben a bíráló bizottság nem rendelkezik a javaslatlételhez szükséges információkkal, tisztázó kérdés feltételét, illetve helyszíni szemlét kérhet a közreműködő szervezettől, illetve írásban rögzített indoklás alapján elrendeli a projekt javaslat soron kívüli újbóli értékelését.

A bíráló bizottság szavazással, egyszerű többséggel határoz a döntési javaslatról.

A bíráló bizottság üléséről a titkár emlékeztetőt készít, amely tartalmazza

- a. az ülés helyét és időpontját;
- b. a jelen lévő tagok és megfigyelők nevét és az őket delegáló szervezet megnevezését;
- c. a bíráló bizottság döntési javaslatát (támogatás esetén a támogatás összegét és arányát, az összköltség csökkentése esetén a csökkentett összköltséget, a projekt gazda által teljesítendő előfeltételeket);
- d. elutasítás esetén, valamint az értékelő javaslatától eltérő döntési javaslat esetén annak részletes indoklását;
- e. a szavazatok arányát (támogatás, elutasítás, tartózkodás);
- f. bármely tag különvéleményét, ha azt a tag kéri.

A közreműködő szervezet a bíráló bizottság ülésétől számított 8 napon belül elkészíti és az NFÜ-nek megküldi az emlékeztetőt. Az NFÜ az emlékeztető kézhezvételétől számított 8 napon belül jóváhagyja a bíráló bizottság döntési javaslatát, vagy – jogszabálysértés vagy a pályázati kiírás szerinti tájékoztatásban foglaltak megsértésének gyanúja esetén – részletes, írásban rögzített indoklás alapján elrendeli a projekt javaslat soron kívüli újbóli értékelését.

9.2.1.7 Monitoring Bizottság

Az uniós szabályozás szerint a tagállamoknak nagy súlyt kell helyezniük a közösségi strukturális alapokból történő támogatások felhasználásának folyamatos követésére. A tagállamoknak az operatív programok végrehajtása eredményességének és minőségének nyomon követésére – elsősorban a program megvalósításában részt vevő partnerek képviselőiből álló – önálló jogalanyisággal nem rendelkező testületet, ún. monitoring bizottságot kell felállítaniuk.

A 1083/2006/EK tanácsi rendelet 63. cikk (1) bekezdésével összhangban egy monitoring bizottság több operatív program végrehajtását is felügyelheti.

Hazánkban a 255/2006 (XII.8.) Korm. rendelet 14. § szabályozza a monitoring bizottságok tagjait, feladatait. A Rendelet értelmében a monitoring bizott-

ság ellátja az 1083/2006/EK rendelet 65. cikkében meghatározott feladatokat. Az 1083/2006. EK rendelet szerint a monitoring bizottságok feladata a projekt kiválasztási szempontok jóváhagyása is. Annak érdekében, hogy ezt a feladatot el tudják látni, a Rendelet biztosítja – az operatív programok egymás közti, valamint az egyéb támogatási eszközökkel való tartalmi összehangolását, az operatív programok tervezési-végrehajtási részleteit tartalmazó – akciótervek megtárgyalásának lehetőségét is.

A monitoring bizottságok összetételének egyik legfontosabb jellemzője a partnerség elve. A Rendelet 35 főben maximalizálja a monitoring bizottságok tagjainak számát, egyben a 1083/2006/EK rendelet 64. cikkében foglaltaknak megfelelően a következőképpen határozza meg az operatív program monitoring bizottságának összetételét:

A monitoring bizottság elnöke a Fejlesztéspolitikai Irányító Testület OP-ért felelős tagja.

A Monitoring Bizottságba tagot delegál:

- az irányító hatóság,

valamint az irányító hatóság felkérése alapján:

- az OP végrehajtásában érintett szakminiszterek,
- az OP végrehajtásában érintett közreműködő szervezetek,
- az államháztartásért felelős miniszter,
- az érintett regionális fejlesztési tanácsok,
- az önkormányzati szövetségek között,
- legalább egy környezetvédelmi civil szervezet,
- az Országos Érdekegyeztető Tanács munkavállalói és munkáltatói oldala,
- a romákat, a fogyatékossgal élő embereket és a nők és férfiak esélyegyenlőségét képviselő egy-egy civil szervezet,
- az érintett szakmai és társadalmi szervezetek.

Tanácsadói minőségében részt vesz:

- saját kezdeményezésére vagy a monitoring bizottság kérésére az Európai Bizottság egy képviselője;
- az igazoló hatóság és az ellenőrzési hatóság egy-egy képviselője;
- azon operatív programok esetében, amelyekhez az EIB vagy az EIF hozzájárul, az EIB és az EIF egy-egy képviselője;

- állandó meghívottként az EMVA és az EHA végrehajtásáért felelős szervezet egy képviselője.

A monitoring bizottságokban a koordináció mechanizmusai tehát egyaránt vonatkoznak a stratégiai célok, beavatkozási területek, pályázati kiírások stb. tekintetében történő kölcsönös tájékoztatásra és információcserére, a monitoring bizottságokban, munkacsoportokban való kölcsönös részvételre, a végrehajtás eszközeiben történő összhang és átjárhatóság megteremtésére, így pl. a monitoring információs rendszerek közötti átjárhatóság biztosítására.

A monitoring bizottság határozatai meghozatalakor konszenzusra törekszik. Amennyiben egy adott kérdésben konszenzus kialakítására nincs lehetőség, a tagok többségének támogatása szükséges a határozat meghozatalához. Szavazategyenlőség esetén az elnök dönt.

9.2.1.8 Az igazoló hatóság

A strukturális alapokból és a Kohéziós Alapból támogatott fejlesztések megvalósítására szolgáló operatív programok igazoló hatósága a Pénzügyminisztérium. Az igazoló hatósági feladatokat a PM elkülönült szervezeti egysége, a Nemzeti Programengedélyező Iroda látja el. Az igazoló hatósági feladatok ellátása az előző programozási időszak kifizető hatósági szervezetére és gyakorlatára épül.

Az igazoló hatóság a 255/2006 (XII.8.) Korm. rendelet 13 § alapján, mely az államháztartásért felelős miniszter feladat- és hatáskörét részletezi, a következő feladatokat látja el:

- a. az alapokból származó támogatások folyósítása érdekében az operatív programra vonatkozó átutalás igénylés dokumentáció összeállítása, a költségnyilatkozatok számszaki pontosságának és megbízhatóságának, valamint a költségek alátámasztottságának ellenőrzésére irányuló eljárások uniós és hazai jogszabályoknak való megfelelésének igazolása, és az igazolt átutalás igénylés dokumentáció benyújtása az Európai Bizottsághoz;
- b. a költségigazoló nyilatkozat alátámasztása érdekében az ellenőrzési hatóság vagy annak hatáskörében elvégzett valamennyi ellenőrzés eredményeinek figyelembevétele;
- c. a költségek megfelelésének ellenőrzése érdekében saját hatáskörében kockázatelemzésen alapuló mintavétel alapján tényfeltáró vizsgálat és tényfeltáró látogatás elvégzése a pénzügyi lebonyolításban részt vevő szervezeteknél;

- d. az NFÜ által közölt kifizetési ütemezések alapján a tárgyévre és a következő évre vonatkozó kifizetési előrejelzések összeállítása és benyújtása az Európai Bizottsághoz;
- e. az alapokból származó támogatások fogadása az Európai Bizottságtól;
- f. az alapokból származó támogatások átutalása az NFÜ vonatkozó fejezeti kezelésű előirányzat-felhasználási keretszámlájára;
- g. az igazoló hatóság pénzügyi és számviteli nyilvántartásainak vezetése, ennek keretében az alapokból származó támogatás részben vagy egészben történő törlése következtében visszafizetendő, valamint visszavont összegek nyilvántartása;
- h. az adminisztratív hibák, valamint az operatív program megvalósítása során bekövetkezett szabálytalanságok következtében szükségessé váló pénzügyi korrekciók végrehajtása, a visszafizetett alapokból származó támogatások Európai Bizottság felé történő elszámolása.

A kedvezményezett a projekt megvalósítása során keletkezett számláit az előrehaladási jelentéssel együtt rendszeres időközönként benyújtja a közreműködő szervezethez. A közreműködő szervezet az elszámolásokat pénzügyileg, tartalmilag és formailag ellenőrzi, a kockázatelemzés alapján készített ellenőrzési tervnek megfelelően helyszíni ellenőrzést is végezhet. A közreműködő szervezet a jóváhagyott elszámolások alapján gondoskodik a támogatások kedvezményezettek részére történő kifizetéséről. Az elvégzett ellenőrzések eredményéről hitelesítési jelentésben tájékoztatja az irányító hatóságot.

A kedvezményezett részére kifizetendő támogatás uniós részét az irányító hatóság a központi költségvetésből megelőlegezi, majd a rendelkezésre álló előfinanszírozási forrásból és a későbbi időközi kifizetésekből az igazoló hatóság az irányító hatóság részére megtéríti.

Az uniós támogatások fogadása és az irányító hatóság részére történő átutalása a Magyar Államkincstárban nyitott, nem kamatozó bankszámláról történik.

42. ábra:

9.2.1.9 Az ellenőrző hatóság

Az irányító hatóság, az igazoló hatóság és a közreműködő szervezet kialakítja és működteti a pénzügyi irányítás és kontroll rendszerét. A pénzügyi irányítás és kontroll rendszerének biztosítania kell, hogy a szervezetek tevékenysége szabályszerű és megfelelően szabályozott, gazdaságos, hatékony és eredményes legyen, az információk pontosak legyenek és megfelelő időben rendelkezésre álljanak. A tervezés, pályáztatás, pénzügyi lebonyolítás, számvitel, ellenőrzés és monitoring feladatait funkcionálisan el kell különíteni, ezen feladatok megfelelő szabályozásáról a vonatkozó belső szabályzatokban gondoskodni kell.

Az irányító hatóság, az igazoló hatóság és a közreműködő szervezet gondoskodik az ellenőrzési nyomvonal, a kockázatkezelési és szabálytalanságkezelési szabályzat kialakításáról és az esetleges változások haladéktalan átvezetéséről.

A pénzügyi lebonyolítás során az irányító hatóságnak, illetve a közreműködő szervezetnek gondoskodnia kell a kifizetéseket megelőző dokumentum alapú, valamint a – kockázatelemzés alapján történő – helyszíni ellenőrzések lefolytatásáról. Ennek keretében ellenőrizni kell a programok, illetve projektek támogatási szerződéseknek megfelelő fizikai és pénzügyi előrehaladását, vala-

mint azt, hogy a benyújtott számla vagy egyéb, a gazdasági eseményt hitelesen dokumentáló bizonylat összhangban van a pályázatra vonatkozó döntéssel és a szerződéses feltételekkel, a fizikai és teljesítmény mutatószámok teljesítésével, a közbeszerzésre vonatkozó közösségi és nemzeti jogszabályokkal.

A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség vezetője, az irányító hatóság vezetője és a közreműködő szervezet vezetője, valamint az igazoló hatóság és az ellenőrzési hatóság – minden évben, jogszabályban meghatározott tartalommal és határidőre – köteles nyilatkozni az általa működtetett irányítási és kontroll rendszerek megfelelő működéséről.

Az államháztartásért felelős miniszter, az Európai Unió támogatások felhasználásának átláthatósága érdekében, az Európai Unió támogatások lebonyolításában résztvevő szervezetek bevonásával audit bizottságot hoz létre és működtet.

Az ellenőrzési hatóság a közösségi és nemzeti jogszabályok előírásaival összhangban kijelölt, az irányítási és ellenőrzési rendszerek eredményes működésének ellenőrzéséért felelős szervezet, amely funkcionálisan független az irányító hatóságtól, az igazoló hatóságtól és a közreműködő szervezetektől. Magyarországon valamennyi operatív program vonatkozásában ugyanazon szervezet látja el az ellenőrzési hatóság feladatait. Az ellenőrzési hatóság a Pénzügyminisztérium fejezet alá tartozó szervezet, az NSRK kijelölése alapján a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal.

A 255/2006 (XII.8.) Korm. rendelet 13 § alapján, mely az államháztartásért felelős miniszter feladat- és hatáskörét részletezi, a következő feladatokat látja el:

- az 1083/2006/EK rendelet 71. cikk (2) bekezdésének megfelelően kidolgozza az irányítási és ellenőrzési rendszerek értékelési kritériumrendszerét, lefolytatja az értékelést, valamint elkészíti az értékelésről szóló jelentést és véleményt;
- gondoskodik a nemzeti ellenőrzési stratégia, valamint az éves beszámolási kötelezettségek (éves ellenőrzési jelentések és vélemények) elkészítéséről és teljesítéséről, valamint a Bizottsággal a szükséges egyeztetési eljárások lefolytatásáról;
- gondoskodik a rendszer- és a mintavételes ellenőrzések elvégzéséről;
- az Európai Bizottság felkérése alapján ellenőrzést végez;
- gondoskodik az ellenőrzési jelentések megállapításainak, javaslatai hasznosulásának, az intézkedési tervek végrehajtásának nyomon követéséről;

- teljesíti az Európai Bizottság felé az éves beszámolási kötelezettségeket (éves ellenőrzési jelentések és vélemények);
- elkészíti a részleges zárásról szóló nyilatkozatokat, valamint a zárónyilatkozatokat és az azokat megalapozó ellenőrzési jelentéseket;
- rész vesz az Európai Bizottság által végzett ellenőrzésekre adandó tagállami válaszok kialakításában, a szükséges tárgyalások lefolytatásában;
- részt vesz az 1083/2006/EK rendelet 73. cikke szerinti – Európai Bizottsággal történő – egyeztetéseken az ellenőrzési tervek összehangolása, az ellenőrzések eredményeinek kicserélése érdekében.

9.2.1.10 Az Egységes Monitoring Információs Rendszer

A pályázók és a támogatást igénybevevők által szolgáltatott adatok a monitoring információs rendszerbe, az Egységes Monitoring Információs Rendszer (EMIR) továbbfejlesztett változatába kerülnek. A rendszer adatokkal történő feltöltése a közreműködő szervezetek feladata, az NFÜ biztosítja a rendszer folyamatos működtetését és fejlesztését.

A rendszer elkülönült adatbázissal és hardware infrastruktúrával végzi az adatgyűjtést és továbbítást, valamint a végrehajtás támogatását, az ÚMFT informatikai kiszolgálását. A rendszer képes adatot szolgáltatni a hazai fejlesztéspolitikai intézményrendszer és az Európai Bizottság részére. A 2007-2013-as programozási időszakban alapkövetelmény, hogy a pályázók és a támogatást igénybe vevők adatszolgáltatási kötelezettségeiknek minden támogatási forma esetében lehetőleg elektronikusan tegyenek eleget. A rendszer ezen szempontok figyelembevételével kerül kialakításra.

Az informatikai rendszer valós idejű adatokat szállít a megvalósítási rendszer minden egyes szintjéről, valamint elektronikus kommunikációs eszközként szolgál az Európai Bizottság és Magyarország között. Az információs rendszerben lévő adatok pontosak és naprakészek, hiszen a napi irányítási feladatok ellátásának szükséges részét képezi az információs rendszer használata. A monitoring indikátorok kezelésén túl ez az érintett szervezet jelen rendszer adataira támaszkodva készíti el a program működéséhez szükséges egységesített dokumentumot.

A rendszer nyilvántartja az egyes prioritások esetében alkalmazott – az ERFA és az ESZA támogatásterületei közötti – „átjárhatóság” teljesülését és az időszak során nyomon követi maximumainak teljesülését. A rendszer továbbá nyomon követi a Közép-Magyarország régióra jutó addicionális támogatások felhasználását.

9.2.1.11 Végső kedvezményezett

A kedvezményezett fogalmát a 1083/2006/EK rendelet úgy határozza meg, hogy azok a közszférához vagy a magánszférához tartozó megvalósító szervezetek vagy cégek, amelyek felelősek a műveletek kezdeményezéséért vagy kezdeményezéséért és végrehajtásáért. A támogatási rendszerek összefüggésében, a kedvezményezettek a köz- vagy a magánszférához tartozó vállalkozások, amelyek egyedi tervet hajtanak végre, és állami támogatásban részesülnek.

A 255/2006. (XII. 8.) számú kormányrendelet már nem az EK rendelet terminológiáját használja, hanem a 2.§(1) o) pontja a projektgazda kifejezést alkalmazza, mely szerint projektgazda minden projekt esetében:

- a. egy önálló fejlesztés megvalósítója, konzorcium esetén a Nemzeti Fejlesztési Ügynökséggel, illetve a közreműködő szervezettel való kapcsolattartásra kijelölt, vagy
- b. egy támogatási alap kezelője, vagy
- c. egy hitel, tőke vagy garancia eszköz lebonyolítója.

A rendelet szerint projekt lehet egy önálló fejlesztés vagy több hasonló célú, egyenként 10 millió forintnál vagy az akciótervben meghatározott ettől eltérő összegnél nem nagyobb összköltségű fejlesztés megvalósítását célzó támogatási alap (közvetett támogatás), vagy hasonló célú fejlesztések megvalósítását célzó hitel, tőke vagy garancia eszköz.

A 2007-2013 időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának általános eljárási szabályairól szóló 16/2006. (XII. 28.) MeHVM-PM együttes rendelet 2.§ (1) a) pontja pedig már a címzett kifejezést alkalmazza, mely szerint címzett: támogatási alapból, illetve hitel, tőke vagy garancia eszközből (a továbbiakban: pénzügyi eszköz) támogatásban részesülő személy vagy szervezet.

Az együttes miniszteri rendelet mindemellett rögzíti, hogy a rendeletben szereplő fogalmak:

- a. a Tanács 1083/2006/EK rendeletében (2006. július 11.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1260/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről,
- b. a 255/2006. (XII. 8.) Korm. rendeletben, és
- c. a 2007-2013 időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások fogadásához kapcsolódó pénzügyi lebonyolítási és

ellenőrzési rendszerek kialakításáról szóló 281/2006. (XII. 23.) Korm. rendeletben foglaltak szerint értelmezendők.

9.2.1.12 Regionális Fejlesztési Tanácsok

A magyar területi közigazgatás átfogó reformját támogató szakmai és politikai érvelésekben az egyik leggyakoribb elem a területfejlesztési funkciók szervezeti kereteinek megfeleltetése az uniós elvárásokkal. Általános egyetértés övezi azt a szakmai véleményt, hogy a közigazgatás, tervezés, programozás országos szintje mellett a régió az optimális lépték, nemcsak a strukturális alapok NUTS II-es régiókra vonatkozó lehatárolási gyakorlata, illetve szabályozása miatt, hanem azért is, mert Magyarországon a megyék gazdasági ereje, mérete valóban alkalmatlan arra, hogy az európai régiók gazdasági versenyében helyt álljon.

A létrejött régiók alapot kínálnak arra, hogy az uniós gyakorlatnak megfelelően tervezési, fejlesztési szintek, decentralizációs egységek legyenek.

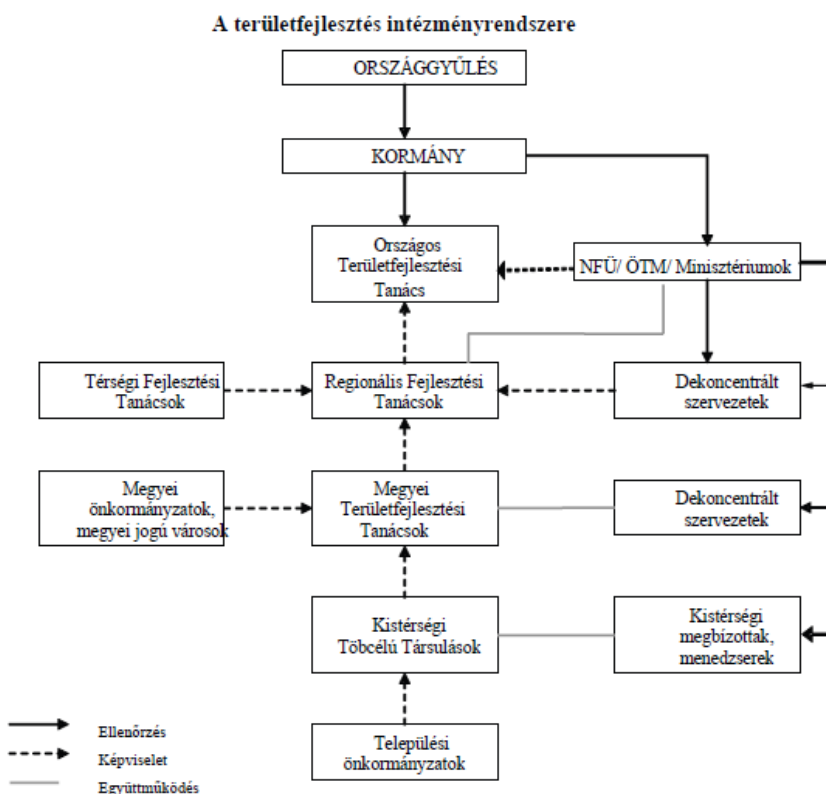
A regionális fejlesztési tanácsokra, illetve a területfejlesztési intézményrendszerre vonatkozó törvényi szabályozást a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény tartalmazza. A regionális fejlesztési tanácsok Európai Unió fejlesztési programok végrehajtásában betöltött szerepét tekintve valós decentralizációról még nem beszélhetünk, azonban a vonatkozó szabályozásban megtalálhatók olyan elemek, amelyek a regionális szereplőknek a folyamatban betöltött szerepét jelzik.

A 2007. utáni időszakra vonatkozó programok kidolgozásában a kormány már meghatározó szerepet biztosított a régióknak. Az 1076/2004. (VII.22.) kormányhatározatban foglaltaknak megfelelően a tervezésben a régiók az ágazatokkal azonos súllyal vettek részt. A Rendelet szerint pedig az ÖTM miniszter (mint a területfejlesztésért felelős miniszter) a szakminiszterhez delegált feladatok ellátása során (az operatív programokra, akciótervekre szóló javaslat kidolgozása, nagyprojektek, kiemelt projektek azonosítása, közreműködő szervezet kijelölésére történő javaslat, pályázati kiírások kidolgozásában való részvétel, az 1 milliárd forintot meghaladó támogatási igényű projekt javaslatok értékelése) során köteles a regionális fejlesztési tanácsokkal egyeztetni.

A monitoring bizottságba és a bíráló bizottságokba a regionális fejlesztési tanácsok is delegálnak tagot.

A 2007-2013 időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának általános eljárási szabályairól szóló 16/2006. (XII. 28.) MeHVM-PM együttes rendelet 7.§ szerint regionális program esetében a közreműködő szervezet a

projekt javaslatokat a regionális fejlesztési tanács elé terjeszti. Az RFT a projekt javaslatokat a régió fejlesztési stratégiájához való illeszkedés szempontjából 20 napos határidővel véleményezi, véleményét a közreműködő szervezetnek megküldi.

43. ábra:

9.2.2 A vidékfejlesztési támogatások hazai intézményrendszere

A magyar kormány az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) irányító hatósági feladatait a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Miniszter hatáskörébe utalta. A miniszter a feladatnak a magyar törvények értelmében történő konkrét végrehajtását a minisztériumon belül a közösségi ügyekért felelős szakállamtitkárra delegálta. A szakállamtitkárt, aki az Irányító Hatóság feje, az Agrár-vidékfejlesztési Fő-osztály (AVF) segíti az irányító hatósággként végzendő feladatok teljesítésében. Az AVF látja el egyébként a SAPARD, az AVOP és az

EHA kapcsán elvégzendő irányító hatósági feladatokat, valamint az NVT programirányító egység feladatait is.

A fent említett szervezeti egységeken felül az FVM Vidékfejlesztési, Képzési és Szaktanácsadási Intézete (FVM – VKSZI) szintén részét képi az Irányító Hatóságnak. Az intézet ellátja azon technikai és szakértői feladatokat, amelyek elvégzésére az AVF-nek nincs kapacitása, az ÚMVP-vel kapcsolatos információkat nyújt, valamint az Allokációs és Minőségi Projektkiválasztó Felügyelő Bizottság működési szerveként funkcionál.

Az irányító hatóság a program egy speciális területére koncentrálva, pontosan meghatározott feladattal és céllal projektirodákat hozhat létre a tevékenységek zökkenőmentes végrehajtásának biztosítása érdekében. Projektirodákat kell felállítani különösen akkor, ha a horizontális területekre koncentráló összetett műveletek kidolgozása érdekében szükség van a több intézkedéscsoport és intézkedés közötti koordinációra (pl. roma projektiroda, fenntartható projektkezelés projektiroda, megújuló energia projektiroda). Az Irányító Hatóság projektirodái által generált és kidolgozott projektek a projektkiválasztás során elsőbbséget élvezhetnek.

Megtörtént egy Allokációs és Minőségi Projektkiválasztó Felügyelő Bizottság létrehozása is, mely részt vesz az MVH jóváhagyási eljárásaiban a minőségi projektek kiválasztásának biztosítása érdekében. A bizottság összetétele a következő: az Irányító Hatóság egy delegált tagja, az MVH felelős igazgatóságának egy tagja, valamint az FVM Vidékfejlesztési, Képzési és Szaktanácsadási Intézetének igazgatója, aki az Irányító Hatóság szakértőjeként van jelen. Miután az MVH egy adott támogatási időszakra vonatkozóan rangsorolta az intézkedéseket, a bizottság az FVM Vidékfejlesztési, Képzési és Szaktanácsadási Intézetének vizsgálata alapján elvégzi a pályázatok ellenőrzését. A bizottság ezenkívül a pénzügyi források allokációjának optimalizálásáért is felel.

Az 1290/2005/EK rendelettel összhangban, az EMVA tekintetében a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) látja el akkreditált szervként a kifizető ügynökségi feladatokat. Az MVH az egyetlen Kifizető Ügynökség Magyarországon, amely az EMVA mellett ellátja az EMGA (Európai Mezőgazdasági Garancia Alap) kifizető ügynökségi feladatait is. (Ezen kívül egyben SAPARD Ügynökség, AVOP közreműködő szervezet és EHA közreműködő szervezet.) A közösség által finanszírozott támogatásokon kívül az MVH hajtja végre a nemzeti forrásokból finanszírozott támogatások kifizetését is. Az MVH központi költségvetési szerv, szervezete jelenleg egy központi hivatalból és 19 megyei kirendeltségből áll, melyből 7 regionális illetékességű kirendeltségként működik az EMOGA Orientációs Részlegének vidékfejlesztési támogatásai tekintetében.

Az ÚMVP intézkedések engedélyeztetési folyamata a Vidékfejlesztési Támogatások Igazgatóságának és a Közvetlen Kifizetések Igazgatóságának EMVA részlegén, a megyei hivatalokon, valamint a delegált szervezeteken keresztül történik.

Az MVH egyes engedélyezési és technikai jellegű feladatait más szervezetekre delegálhatja. A 2007. évi XVII. törvény 17. cikke (3) pontja értelmében minden delegált feladatának ellátásáról írásba foglalt megállapodásban kell rendelkezni. (Jelenleg a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal (MSZH) és a Földmérési és Távérzékelési Intézet (FTI) van megjelölve delegált szervezetként.)

A különböző intézkedéscsoportokban különböző tagösszetétellel működő – igen nagy létszámú – monitoring bizottság jött létre, melyben az IH és az egyéb minisztériumi szervezeti egységek képviselői mellett, szerepet kap a kifizető ügynökség (MVH), egyéb érintett minisztériumok és országos hatáskörű szervek, az RFT-ék delegáltjai, az egyes intézkedéscsoportokban érintett érdekvédelmi szervezetek, szakmai szervezetek és önkormányzati szövetségek képviselői, az esélyegyenlőség biztosításában érintett szervezetek.

A 1698/2005/EK rendelet értelmében minden tagállam Nemzeti Vidéki Hálózatot hoz létre. Ezzel összhangban a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat (MNVH) felállításának elsődleges célja, hogy információs és együttműködési hálózatba tömörítse a vidékfejlesztésben érintett szereplőket. A Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat nem egy elkülönült tanácsadói hálózat, nem egyenlő a vidékfejlesztési tanácsadó irodákkal sem. Ez sokkal inkább a meglévő állami hálózatok, agrár-vidékfejlesztési tanácsadó hálózatok, a további érdekelt civil szervezetek laza, információáramlásra alapozott hálózata. A helyi közösségek számára az elsődleges megjelenési forma a Helyi Vidékfejlesztési Iroda (HVI). A Helyi Vidékfejlesztési Iroda a kistérségek megállapításáról, lehatárolásáról és megváltoztatásának rendjéről szóló 244/2003. (XII. 18.) Korm. rendelet által megjelölt kistérségek vonatkozásában kistérségenként egy, az irányító hatóság által elismert szervezet vagy egyéni vállalkozó, mely szoros együttműködésben dolgozik a kistérségi tanácsadói és a térségi koordinátori hálózattal. Feladatuk a helyi magán-, civil- és közsféra szereplőinek partnerségén alapuló potenciális helyi akciócsoportok megalakulásának segítése, szervezése, részvétel a helyi vidékfejlesztési stratégiák kidolgozásában, az érintett helyi szereplők felkészítése, tájékoztatása, valamint más, az FVM VKSZI által meghatározott feladatok.

9.3 ÖSSZEFOGLALÁS, KÉRDÉSEK

9.3.1 Önellenőrző kérdések

5. Mi az Országgyűlés szerepe az Uniós támogatások felhasználásának hazai intézményi struktúrájában?
6. Milyen testületek és hogyan segítik a kormányt a támogatásokkal összefüggő feladatokban?
7. Hogyan épül fel a Nemzeti Fejlesztési Tanács szervezete?
8. Milyen szerepe van a hazai intézményrendszerben a Nemzeti Fejlesztési Ügynökségnek?
9. Ismertesse az Irányító Hatóságok feladatait!
10. Sorolja fel az OP-k lebonyolításában szerepet játszó Közreműködő szervezeteket!
11. Hogyan épül fel a Bíráló Bizottságok szervezete?
12. Mi a szerepe az Egységes Monitoring Információs Rendszernek?

10. A TÁMOGATÁSI RENDSZER MŰKÖDÉSE

10.1 CÉLKITŰZÉSEK ÉS KOMPETENCIÁK

A tagállamokra nézve egységes követelményrendszeren és elveken túl a harmonizált jogrendszer keretein belül az egyes tagállami jogrendszerek által meghatározott módon folyik a támogatások felhasználása. Ennek megfelelően Magyarországon a hazai jogszabályok adta lehetőségeknek megfelelően történt a program- és projektmegvalósítás eljárásrendjeinek kialakítása. Jelen fejezet célja az operatív programok végrehajtására vonatkozó részletszabályok és az uniós jogszabályokhoz illeszkedő hazai szabályozás ismertetése.

10.2 TANANYAG

10.2.1 A támogatások alapját képező tervdokumentumok

A 2007-2013 közötti a tervciklusban Magyarország esetében a támogatások igénylésére kidolgozott tervdokumentum az ún. Nemzeti Stratégiai Referencia Keret, az NSRK – (ismertebb nevén az Új Magyarország Fejlesztési Terv – ÚMFT).

Forrás: NFÜ

44. ábra:

Az ÚMFT készítése során a magyar fél a vonatkozó szabályok betartásával figyelembe vette a korábbiakban ismertetett uniós jogszabályokat, a kohéziós politikára vonatkozó közösségi stratégiai iránymutatásokat, az egyes tagállamok

nemzeti reformprogramját megalapozó „integrált iránymutatások a növekedésért és foglalkoztatásért” c. dokumentumot, a Tanács által 2006-ban megújított fenntartható fejlődés stratégiáját, a 2001-2010-re vonatkozó Környezetvédelmi Akcióprogramot, illetve az információs társadalom a növekedésért és foglalkoztatásért programot.

Az ÚMFT elfogadásáról a 1103/2006. (X. 30.) Korm. határozat döntött, egyben a fejlesztéspolitikáért felelős kormánybiztost hívta fel arra, hogy a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség útján az Európai Bizottság hivatalos eljárása keretében az Új Magyarország Fejlesztési Tervet, mint Magyarország Nemzeti Stratégiai Referenciakeretét nyújtsa be az Európai Bizottságnak. A kormányhatározat értelmében a kormánybiztos, illetve az általa megbízott személy az NSRK-ról szóló tárgyalások során az érintett miniszterekkel együttműködve járt el, és beszámolt a Kormánynak a tárgyalások eredményeiről.

A Bizottsággal folyó tárgyalások 2007 áprilisában zárultak le. A tárgyalások során a Magyar Köztársaság által benyújtott NSRK bizonyos – az operatív programok finanszírozásra vonatkozó – keretszámai módosultak. A magyar kormány által javasolt pénzügyi keretek összesen kevesebb mint 2 százalékkal változtak az egyes programok között, míg a teljes lehívható keret változatlan maradt, továbbra is mintegy 7000 milliárd forint. A változások lényege, hogy – bár a növekedésről és a foglalkoztatásról szóló integrált iránymutatások érvényesítésére vonatkozóan a Tanácsi rendelet az új tagországokra vonatkozóan nem írt elő pénzügyi szabályokat – a Bizottság mégis úgy találta, hogy a Lisszaboni célkitűzések megvalósítása érdekében az új tagállamokban is kevesebb forrást kell fordítani infrastruktúrafejlesztésre, és többet a gazdaságfejlesztésre, környezetvédelemre, valamint a humán fejlesztésekre.

Az eredeti és a módosított keretszámokat az alábbi táblázat mutatja be:

(15 %-os hazai nemzeti hozzájárulással együtt, indikatív jelleggel)

265 Ft/euro, 2004-es árak, milliárd Ft.

Operatív programok	Beadott változat	Felülvizsgált változat	Különbség (milliárd Ft)	%-os változás
Gazdaságfejlesztés OP	674,0	690,0	+16,0	102,37%
Közlekedés OP	1721,5	1703,2	-18,3	98,94%
Társadalmi megújulás OP	933,3	966,0	+32,7	103,5%
Társadalmi infrastruktúra OP	538,9	538,9		
Környezet és energia OP	1053,6	1140,0	+86,4	108,2%
Nyugat-dunántúli OP	128,3	128,3		
Közép-dunántúli OP	140,5	140,5		
Dél-dunántúli OP	195,0	195,0		
Dél-alföldi OP	207,1	207,1		
Észak-alföldi OP	269,6	269,6		
Észak-magyarországi OP	249,9	249,9		
Közép-magyarországi OP	430,3	419,0	-11,3	97,4%
Államreform OP	40,6	40,9	0,3	100,74%
Elektronikus közigazgatás OP	99,5	99,8	0,3	100,3%
Végrehajtás OP	94,9	87,2	-7,7	91,9%
Nemzeti Teljesítmény Tartalék (összes forrás 1,43%-a)	98,4	0	-98,4	100%
Új Magyarország Fejlesztési Terv összesen	6875,4	6875,4	0	0

Forrás NFÜ

45. ábra:

Hivatalosan 2007. május 9-én az Európai Bizottság Regionális Politikáért felelős kormánybiztosa, és – a magyar kormány nevében – a fejlesztéspolitikai kormánybiztos írta alá az Új Magyarország Fejlesztési Terv megvalósításáról szóló megállapodást. A Bizottság ezzel az aktussal hivatalosan elfogadta az operatív programok listáját, és az indikatív pénzügyi tábla mentén vállalta az operatív programok Alapokból történő finanszírozását, Magyarország pedig vállalta a tervezett operatív programok – az NSRF-ben kifejtett stratégiához illeszkedő – megvalósítását és azok – addicionalitás elvének megfelelő – társfinanszírozását.

A Kormány a társadalmi egyeztetést követően – az NFÜ honlapján megjelentek értelmében –, az Európai Bizottságnak benyújtott dokumentumok fedőlapja, és a kormányülések utáni sajtótájékoztatók szövege szerint, 2006. november végén, illetve december elején tárgyalta és fogadta el a be-nyújtásra kerülő ágazati és regionális operatív programokat. Kormányhatározat formájában azonban csak a 1120/2006. (XII. 8.) Korm. határozat jelent meg, mely az Új Magyarország Fejlesztési Terv ágazati operatív programjainak egy részének

módosításáról, illetve elfogadásáról döntött. E határozatban a Kormány a Gazdaságfejlesztés operatív programot, a Társadalmi infrastruktúra operatív programot, a Környezet és energia operatív programot, az Államreform operatív programot és az Elektronikus közigazgatás operatív programot – az Európai Bizottsággal folytatandó hivatalos tárgyalások alapjául – elfogadta, és hozzájárult a dokumentumoknak az Európai Bizottsághoz történő hivatalos benyújtásához.

A magyar OP-ék tartalmukat tekintve természetesen követik a második fejezetben leírt uniós előírásokat. Az egyes OP-ék önmagukban nem öltenek jogszabályi formát, de egyes elemeiket a hazai jogszabályok is rögzítik. (pl. a hazai intézményrendszer szabályozását, a pénzügyi eljárásrendre vonatkozó szabályozást, az ellenőrzési rendszer szabályozását stb.). Az OP módosítására a későbbiekben csak a Bizottság jóváhagyásával van lehetőség.

A támogatások felhasználásának érdekében, a minden operatív programra vonatkozóan kidolgozott és véglegesített akcióterveket szintén a Kormány fogadja el. Ezeket már nem kell megküldeni a Bizottságnak, így a tagállam a végrehajtás részleteinek tekintetében meglehetősen önálló. A végrehajtásnak azonban minden tekintetben szabályszerűnek kell lenni, és megvalósításnak illeszkednie kell az OP-ékban a Bizottság által is jóváhagyott elemekhez (prioritások, célok, indikátorok, pénzügyi tábla, a végrehajtás intézményrendszere stb.). Az akciótervek először – az OP-nek megfelelően – röviden bemutatják az egyes prioritások, és azon belül egyes intézkedések leírását, a prioritásokhoz tartozó célokat és az eredményességet mérő indikátorokat, valamint a prioritásokra vonatkozó indikatív pénzügyi tervet.

Az akcióterveket a Kormány fogadja el, és a körülmények függvényében módosítja, amennyiben szükséges. Természetesen ezek a módosítások csak olyan részletekre vonatkozhatnak, melyeket az OP nem tartalmaz. Az akcióterv tehát szintén nem ölt jogi formát, azonban megadja a pályáztatás és a monitoring tevékenység kereteit. Pontos ismerete mind a pályázatok benyújtása esetén, mind a végrehajtás során az egyes potenciális vagy valós kedvezményezettek számára is elengedhetetlenül szükséges, mivel egyes pontjai hivatkozással szolgálhatnak a pályázatok elbírálásánál, illetve a végrehajtás értékelése során.

Az akciótervek támogatási konstrukciói a leggyakrabban kiemelt projektekre vagy pályázati konstrukciókra vonatkoznak. A végrehajtás leggyakoribb alapegysége tehát a projekt. A projekt egymással fizikai vagy közvetlen logikai kapcsolatban lévő fejlesztési szakaszok eredményeképpen önmagában működőképes eszközt vagy szolgáltatást hoz létre. A projektek kialakítása a fejlesztési folyamatban az egyedi fejlesztési igények (fejlesztési) tervvé formálását jelenti. A projektterv kötelezően tartalmazza a fejlesztés stratégiáját (célrendszerét) és

a kitűzött – a program meghirdetett céljaival összhangban lévő – célok elérését segítő megvalósítás legfontosabb adatait. A projektötletek, projekttervek és a pályázati felhívásnak megfelelően kidolgozott pályázatokkal kapcsolatosan ún. menedzsment és pénzügyi folyamatok kerülnek megfogalmazásra. Ezek összefoglalóan tartalmazzák mindazokat a pályázó és a pályázatot kiíró oldaláról szükséges adminisztratív és irányítási tennivalókat, amelyek a pályázatok befogadásától a megvalósításon keresztül a projektek, illetve a program egészének lezárásáig terjednek. A projekt életciklusának szakaszaihoz kapcsolódóan különböző bírálati és jóváhagyási pontok kerülnek beépítésre a folyamatba, amihez különböző – pályázó és a közreműködő szervezeti – feladatok kapcsolódnak:

- A projektötleteknek a támogatásra jogosult pályázóknál kell megfogalmazódniuk, valós igényeiknek megfelelően. A pályázati kiírások meghatározzák, hogy milyen típusú projektek és milyen feltételekkel részesülhetnek támogatásban, és útmutatást adnak a projekttervek részletes kidolgozásához.
- A projektek kidolgozását és a pályázatok benyújtását követően kerül sor a projekt kiválasztásra, majd a kiválasztott projektekre vonatkozóan a támogatási szerződés megkötésére a kedvezményezettel. A későbbiekben a projekt jelentős módosítása esetén a támogatási szerződés módosítása szükséges.
- A megvalósítás fázisában a kedvezményezettek rendszeres időközönként benyújtják a kifizetési kérelmeket. A projekt-előrehaladási jelentés alapján össze kell vetni a projekt lebonyolításának és fizikai megvalósításának előrehaladását a szerződésben vállaltakkal, aminek a teljesítését bizonylatokkal is igazolni kell, majd ennek alapján kerül kifizetésre a támogatás a kedvezményezett részére. A projektek megvalósítása során a monitoring keretében az adatszolgáltatás útján történt ellenőrzéseket előzetes és helyszíni ellenőrzések is kiegészítik.
- A pályázat beadásától a projekt lezárásáig minden vonatkozó és létrejövő dokumentumot, számlát és bizonylatot meg kell őrizni és ellenőrzés esetén rendelkezésre kell bocsátani.

10.2.2 A támogatások lebonyolítási eljárásai

A végrehajtás hatékonyságának és eredményességének növelése, valamint átláthatóságának további elősegítése érdekében szükséges a végrehajtási folyamatok egységesítése és egyszerűsítése. A projekt kiválasztási szempontok meghatározásakor általánosan biztosítani kell, hogy olyan projektek kerüljenek

kiválasztásra, amelyek megvalósulása hozzájárul az ÚMFT és az operatív program, illetve az adott prioritás társadalmi-gazdasági céljaihoz;

- egyértelmű, mérhető és elérhető célokkal rendelkeznek;
- költség-hatékonyak;
- pénzügyileg és szervezetiileg fenntarthatók;
- hozzájárulnak a környezeti fenntarthatóság és az esélyegyenlőség érvényesítéséhez;
- megvalósulásának feltételei biztosítottak.

A kiválasztási kritériumokat a nemzeti eljárásrendi jogszabályban meghatározott feltételeknek megfelelően, az operatív program monitoring bizottsága fogadja el.

Az OP végrehajtása során az allokációs döntések meghozatala az alábbi eljárások mentén folyik:

- Nagyprojekt: Olyan ERFA vagy KA finanszírozású projekt, amelynek összköltsége meghaladja az 50 millió eurót (környezetvédelem területén a 25 millió eurót), és amely műszaki-gazdasági szempontból nem bontható önálló részekre. Ezen projektek indikatív listáját az operatív program is tartalmazza.
- Kiemelt projekt: Pályázat nélkül támogatható beruházás. Jellemzője, hogy a gazdaság, a társadalom szempontjából kiemelt jelentőséggel bír. Akkor alkalmazható ez az eljárás:
 - ha a projektgazda költségvetési szerv, 100%-os állami tulajdonban lévő szervezet, önkormányzat, önkormányzati társulás vagy önkormányzati intézmény, illetve egyház,
 - ha a projektet az akcióterv tartalmazza,
 - ha a fejlesztés országos vagy regionális jelentőségű, és,
 - ha az akcióterv nem tartalmaz olyan pályázati konstrukciót, amelynek keretében az adott projekt támogatható (pl.: közcélú infrastruktúra projektek, kiemelt foglalkoztatási hatással járó befektetések állami támogatása).
- Egyfordulós pályázat: Olyan támogatási konstrukciók esetében alkalmazott eljárás, ahol a pályázók várhatóan nagy száma, illetve összetétele (pl. magánszervezetek) indokolja a versenyeztetést. Az ilyen típusú pályázatok beadhatók és elbírálhatók folyamatosan vagy szakaszos jelleggel.
- Kétfordulós pályázat: Olyan pályázatos projekt-kiválasztási eljárástípus, amely során először előzetes projekt-javaslat, majd – amennyiben az alapján indokolt a projekt-javaslat részletes kidolgozása – részletes pro-

jekt-javaslat kerül kidolgozásra. Elsősorban komplexebb, viszonylag magas előkészítési költségeket, illetve projektfejlesztést igénylő projektek esetében használható, abban az esetben:

- ha a projektgazda költségvetési szerv, 100%-os állami tulajdonban lévő szervezet, önkormányzat, önkormányzati társulás vagy önkormányzati intézmény, illetve egyház,
 - a támogatási konstrukció keretében adott évben támogatandó projektek várható száma nem több mint 25,
 - ha az egyes projektek támogatási igénye meghaladja a 250 millió forintot,
 - ha a projektek fejlesztéséhez a közreműködő szervezet – a projekt javaslat kidolgozására nem kiterjedő – ingyenes szakmai iránymutatást ad,
 - ha a projekt kiválasztás időigénye nem veszélyezteti a program határidők szerinti megvalósítását;
- Közvetett támogatás: az eljárásnak két típusa lehet:
 - Globális támogatás: olyan, meghatározott értékhár alatti pályázatok esetében használt eljárás, amelynek kapcsán a támogatások elosztását, a projektek szabályos és szerződészerű végrehajtásának felügyeletét – az irányító hatósággal kötött támogatási szerződés alapján – szakmai közvetítő szervezet – pl. civil szervezet – látja el.
 - Pénzügyi támogatási eszközök: olyan eljárás, amelyben a projektek kiválasztását, megvalósulásának nyomon követését, ellenőrzését, a támogatás kifizetését pénzügyi közvetítők (pl. bankok) végzik (pl. hitel, tőke, garancia eszközök).

A prioritások megvalósításának módját a tagállam az operatív programok akcióterveiben támogatási konstrukciónként rögzíti. A magyar dokumentumokban többféle megvalósítási mód szerepel, a leggyakrabban alkalmazott módok a pályázati konstrukciók, illetve az ún. kiemelt és nagyprojektek. A kiemelt és nagyprojektek közötti különbséget elsősorban a betervezők között érhetjük tetten. A kiemelt projektek jogosult projektgazdája az érintett regionális Fejlesztési Tanácson, szakminisztériumon, illetve az NFÜ-n keresztül juttatja el projektjavaslatát döntéshozatali folyamatba, ahol szakmai előminősítés, előértékelés és zsűrizés után születik döntés az elutasításról vagy szerződéskötésről a további kidolgozás érdekében, illetve megfelelő kidolgozottsági szinten az akciótervi nevesítésről. A kiemelt projekt nagyprojektként való kezelését a témakör (környezetvédelem vagy közlekedés) és a támogatási nagyságrend (25 millió, illetve 50 millió €) indokolja.

A projektek kiválasztása tehát lehet egyfelől a kormányzati döntés eredménye – ekkor kiemelt projektekről, és nagyprojektekről beszélünk –, illetve

nyilvános meghirdetésű és a pályázati felhívásban jogosult pályázóként meghatározott célcsoport pályázatai számára fenntartott ún. nyílt pályázati rendszer. A projekt kiválasztásának módjára az IH tesz javaslatot. A nagyprojekteket az Európai Bizottságnak is be kell terjesztenie jóváhagyásra. A támogatások célba juttatásának kétféle módja közötti különbségek a következők:

A kiemelt és nagyprojektek esetében:

- Az egyes operatív programokhoz tartozó akciótervekben konkrétan megnevezésre kerül(nek) a kedvezményezett(ek).
- Az adott projekt megvalósítási feltételrendszerének, pl. a projekt költségvetése, a megvalósítás ütemezése, számszerűsített eredményei stb. kialakítása és közzététele érdekében az irányító hatóság az akciótervben megnevezett végső kedvezményezett(ek)et közvetlenül keresi meg és a projekt velük együttműködésben kerül kialakításra.
- A projektkiválasztás során az irányító hatóság különösképpen érdekelt a projektjavaslat fejlesztésében, támogathatóvá tételében.
- A kedvezményezettnek ki kell dolgoznia, és az IH-nak be kell nyújtania meghatározott szerkezetben projekttervet.
- Az IH a programdokumentáció elfogadását követően támogatási szerződést köt a végső kedvezményezettel.
- A projektek végrehajtásának irányításához kapcsolódó valamennyi tevékenységet (a program végrehajtásának figyelemmel kísérése, számlák befogadása, ellenőrzés, értékelés stb.) közvetlenül az IH végez, nem vesz igénybe közreműködő szervezetet.

A nyílt pályázati rendszerben:

- Az akcióterv csak a potenciális kedvezményezettek típusát, pl. non-profit szervezetek és a nem jogosult pályázók körét (pl. politikai pártok) nevezi meg. Ezzel a pályázati lehetőséget nyitva hagyja minden, a jogosultsági szempontoknak megfelelő pályázó előtt.
- A pályázati felhívásban szereplő jogosultsági és feltételrendszert nyilvános meghirdetés útján kell közzétenni.
- A pályázati felhívásra több projektjavaslat kerül benyújtásra, amelyek között a választás az előre meghirdetett – pályázati és támogathatósági – jogosultsági, illetve bizonyos kiválasztási kritériumok alapján történik. A projekt kiválasztási folyamat eredményeként várhatóan egyes projektjavaslatok támogatásra, míg más projektjavaslatok elutasításra kerülnek. A fenti módon kiválasztott projektekkel a szerződéskötési folyamat végén támogatási szerződés kerül aláírásra.

- A pályáztatás, a támogatási szerződés megkötése, a végrehajtáshoz kapcsolódó operatív irányítási tevékenységeket általában ún. közreműködő szervezet (KSz) végzi el.

A Strukturális Alapok esetében az alapvetően követendő eljárásrend a nyílt pályázati rendszer alkalmazása, amennyiben több potenciális kedvezményezett is képes lehet a célkitűzéseknek megfelelő projekt megvalósítására. Előnye ebben az esetben, hogy növeli az átláthatóságot és segíti a források hatékony és eredményes felhasználását.

A napi gyakorlatban az egyes operatív programokért felelős szervezetek honlapján megjelenő pályázati kiírások „jogosult pályázók köre” mutatja meg, hogy nyílt pályázati rendszerről van szó.

A projektek kiválasztása a pályázatok beérkezésétől a támogatási szerződés megkötésére irányuló felhívásig tartó munkákat jelenti, amit általában a közreműködő szervezet végez az IH megbízásából. E folyamat részletes szabályait az ún. működési kézikönyvek tartalmazzák, amik pontos és átlátható leírást adják a beérkezéstől a döntésig tartó ügymenetnek.

A projektkiválasztás az alábbi tevékenységeket foglalja magában:

1. Érkeztetés
2. Formai ellenőrzés
3. Tartalmi értékelés
4. Döntéshozatal

Ezek a tevékenységek tartalmukat tekintve némileg módosulnak a különböző kiválasztási technikák függvényében. Ennek oka, hogy a különböző támogatások esetében különböző számú lehetséges kedvezményezett (pályázó) lép be a támogatási eljárásokba, illetve ennek megfelelően az eljárások időigénye is különböző. A támogatások hatékony célba juttatása érdekében eltérő időigényű és projekt-előkészítettséget igénylő eljárásokat alkalmazhatnak. A 2007-13 közötti időszakban Magyarországon tervezett kiválasztási technikák a következők:

- Nyílt, egyfordulós pályázat (automatikus, egyszerűsített és standard értékeléssel)
- Kétfordulós pályázat
- Nagyprojektek és kiemelt projektek esetében alkalmazott kiválasztási eljárás

Forrás: vallalkozoinegyed.hu

46. ábra:

A nyílt, egyfordulós pályázat alkalmazása gyakori, amikor a pályázó célcsoport nem behatárolható és viszonylag nagyszámú. Az eljárás nagyszámú és alaposan kidolgozott pályázatot eredményez, ahol az egyes projektek jellegétől függően (támogatási igény kisebb, mint 50 millió Ft és a kiválasztási szempontok nem igényelnek mérlegelést) automatikus értékelést választják, ahol az előzetes jogosultsági feltételeknek való megfelelés esetében automatikusan jár a támogatás. Természetesen ebben az esetben pl. gazdaságfejlesztési pályázatok során, sokat számít a jelentkezés ideje, mivel az adott támogatási keret megfelelő számú jogosult jelentkező esetében gyorsan kimerülhet. Az egyszerűsített értékelés esetén már szóba jöhet a mérlegelés igénye (a támogatási igény ebben az esetben is kisebb, mint 50 millió Ft), ami egyszerűsített bíráló bizottság létét követeli meg. A nagyobb értékű pályázatok esetében már a standard (értékelő bizottsággal működő) kiválasztási módszer működik, ami a nagyobb összegű támogatási igényhez kapcsolódó erősebb mérlegelési és döntési igényt feltételez. Ez utóbbi eljárások esetében némi hátrányt jelent a vesztes pályázók számára, hogy az előkészítés (tervezés, engedélyeztetés stb.) során felhasznált források nem térülnek meg, ezért gondos mérlegelés és szervezeti stratégiai döntés előzi meg minden nagyobb pályázati projekt kidolgozását.

Az eljárási rendelet 3.§ (1) d) pontja alapján, amennyiben az adott konstrukció folyamatos elbírálású, akkor – a pályázat beérkezésétől, de szakaszos elbírálás esetén a benyújtási határidőtől számítva – a támogatásról vagy elutasításról hozott döntésről történő értesítésig – bíráló bizottság felállítása nélkül – 50 nap, bíráló bizottság felállítása esetén: 75 nap telhet el. A fenti határidőkhöz az esetleges hiánypótlás ideje nem számít bele.

Amennyiben a projektjavaslat támogatási igénye meghaladja az 1 milliárd forintot, akkor a határidő 15 nappal; az 5 milliárd forintot, akkor a határidő 45 nappal meghaladja a fenti határ-időket (eljárási rendelet 3.§ (2)-(3)).

A kétfordulós kiválasztási rendszer alkalmazása ott indokolt, ahol a források szűkösen állnak rendelkezésre és a kedvezményezettek versenyeztetése indokolt. Emellett a kétfordulós rendszer lényegi eleme a program-végrehajtásba ágyazott projektfejlesztés, ezért alkalmazásának csak a jelentős előkészítést igénylő projektek esetében van jelentősége.

A két forduló időigénye nagy (átlagosan kb. 1 év), ezért csak ott célszerű alkalmazni, ahol a projektek viszonylag nagyok, és a projektek száma viszonylag kicsi. Különösen indokolt lehet a kétfordulós eljárás alkalmazása az összetett, többkomponensű beruházások esetében. Példa lehet erre egy város-rehabilitációs projekt, amely több épület, közterület fejlesztését foglalhatja magába, ami tipikusan ütemezetten történik. Az első fordulóban a teljes összetett projekt kerül benyújtásra, annak minden komponensével együtt. A projektfejlesztés egységesen, de komponensenként történik, és a második forduló pályázatok benyújtására már komponensenként kerül sor. A kétfordulós eljárás elsősorban állami vagy önkormányzati kedvezményezettek esetében alkalmazandó. A projektszelekció egy határidős és egy folyamatos beadású fordulóból, illetve a kettő között zajló projektfejlesztési szakaszból áll. A második fordulót követő szerződéskötési és végrehajtási szakasz a más eljárásoknál is megszokott módon zajlik.

Az első fordulóban csak egyszerű projektterveket kell benyújtani (projekt-adatlap és elő-megvalósíthatósági tanulmány) a pályázat által megkövetelt standard formában, a részletes terveket csak az első forduló alapján támogatásra javasolt projektekre, a második fordulóra kell kidolgozni (műszaki tervek, engedélyek, esetleg feltételes közbeszerzés).

Az első forduló a meghirdetéssel indul, amely attól függően, hogy a potenciális pályázók egyértelműen beazonosíthatóak-e, meghívással (zártkörű meghirdetéssel) vagy nyílt meghirdetéssel történhet. A meghirdetéstől számítva, 30 napnál nem rövidebb határidőre a pályázók benyújtják egyszerű projektterveket. A projekttervek is átmennek a formai és jogosultsági vizsgálatokon, szakmai értékeléseken, bíráló bizottsági vizsgálaton, mire kiválasztásra kerülnek azok, amelyek a projektfejlesztési szakaszba léphetnek. Az első fordulóban nem megfelelő pályázatok természetesen egy későbbi meghirdetés során – átdolgozva, továbbfejlesztve – újra benyújthatóak.

A pályáztatás során alkalmazott jogosultsági és értékelési szempontokat a programozás során, az akciótervek keretében kell kidolgozni. Az első forduló a

későbbiekben – az intézkedés keretében rendelkezésre álló források függvényében – újra meghirdethető.

A projektfejlesztési szakasz hossza projektenként változó, de legfeljebb 1 év. Az egy éves korlátnak megfelelően a projekt az első forduló kiválasztási döntéstől számított 1 év elteltével elveszíti a jogát arra, hogy a második fordulóban pályázatot nyújtson be. Az ilyen projektek támogatására ezután már csak akkor van lehetőség, ha azok egy következő meghirdetett alkalommal újra sikeresen szerepelnek egy első fordulóban. Az első forduló alapján támogatásra javasolt projektek számára nem garantált a projektvégrehajtásra szóló támogatás megítélése (a második pályázati kör megnyerése). Ennek további előfeltétele az időben történő, megfelelő kidolgozottság és minőség.

A második forduló az első forduló lezárulásától kezdve folyamatos beadással zajlik. A második fordulóban kizárólag az első fordulóban kiválasztott projektek vehetnek részt. Ha a két forduló között a projektgazda pénzügyi támogatásban is részesül, a második fordulóban való pályázásnak nem előfeltétele az első forduló támogatási szerződésének lezárása, csak az annak keretében vállalt projektdokumentumok készültsége. A folyamatos beadással összhangban a projektek a benyújtás sorrendjében, egyedileg kerülnek elbírálásra. A projektek ebben a szakaszban nem egymással versenyeznek, hanem egy előzetesen – a programozás során – meghatározott minőségi kritériumrendszernek kell megfelelniük.

A formai, jogosultsági és szakmai vizsgálatokra, értékelésekre a második fordulóban is sor kerül. A bíráló bizottság alkalmazása a második fordulóban már nem kötelező, csak opcionális. A második fordulót sikeresen teljesítő projektek megkezdhetik a projektmegvalósítást.

Külön elbánást igényelnek az ország fejlesztése szempontjából nagyobb jelentőséggel bíró kiemelt projektek és a nagyprojektek. A 255/2006. Korm. rendelet 17. § (5) pontja szerint a nagyprojektek és a kiemelt projektek az akciótervben előzetesen nevesítésre kerülnek, azonban a nevesítés nem jelent garanciát a projekt támogatására. Az előkészítettség mellett az adott projektről való döntés is eltérő a többi esettől, mivel ezekben az esetekben a Kormány és egyéb szervezetek (pl. ágazati minisztériumok) jóváhagyása is szükséges. Az erre vonatkozó szabályok sajátosak, mivel nem a versenyben történő kiválasztás a fő szempont, hanem a jelentős hatással járó fejlesztések megalapozottságának növelése a jórészt állami, önkormányzati érdekkörbe tartozó fejlesztések esetében, pl. szennyvíz-kezelő, vasútvonal stb. fejlesztése, illetőleg nagyprojektek esetében ezek jóváhagyása az EU Bizottság által.

Az eljárási rendelet szerint a projekt kiválasztás, illetve jóváhagyás határideje a támogatásról vagy elutasításról hozott döntésről történő értesítésig – ide nem számítva az esetleges hiánypótlás idejét –

- nagyprojekt esetében a projektjavaslat beérkezésétől számított 180 nap – nem számítva azt az időt, amely a projekt az Európai Bizottság általi jóváhagyásához szükséges;
- kiemelt projekt esetében a projektjavaslat beérkezésétől számított 75 nap.

10.2.3 Kiválasztási eljárások

1. Érkeztetés:

A pályázatok, projektjavaslatok támogatási rendszerbe való eljuttatásának leggyakoribb módja a benyújtás. Alapvetően a postai úton, tértivevényes módon beérkező pályázatok átvétele az elsődleges, de amennyiben a személyes benyújtást a (KSz) meg kívánja engedni, akkor a benyújtás határideje előtt történhet a személyes beadás is, azaz a személyes benyújtásra is azonos határidőt kell meghatározni, mint a postai benyújtás esetében. A pályázati kiírásban külön ki kell térni a személyes benyújtásra rendelkezésre álló nyitvatartási időre és a benyújtás pontos helyére.

Abban az esetben, ha a küldemény sérülten érkezik, és a pályázati anyagok ellenőrzése során hiányosság állapítható meg, az ügyfelet erről és a sérült részek pótlásáról írásban értesíteni kell, és az iktatást erre az időre fel kell függeszteni, aminek időtartama maximum a felhívás kézhez vételétől számított 8 munkanap. Amennyiben a projektgazda nem pótolja a sérült/hiányos részeket, a pályázat további elbírálására nem kerülhet sor, amiről a levélben tájékoztatást adnak.

A gyakorlatban a szerződéskötési folyamatban bármilyen közlés a felek között, a másik félhez intézett tértivevényes, ajánlott levélben történő közlést követően válik joghatályossá. A kedvezményezett és a közreműködő szervezet hivatalos kommunikációja a személyes dokumentum átadás kivételével csak tértivevényes levelekkel valósulhat meg. Az ügymenet gyorsítása érdekében a telefon, fax és e-mail használata is lehetséges, de ezek alkalmazása a kedvezményezett számára előírt határidők tekintetében nem minősül hivatalosnak.

A KSz a benyújtási kritériumok ellenőrző listája alapján ellenőrzi, hogy a pályázat a pályázati felhívásban meghatározott formában, példányszámban és a benyújtási határidőn belül került benyújtásra. Ha bármely feltétel nem teljesül, a pályázat elutasításra kerül, hiánypótlásra nincs lehetőség. A pályázatot kizáró-

lag összefűzött (pl. dossziéba lefűzött, spirálozott) formában lehet befogadni. A pályázati dokumentáció hitelesítéséül elegendő az eredeti projekt adatlap utolsó oldalát, valamint a nyilatkozatokat cégszerűen aláírni (a cégekivonatban lévő szabályozással illetve az aláírási címpéldánnyal megegyező módon).

A projekt adatlapot elektronikus formában kell benyújtani. Ha a projekt adatlap elektronikus aláírással nem hitelesíthető, akkor elektronikus és nyomtatott formában is be kell nyújtani. Fő szabályként a pályázatot egy eredeti és két másolati példányban kell benyújtani, indokolt esetben a pályázati kiírásban a KSz ettől eltérhet.

A benyújtási kritériumok ellenőrzésének megfelelően a pályázat regisztrálásra vagy elutasításra kerül. Benyújtási kritériumok nem teljesítése esetén a pályázat elutasításra kerül. Ha megállapítást nyert, hogy a benyújtott pályázat nem felel meg a benyújtási kritériumoknak, akkor a benyújtott pályázatot a projektgazda részére egy eredeti példány visszatartásával, ajánlott postai küldeményként, elutasító levél csatolásával–tételes indoklással együtt, hivatkozva a pályázati útmutató pontjaira – vissza kell küldeni. A KSz a pályázati felhívásban lehetővé teheti az elutasított pályázat személyes visszavételét is. A benyújtási kritériumok teljesítése esetén a pályázat regisztrációja megtörténik és a pályázat pályázati azonosító számot kap. A KSz vagy IH értesítő levélben tájékoztatja a projektgazdát pályázatának regisztrálásáról, a pályázat azonosító számáról és az on-line pályázói tájékoztatóhoz szükséges jelszaváról.

A pályázatok érkeztetése kétfordulós eljárás első fordulójában megegyezik az egyfordulós eljárás lépéseivel. A második fordulóban az érkeztetés lépései ugyancsak megfelelnek az egyfordulós eljárás lépéseinek, az egyes lépések tartalma azonban bizonyos lépések esetén eltér az egyfordulós eljárástól, az alábbiak szerint:

- Az egyfordulós eljárással szemben a kétfordulós eljárás második fordulójában a személyes benyújtás is standard eljárásnak tekinthető – a benyújtás eljárása egyebekben nem különbözik. A második fordulóban beérkezett pályázatok iktatószáma jelzi, hogy a pályázat mely, az első fordulóban támogatott pályázathoz kapcsolódik. A projekt adatlapot elektronikus adathordozón (CD-lemezen) is be kell nyújtani. Internetes kitöltő-program alkalmazása abban az esetben benyújtási kritérium, ha ennek használatára a kiíró lehetőséget biztosított.
- A benyújtási kritériumokat teljesítő pályázat pályázati azonosító számot kap, amely két-fordulós pályázat második fordulójában tartalmazza az első fordulóban támogatott projekt azonosítóját is. Regisztrációs levél kiküldésére a második fordulóban nem kerül sor, a projektgazda az on-line tájékoztatóból tájékozódhat.

Kiemelt és nagy projektek esetében a projektgazda a projekt adatlapnak és a csatolandó mellékleteknek – helyi önkormányzatok projektjeinek esetén – a közreműködő szervezethez történő benyújtásával igényli a támogatást, amely az RFT jóváhagyásával továbbítja azt az NFÜ-höz. A projekt adatlapot a projektgazda szintén elektronikus formában nyújtja be. Amennyiben a projekt adatlap elektronikus aláírással nem hitelesíthető, a projekt adatlapot a projektgazda nyomtatott formában is benyújtja. A kétféle módon benyújtott projekt adatlapban mutatkozó eltérés esetén a nyomtatott és aláírt projekt adatlap tekintendő hitelesnek, azzal, hogy a nyomtatott és az elektronikus formájú projekt adatlap megegyezőségéről a projektgazda köteles gondoskodni. Ez esetben is a postai úton tértivevényes módon beérkező pályázatok átvétele az elsődleges, de ha a személyes benyújtást a közreműködő szervezet (KSz) meg kívánja engedni, akkor a benyújtás határideje előtt történhet a személyes beadás is, azaz a személyes benyújtásra is azonos határidőt kell meghatározni, mint a postai benyújtás esetében. A pályázati kiírásban külön ki kell térni a személyes benyújtásra rendelkezésre álló nyitvatartási időre és a benyújtás pontos helyére. A sérülten érkező pályázatok esetén az előbbieken ismertetett eljárás az irányadó.

2. Formai ellenőrzés és hiánypótlás:

Az egyfordulós pályázatok esetében a pályázatok érkeztetését követően kerül sor a formai ellenőrzésre, azaz a pályázat jogosultságának és teljességének ellenőrzésére.

A pályázatok jogosultságának ellenőrzése a pályázati kiírásban szereplő szempontok szerint, pályázati konstrukciónként kialakított ellenőrzési lista alapján történik. Ha egyértelműen megállapítást nyer, hogy a pályázat nem jogosult a támogatásra, vagyis a pályázati kiírásban megfogalmazott alapvető feltételeknek nem felel meg, úgy a pályázat teljességi vizsgálatát, valamint értékelését nem kell elvégezni, a pályázat az elbírálásból kizárásra kerül. Amennyiben a jogosultsági feltételek teljesülése nem állapítható meg egyértelműen, hiánypótlásra kerül sor, egyszerre a teljességi hiánypótlással.

Amennyiben a pályázat minden vizsgált jogosultsági feltételnek maradéktalanul eleget tesz, úgy megkezdődhet a teljességi vizsgálata. A pályázatok teljességi vizsgálata során kiemelten fontos a projekt adatlapon szereplő költségvetési táblázatok adategyezőségének vizsgálata, mivel a finanszírozás során ezek alkotják az elszámolás alapját. Amennyiben a pályázat a jogosultsági feltételek mellett a teljességi kritériumoknak is megfelel, úgy az adott pályázat befogadható. Amennyiben a KSz hiányosságot állapít meg a teljességi ellenőrzés során, illetve ha a jogosultság a rendelkezésre álló adatok alapján egyértelműen nem állapítható meg, akkor a projektgazdát egy megfelelő határidő, de a kézhezvételtől számított maximum 15 nap kitűzésével formai hiánypótlásra hívja

fel, ami az összes hiány, illetve hiba egyidejű megjelölését tartalmazza a hiánypótlásra felszólító levélben. Automatikus értékelés esetén nem kötelező a hiánypótlás lehetőségének biztosítása. A hiánypótlásra felszólító levélben csak egy hiánypótlási határidő megadása lehetséges. A hiánypótlási határidőn belül a projektgazdának és a KSz-nek lehetősége van mind írásban, mind szóban egyeztetni a hiánypótláshoz szükséges kérdésekben. Hiánypótlási határidő kezdete a hiánypótlási felszólítás kézhezvételének dátuma. A projekt-gazda által aláírt, visszaérkezett tértivevény szelvény bizonyítja a kézhezvétel időpontját, vagyis a hiánypótlási időszak kezdetét. A hiánypótlás kézhezvételét követően a projektgazda a számára nem világos kérésekről írásban (faxon, e-mailben) vagy telefonon felvilágosítást kérhet a megadott személytől, aki a kérdésre köteles faxon, e-mailen vagy telefonon válaszolni.

A formai ellenőrzés eredményének megfelelően (esetleges hiánypótlást követően) a pályázat befogadásra vagy elutasításra kerül.

A projektgazdát az elutasításáról ajánlott levélben értesíteni kell pályázata elutasításáról és annak részletes okairól. A hiánypótlás nem fogadható el és a pályázat értékelését nem kell elvégezni, ha a pályázati hiánypótlás a megadott határidő leteltétől számított 5 napon belül nem kerül benyújtásra (igazolásnak helye nincs); a projektgazda által a hiánypótlásra beküldött dokumentumok nem megfelelőek, vagyis a pályázat a pótlólagosan beküldött dokumentumokkal kiegészítve sem felel meg a jogosultság és a teljesség követelményeinek. Ebben az esetben a projektgazdát értesíteni kell az elutasítás részletes okainak megjelenítésével.

Amennyiben a jogosultság és a teljesség szempontjai a hiánypótlást követően sem teljesülnek, azaz formailag nem megfelelő a benyújtott pályázat, a pályázat elutasításra kerül. Az elutasítás tényéről és indokairól tájékoztatni kell a bíráló bizottságot, annak soron következő ülésén. Amennyiben a beküldött hiánypótlási dokumentumok vizsgálata során megállapítható, hogy azokkal kiegészítve a pályázat megfelel a jogosultsági és a teljességi feltételeknek, akkor az adott pályázat befogadható.

A pályázat befogadható, ha a pályázati kiírásnak megfelelően teljesülnek a jogosultsági és teljességi feltételek. A befogadható pályázatról a KSz ajánlott levélben értesíti a projektgazdát, kitérve arra, hogy a befogadás nem jelenti még a támogatás elnyerését.

A kétfordulós pályázatok esetében is a pályázatok érkeztetését követően kerül sor a formai ellenőrzésre, azaz a pályázat jogosultságának és teljességének ellenőrzésére. A kétfordulós pályázat második fordulójában is meg kell vizsgálni minden jogosultsági és teljességi szempontot, mivel az első fordulóban

még nincs lehetőség minden jogosultsági és teljességi szempont részletes vizsgálatára.

A második fordulóban a projekt adatlapon bekérendő adatok a szakmai tartalomra, menedzsment szervezetre és a finanszírozásra vonatkoznak. A bekért szakmai adatok köre projektmérettől és projekttartalomtól függően változhat, de alapvetően a következők:

- Átfogó megvalósíthatósági tanulmány (tartalmazva az Európai Bizottság aktuális útmutatójának megfelelő költség-haszon elemzést),
- Lakossági egyeztetések;
- Szakmai program (oktatási, stb.);
- Környezeti hatástanulmány (ha jogszabályi kötelezettség alapján szükséges);
- Stratégia környezeti vizsgálat (ha jogszabályi kötelezettség alapján szükséges);
- Engedélyezési és kiviteli terv, egyéb szükséges engedélyek (jogszabályi kötelezettség alapján, ha szükséges),
- Feladatleírás, ami a közbeszerzési dokumentáció alapját képezi (ennek része, hogy mit várunk az alvállalkozótól referenciában, humán erőforrás, stb. tekintetében);
- Egyéb dokumentumok.

A kiemelt és nagyprojektek esetében a projektjavaslatok formai ellenőrzése elsősorban a benyújtott projekt adatlap megfelelő kitöltésének és a szükséges dokumentumok meglétének az ellenőrzését foglalja magában a négy szem elv érvényesülésének biztosításával, valamint annak vizsgálatát, hogy a projektgazda rendelkezik a szükséges forrásokkal. A projektjavaslatok formai vizsgálata során itt is kiemelten fontos a projekt adatlapon szereplő költségvetési táblázatok adat egyezőségének vizsgálata, mivel a finanszírozás során ezek alkotják az elszámolás alapját. Amennyiben a projektjavaslat a formai és teljességi kritériumoknak megfelel, úgy az adott projektjavaslat befogadható.

Amennyiben a KSz hiányosságot állapít meg a teljességi ellenőrzés során, akkor térítvevénnnyel ellátott levélen formai hiánypótlásra hívja fel a benyújtót. A KSz a hiánypótlásra 15 napnál hosszabb, illetve a hiánypótlás elmulasztása esetén újabb határidőt is megállapíthat. A hiánypótlás kézhezvételét követően a projektgazda a számára nem világos kérésekről írásban (faxon, e-mailben) felvilágosítást kérhet, amire kötelesek faxon vagy e-mailen válaszolni.

Ha a projektjavaslat az első hiánypótlást követően sem felel meg a teljesség feltételeinek, akkor a KSz újabb határidő megjelölésével további hiánypót-

lásra hívja fel a projekt gazdát. Amennyiben az újabb hiánypótlás eredményeképpen sem megfelelő teljességi szempontból a projektjavaslat, akkor a KSz vagy elutasítja a javaslatot, vagy újabb hiánypótlási határidőt ad. Ha a projektjavaslat megfelel a teljesség feltételeinek, a projektjavaslat beérkezésétől, hiánypótlás esetén befogadó nyilatkozatot kell küldeni a projektgazdának. Az eljárási rendelet 3.§ (1) a) pontban jelzett határidő számítása ettől az időponttól indul.

A formai ellenőrzés eredményének megfelelően (esetleges hiánypótlást követően) a KSz a projektjavaslatot befogadja vagy elutasítja. A hiánypótlás nem fogadható el és a projektjavaslat értékelését nem kell elvégezni, ha a projektjavaslat ismételt hiánypótlása a megadott határidő leteltétől számított 5 napon belül nem kerül benyújtásra; vagy a projektgazda által a hiánypótlásra beküldött dokumentumok nem megfelelőek, vagyis a projektjavaslat a pótlólagosan beküldött dokumentumokkal kiegészítve sem felel meg a teljesség követelményeinek. Ebben az esetben a projekt gazdát értesíteni kell az elutasítás részletes okairól ajánlott levél megküldésével.

A projektjavaslat befogadható a közreműködő szervezet által, ha teljesülnek a teljességi feltételek. A befogadható projektjavaslatról a KSz ajánlott levélben értesíti a projektgazdát a projekt-javaslat befogadásáról, kitérve arra, hogy a befogadás nem jelenti még támogatás elnyerését.

Regionális program esetében a közreműködő szervezet a befogadó nyilatkozat megküldésekor a projektjavaslatot az RFT elé terjeszti. Amennyiben a projektjavaslat javasolt támogatása meghaladja az 1 milliárd Ft-ot, akkor közreműködő szervezet a befogadó nyilatkozat megküldésekor a teljes projektjavaslatot megküldi a miniszternek és a Regionális Fejlesztési Tanácsnak (RFT). A miniszter és az RFT a projektjavaslatot – a közzétett értékelési szempontok alapján – 20 napos határidővel külön értékelővel értékelteheti. A miniszter és az RFT által megbízott értékelőre ugyanazok a szabályok vonatkoznak, mint a közreműködő szervezet által megbízott értékelőkre.

3. Tartalmi értékelés:

A formai ellenőrzésen átjutott pályázatok tartalmi értékelésre kerülnek, aminek érdekében általában az IH a pályázatok / projektjavaslatok elbírálására bíráló bizottságot állít fel. A bíráló bizottság munkájában részt vesz

- az elnök (szavazati joggal);
- a tagok (szavazati joggal);
- a megfigyelők (szavazati jog nélkül); és
- a titkár (szavazati jog nélkül).

Az egyes értékelési eljárásoktól függően eltérő létszámú bizottságok állhatnak fel. Az ülés során a minimális ponthatárt elért pályázatok közül a bíráló bizottság javaslatot tesz a támogatásban részesítendő pályázatokra az elért pontszám és a szöveges értékelés alapján. Az átlagpont-szám alapján a legmagasabbtól a legalacsonyabb pontszámig a pályázatokat sorrendbe kell rendezni. A felhasználható pályázati keret figyelembevételével a legmagasabb pontszámot kapott pályázatokat kell támogatni.

A pontszám alapján támogatható, de a keretbe már nem férő pályázatok közül, a sorrend megtartásával a bíráló bizottság tartaléklistát képezhet. A minimális ponthatár alatt a pályázatok automatikusan elutasításra kerülnek. A bíráló bizottság szavazással, egyszerű többséggel határoz a döntési javaslatról, persze ebben eljárási fajtától függően lehetnek eltérések.

A nyílt, egyfordulós pályázatok automatikus értékelése során a projekt-kiválasztási szempontok megegyeznek a jogosultsági és teljességi ellenőrző listákon szereplő feltételekkel. A döntés alapját kizárólag ezeknek a jogosultsági és teljességi kritériumoknak való megfelelés képezi. A jogosultsági és teljességi feltételeknek való megfelelés esetén az értékelést végző automatikusan a pályázat támogathatóságára tesz javaslatot. Az automatikus ellenőrzés eredményének megfelelően a pályázat támogatásra vagy elutasításra kerül. A pályázat elutasításáról született döntést követően a KSz ajánlott levélben értesíti a projekt elutasításáról a projektgazdát, a pályázat elutasításának részletes indoklásával.

A KSz a döntést követően elektronikus formában értesítheti a projektgazdát a projekt támogatásáról, ami tartalmazza a megítélt támogatás összegét; tájékoztatást a támogatási szerződés megkötésének lehetőségéről; a hivatalos értesítést és a szerződéskötés pontos feltételeit tartalmazó levél kiküldéséről. A döntésről történő tájékoztatást követően a projektgazda jogosult a projektjavaslatra vonatkozóan az értékelő lapban foglaltakat megismerni (elsősorban az internetes pályázói tájékoztató felületen keresztül).

Az egyszerűsített értékelés keretében az NFÜ egyszerűsített bíráló bizottságot állít fel. Az egyszerűsített bíráló bizottság tagjainak száma – az elnökkel együtt – 3 fő.

Az NFÜ részletes, írásban rögzített indoklás alapján elrendelheti a pályázat újbóli értékelését, de az eredeti kritériumok és az eredeti pontrendszer alapján. Egyes pályázatok esetleges újraértékelése nem késleltetheti a többi pályázattal kapcsolatos döntéshozatalt, kivéve abban az esetben, ha az újraértékelés a rendelkezésre álló keretbe beleférő pályázatok sorrendjét érdemben befolyásolja.

Standard értékelés esetén az első lépés az előzetes helyszíni szemle lefolytatása, amennyiben szükséges a pályázati értékelés folyamán. Amennyiben az egyes projektek támogatási igénye meghaladja az 50 millió Ft-ot, az irányító hatóság bíráló bizottságot állít fel. Az irányító hatóság indokolt esetben más értékhatárhoz is kötheti a bíráló bizottság felállítását.

Kétfordulós eljárás esetében az értékelés menete mindkét fordulóban megegyezik az egyfordulós eljárás standard értékelés pontjában leírtakkal. Az első fordulós pályázat célja azon projektjavaslatok kiválasztása, amelyek a programvégrehajtók szerint továbbfejlesztésre, részletes kidolgozásra alkalmasak. Az első fordulóban szűkített tartalmú pályázati adatlap és a pályázati felhívásban meghatározott esetben előzetes megvalósíthatósági tanulmány kerül benyújtásra. Az első fordulóban az értékelés ezen dokumentumok alapján vizsgálja a projektjavaslat céljait, indokoltságát, alátámasztottságát és a megvalósítás előzetes szempontjait. A kétfordulós pályázatok első fordulójában alkalmazott adatlap jellegében és szerkezetében a normál pályázati adatlapnak felel meg, bizonyos tartalmi szűkítésekkel. Nem tartalmazza az adatlap azokat az információkat, amelyek még lehetnek nem ismertek.

A jogosultság vizsgálatának szempontrendszere nem tér el a más pályázati rendszerekben megszokott szűréstől. Ennek megfelelően a pályázó jellegét, a projekt helyszínét, költségvetését, a tervezett tevékenységek jellegét vagy bármilyen olyan további szempontot kell vizsgálni, amelyet a pályázati kiírás (illetve az akcióterv) jogosultsági feltételként meghatároz. Az első fordulóban ez a jogosultsági szűrő elengedhetetlen, egyben előfeltétele a további értékelésnek.

Fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy ez a jogosultsági vizsgálat a kedvezményezett által az első fordulóra összeállított előzetes projektdokumentáción alapszik, ebből következően általában nem terjedhet ki a jogosultság minden aspektusának vizsgálatára, mivel a projekt egyes részletei (például a konkrét tevékenységek) csak a két forduló között kerülnek kialakításra, másrészt a vizsgált elemeket is újabb jogosultsági vizsgálatnak kell alávetni a második fordulóban, hiszen azok is módosuláson eshetnek át a két forduló között (pl. a partnerség kialakítása révén a pályázó konzorcium összetétele változhat).

Az előzetes megvalósíthatósági tanulmánynak legalább az alábbiakra kell kiterjednie, a megfelelő elemzési eszközök alkalmazásával:

- A projekt háttérének és indokoltságának bemutatása
- A projekt céljai, illeszkedése
- A projekt tartalma, megvalósíthatósága
- Pénzügyi és gazdasági elemek
- A projekt várható hatásainak elemzése

A program stratégiájához, a támogatási célokhoz és a horizontális célkitűzésekhez való illeszkedés keretében az operatív program (OP) átfogó, releváns specifikus céljaihoz, az akciótervben meghatározott és horizontális célkitűzésekhez való illeszkedést szükséges vizsgálni. Az egyes célok tekintetében vizsgálni szükséges a célokhoz való hozzájárulás hatásmechanizmusát és a hozzájárulás várható mértékét. Ez utóbbi esetben támaszkodni kell a projekt-dokumentációban (az előzetes megvalósíthatósági tanulmányban) megjelenő számszerű becslésekre.

Ha a fenti célok közül bármelyik esetében nem igazolható a projekt hozzájárulása a cél teljesüléséhez, a projekt kiválasztása nem javasolt. Ezen túlmenően az értékelés, a projektek összehasonlításának és bírálatának alapját a célokhoz való hozzájárulás hatásmechanizmusának kidolgozottsága és a hozzájárulás mértéke jelenti.

A stratégiai illeszkedés mellett a projekt szükséglet-alapú jellegét is indokolni kell a következő szempontok mentén:

Célcsoportok: Megjelölt-e a pályázó célcsoportokat? A megjelölt célcsoportok köre mennyire illeszkedik a projekt háttere, indokoltsága alapján tényleges érintett körhöz? Kellő mélységű, szintű-e a célcsoportok megjelölése, nem túl széles vagy túl szűk csoportokat jelöltek-e meg? Egyértelmű-e a célcsoportok megnevezése? Megadták-e a célcsoportok méretét, földrajzi elhelyezkedését, társadalmi vagy gazdasági szerepét vagy más, a célcsoport értelmezése szempontjából releváns ismérvet?

Szükségletek feltárása: Minden egyes megjelölt, illetve érintett célcsoport esetén történt-e problémaelemzés? Kellő részletességgel feltárták-e a tényleges problémákat? A feltárt problémákat tényadatokkal támasztották-e alá? Feltárták-e a problémák közötti ok-okozati összefüggéseket (problémafa építése)?

A projekt eredményeinek és céljainak illeszkedése a szükségletekhez: a projektcél a megjelölt célcsoportok életében, helyzetében bekövetkező változásként fogalmazódik-e meg? Egyértelműen kiderül-e, hogy miért jó, milyen változást hoz az egyes célcsoportok életében az adott projekt? Minden egyes célcsoportot érint-e a megjelölt projektcél? Az átfogó és a projektcél a valós problémákra reagál-e? Megfelelően lefedik-e az egyes problémákat? A problémák közötti logikai összefüggések megjelennek-e az egyes célszintek között is?

Az első fordulóban beadott pályázati dokumentáció a megvalósíthatóság teljes körű elemzésére nem alkalmas, mivel számos részlet (a konkrét tevékenységek, részletes költségvetés, projektmenedzsment szervezet stb.) még nem került kidolgozásra. Ugyanakkor bizonyos megvalósíthatósági szempontok,

elsősorban kockázati tényezők mentén történő értékelés érvényesíthető az első fordulóban is. Ennek során az alábbi szempontokat vizsgálhatják:

- Azonosították-e a projekt megvalósítása szempontjából kritikus külső feltételeket, kockázati tényezőket, vagy legalább a projektleírás egyéb részein utaltak-e rá?
- Egyértelműen kiderül-e, hogy a projekt milyen mértékben és a hatás-mechanizmus melyik szintjén függ az adott külső feltételtől?
- Meghatározták-e a külső feltétel bekövetkezésének valószínűségét, vagy erre vonatkozóan tudunk-e megfelelő becslést tenni? Elfogadható-e ez a kockázati szint?

Kétfordulós pályázat esetén az első fordulóban közzé kell tenni az előkészítésre megítélt pénzügyi támogatás összegét és arányát, valamint az első fordulóban rendelkezésre álló információk alapján a projektjavaslat várható támogatási összegét és arányát, annak egyidejű jelzésével, hogy a támogatás pontos összege a második fordulóban változhat. A második fordulót követően, amennyiben pontozásos értékelésre nem került sor, úgy a projekt összpontszámát értelemszerűen nem kell közzétenni. A második fordulóban különösen a következő szempontok vizsgálatára kerül sor:

- A projekt koherenciája a támogatási célokkal
- Adicionalitás
- A projekt megvalósíthatósága
 - Műszaki értékelés
 - Pénzügyi és gazdasági elemzés
 - Pénzügyi megvalósíthatóság
 - Ütemterv
 - Szervezeti értékelés
- Partnerség értékelése
- A projekt beavatkozási logikája
 - Javasolt célok letisztultsága és relevanciája
 - Célok megvalósíthatósága és igazolhatósága
 - Célok – tevékenységek koherenciája
- A projekt hatásai
 - A régióra, kistérségre gyakorolt hatás
 - Környezeti hatás/fenntartható fejlődés
 - Az esélyegyenlőségre gyakorolt hatás
- A projekt fenntarthatósága
 - Pénzügyi fenntarthatóság

- Szervezeti
- Szakmapolitikai
- Műszaki-technológiai szempontból

Az egyfordulós eljárástól és az első fordulótól eltérően a második fordulóban lehetőség van a pontozásos értékelés elhagyására. Az értékelési szempontokat ebben az esetben is teljes körűen értékelni kell, az egyes rész szempontokat és a projektjavaslatot összességében is értékelve. A pontozásos értékelés elhagyására azért van lehetőség ebben a fordulóban, mert a projektek egymással nem versenyeznek a támogatás elnyeréséért, így a projektek megfelelőségét önmagukban kell vizsgálni.

A második fordulóban a KSz javasolhatja – amennyiben a részletes projektjavaslat benyújtására kitűzött végső határidő még nem telt le – a projekt további átdolgozását, erre vonatkozó szöveges javaslattal a projektgazda felé, ami a projektdokumentáció átdolgozásra javasolt részének pontos megjelölését, az átdolgozás szöveges indoklását, az átdolgozásra vonatkozó részletes szakmai/műszaki szempontokat és az átdolgozásra javasolt határidőt tartalmazza. Az átdolgozásra vonatkozó javaslat nem eredményezheti a projekt teljességi és jogosultsági vizsgálata során megvizsgált és megfelelőnek talált projekt elemek megváltozását. Az átdolgozásra vonatkozó határidő nem lehet későbbi dátum, mint a projektjavaslat benyújtásának végső dátuma.

Az átdolgozott projektjavaslatot a projektgazda a KSz részére juttatja vissza. Teljességi és jogosultsági értékelésre nem kerül újból sor, így a projektjavaslat visszakerül az értékelés fázisába.

A KSz elektronikus formában értesítheti a projektgazdát a projekt támogatásáról. Az e-mail az egyfordulós eljárásban leírtakhoz képest az első forduló követően tartalmazza:

- a projekt előkészítésre megítélt támogatás összegét (amennyiben releváns) és a támogatott előkészítő tevékenységeket;
- amennyiben a projektgazda projekt előkészítésre igényelt pénzügyi támogatást, de az igényelt támogatást nem, vagy csökkentett mértékben ítélték meg számára, úgy fel kell hívni a projektgazda figyelmét a pályázat fenntartására vonatkozó nyilatkozat megtételére, amelyet a közreműködő szervezet a szerződés feltételeit tartalmazó levél megküldésével egyidejűleg írásban is bekér;
- a projektjavaslat várható támogatási összegét annak egyidejű jelzésével, hogy a projekt-fejlesztési folyamat eredményeként a támogatás végső összege a második fordulóban módosulhat;

- a projektgazda tájékoztatását arról, hogy a projekt támogatására vonatkozó döntés a projektfejlesztési folyamat, illetve a második fordulóban elvégzett értékelés eredményeként módosulhat;
- tájékoztatást a közreműködő szervezet által nyújtandó projektfejlesztési támogatásról és a projektfejlesztés lépéseit tartalmazó útvonalterv tartalmáról;
- a projektgazda tájékoztatását arról, hogy az útvonalterv és a projektfejlesztés lépéseinek meghatározása céljából a közreműködő szervezet projektmenedzsere a döntést követő 3 munkanapon belül megkeresi a projektgazda képviselőjét személyes megbeszélés időpontjának egyeztetése céljából;
- amennyiben a projekt előkészítés pénzügyi támogatására nem kerül sor, tájékoztatja a projektgazdát, hogy szerződéskötésre a második forduló követően fog sor kerülni.

A kiemelt és nagyprojektek tartalmi értékelése során a következő szempontok alapján hoznak támogatási döntést:

- a projektgazda általános szakmai tevékenységének és pénzügyi stabilitásának értékelése;
- a pályázatban szereplő projektjavaslat tartalmának szakmai értékelése, azaz annak vizsgálata, hogy az adott intézkedés céljaival összhangban van-e, megvalósítható-e, megfelel-e az adott intézkedés egyéb sajátos szempontjainak;
- a projekt pénzügyi értékelése, azaz annak vizsgálata, hogy az adott projekt a pályázatban meghatározott finanszírozással megvalósítható-e, illetve, hogy így valósítható-e meg a leghatékonyabban.

Ha a KSz megítélése alapján a pályázatban található információ nem egyértelmű, ellentmondásokat tartalmaz, az értékelést végző KSz jogosult a nem egyértelmű információ tartalmát tisztázó kérdés feltevését kérni, amire maximum 3 munkanap határidőt lehet megadni. A tisztázó kérdés nem irányulhat a pályázat tartalmának módosítására.

A KSz a projektjavaslat pontozásos értékelését követően, azzal összhangban indoklással ellátott javaslatot tehet a projektjavaslat változatlan tartalommal történő támogatására, vagy csökkentett összköltséggel történő támogatására vagy elutasítására. A fentieken kívül a bíráló bizottság felkérheti a projektgazdát a projektjavaslat meghatározott szempontok szerinti és meghatározott határidőn belüli átdolgozására is.

A projektjavaslat csökkentett összköltséggel történő támogatása akkor javasolt különösen, ha a projektjavaslat szakmai-műszaki tartalma megfelelő, azonban tervezett elszámolható költségei között olyan költségtétel szerepel, amely nem elszámolható, illetve nem szükséges a projekt céljának teljesítéséhez. A csökkentés mértéke nem haladhatja meg a tervezett összköltség 25%-át. Amennyiben ennél nagyobb mértékű csökkentés volna szükséges, a projektjavaslat elutasítására kell javaslatot tenni.

Az értékelő a támogatási szerződés aláírásához vagy a támogatás kifizetéséhez olyan előfeltételek támasztását javasolhatja, amelyek teljesítését a projektgazdának a támogatási szerződés aláírása, illetőleg a támogatás kifizetése előtt igazolnia kell.

Regionális program esetében a közreműködő szervezet a projektjavaslatokat az RFT elé terjeszti, aki a projektjavaslatokat a régió fejlesztési stratégiájához való illeszkedés szempontjából 20 napos határidővel véleményezi, véleményét a közreműködő szervezetnek megküldi. Támogatásra javasolt nagyprojekt esetében, valamint azon projektjavaslatok esetében, melyeknek javasolt támogatása meghaladja az 5 milliárd Ft-ot, az NFÜ előterjesztésére a Kormány hagyja jóvá a döntést. Támogatásra javasolt nagyprojekt esetében az előterjesztés alapján a Kormány dönt arról, hogy kérelmezi-e a nagyprojekt támogatását az Európai Bizottságnál.

A projektgazdának az értékelés befolyásolására tett bármilyen kísérlete az adott pályázat azonnali kizárását eredményezi a további értékelésből.

4. Panaszkezelés:

Az eljárási rendelet 19. § lehetőséget ad a projektgazdának a projektjavaslat elutasítása, csökkentett összköltséggel történő támogatása vagy feltételekkel történő támogatása ellen jogszabálysértés vagy a pályázati kiírás szerinti tájékoztatásban foglaltak megsértése esetén a döntés kézhezvételétől számított 5 munkanapon belül az indokok megjelölésével panasszal élni az NFÜ-nél. Ezek után két lehetőség áll fenn:

- a. Amennyiben a projektgazda olyan panasszal él a KSz-nél, amely nem tartozik az eljárási rendelet 19. § (1) bekezdése hatálya alá és a KSz tevékenységére vonatkozik, a KSz a beadványt saját hatáskörben megválaszolja.
- b. Amennyiben a projektgazda az eljárási rendelet 19. § (1) bekezdése szerinti panaszt nyújt be a KSz-hez, a KSz haladéktalanul továbbítja azt a Nemzeti Fejlesztési Ügynökséghez. A panaszt az NFÜ vizsgálja ki és intézi el, amelynek során kiegészítő információt, valamint dokumentumot kérhet be a KSz-től, aki köteles azt megadni. Az NFÜ a panaszt a

beérkezésétől számított 30 napon belül elbírálja. Az NFÜ az elbírálás határidejét egy alkalommal, legfeljebb 30 nappal meghosszabbíthatja.

Az NFÜ a panasszal kapcsolatosan az alábbi döntéseket hozhatja:

- a panaszban foglaltaknak helyt ad, egyúttal gondoskodik a jogszerű állapot helyreállításáról;
- a panaszt indokolt döntésével elutasítja.

Az NFÜ a panasz tárgyában hozott döntésről az indokok megjelölésével értesíti a projektgazdát levélben. A panasz elutasítása esetén egyúttal tájékoztatja a projektgazdát a felülvizsgálat lehetőségéről.

A panasz-felülvizsgálat keretében a projektgazda a fejlesztéspolitikáért felelős miniszternél kezdeményezheti az NFÜ döntésének felülvizsgálatát, aki a panaszt a beérkezésétől számított 30 napon belül elbírálja, de az elbírálás határidejét egy alkalommal, legfeljebb 30 nappal elhalaszthatja.

Amennyiben a fejlesztéspolitikáért felelős miniszter a felülvizsgálatra irányuló kérelemmel kapcsolatosan a kérelemben foglaltaknak helyt ad, utasítja az NFÜ-t a jogszerű állapot helyreállítására. Amennyiben az NFÜ döntését helyben hagyja, a kérelmet indokolt döntésével elutasítja.

A panasz kivizsgálásában, illetve a felülvizsgálati eljárásban nem vehet részt az, aki a panasz által érintett projekt elbírálási eljárásában rész vett, illetve aki a panaszt kivizsgálta.

5. Támogatási szerződés megkötése:

A támogatási összeg folyósításához támogatási szerződés megkötése szükséges, mely a kedvezményezett és a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség nevében eljáró közreműködő szervezet között jön létre. Nagyprojekt, kiemelt projekt esetén a támogatási szerződést az NFÜ ellenjegyzi vagy maga köti meg. A támogatási szerződés képezi a megvalósítás nyomon követésének, finanszírozásának és ellenőrzésének alapját.

A kedvezményezett és a támogatásban részesülő partner a szerződésben nyilatkozik arról, hogy elfogadja a támogatást, és saját felelősségére vállalja a projekt, támogatásban részesülő partner esetén a projekt általa közvetlenül, illetve a partnerségi (konzorciumi) megállapodás alapján megvalósítandó részének végrehajtását. A projekt csak a pályázatban meghatározott cél elérése érdekében működtethető. A kedvezményezett és a támogatásban részesülő partner vállalja, hogy a projektet a tőle elvárható maximális alapossággal, hatékonysággal és gondossággal, továbbá a támogatási szerződés rendelkezéseinek betartásával köteles megvalósítani.

Forrás: www.acmp.com

47. ábra:

A támogatás kizárólag a projekt megvalósítására és csak annak elszámolható és támogatható költségeire vehető igénybe, a szerződés mellékletében részletezett költségvetés szerinti összegekre és a projektet együttesen leíró mellékletben (pályázat) foglalt tevékenységekre.

Az átláthatóság elvét szem előtt tartva, a Strukturális Alapok támogatásainak esetében elvárás, hogy a támogatási szerződés tervezete vagy legalább annak minden tartalmi eleme a pályázati kiírás részét képezze, tehát a pályázók már pályázatuk elkészítését megelőzően megismerhessék a támogatási szerződés rendelkezéseit.

A szerződéstervezetnek – a szerződés általános tartalmi elemeit meghaladó – alábbi tartalommal kell rendelkeznie.

- a támogatás formája;
- a támogatott projekt teljes megvalósítási költsége és annak pénzügyi forrás összetétele;
- a projekt megvalósításának kezdete és befejezése, működtetési kötelezettség esetén annak időtartama;
- a költségek elszámolhatóságának szabályai;
- a kifizetések kérelmezésének és lebonyolításának folyamata, feltételei;
- a projekt megvalósítására vonatkozó jelentések elkészítésével kapcsolatos kötelezettségek;
- állami támogatásokkal kapcsolatos szabályokra utalás;
- közbeszerzéssel kapcsolatos szabályokra utalás;

- tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos kötelezettségek;
- dokumentációs kötelezettségek;
- ellenőrzés-túrési kötelezettségek;
- helyszíni ellenőrzések végzésére vonatkozó szabályok;
- a szerződésszegés esetei, a támogatás kifizetésének felfüggesztésére, illetve a támogatás visszafizetésére vonatkozó szabályok;
- a szerződéstől való elállás szabályai és ennek jogkövetkezményei;
- a szerződést biztosító mellékkötelezettségek (szükség szerint);
- a szerződés módosításának folyamata

Ha a szerződő felek bármelyike, neki felróható okból nem teljesíti a szerződésben vállalt kötelezettségét, akkor szerződésszegést követ el, melynek következtében a másik fél, a szerződésben meghatározott módon, ennek hiányában a teljesítésre történő írásbeli felhívásban meghatározott határidő eredménytelen elteltét követően jogosult a szerződéstől elállni. Ha a kedvezményezett vagy a támogatásban részesülő partner neki felróható okból nem teljesíti a szerződésben vállalt kötelezettségeit, az igénybe vett támogatás (természetben juttatott telephely – telek vagy telek és épület – esetén a területre kijelölt igazságügyi ingatlanszakértő által megállapított forgalmi érték) egészét az elálláskor érvényes jegybanki alapkamat kétszeresével növelt összeggel köteles 5 munkanapon belül visszafizetni.

6. Finanszírozás/folyósítás:

A Strukturális Alapok hozzájárulásából származó kifizetéseket az Európai Bizottság a magyar állam által erre kijelölt szervezetnek, a Magyar Államkincstárnak teljesíti a ténylegesen kifizetett költségek megtérítésére.

A projektek költségeinek megtérítése folyamatában elkülönül a kedvezményezett számára történő kifizetés a Magyarország és az Európai Bizottság közötti pénzmozgásoktól.

Az alapelv, hogy a Strukturális Alapok kifizetése pénzügyileg teljesített számlák alapján történik, nemcsak a Magyarország és az Európai Bizottság, hanem a közreműködő szervezet és a kedvezményezett között is érvényesül, amennyiben jogszabály másként (pl. előleg esetén) nem rendelkezik. Ez gyakorlatban azt jelenti, hogy főszabályként a kedvezményezett megelőlegezi a kifizetéseket, kifizetett számlákat nyújt be a közreműködő szervezetnek és a számla értékének csak a megfelelő Európai Unió és hazai költségvetési támogatási részét kapja vissza.

A kifizetésekkel kapcsolatos alapelvek a következők:

- A kifizetések a projekt terhére időben folyamatosan történnek.
- A kifizetési kérelemnek az előző kifizetési kérelem benyújtástól számított időszakot kell lefednie.
- A kedvezményezettnek a kifizetési kérelmeket (ide értve a támogatásban részesülő partner kifizetési igényeit is) a közreműködő szervezethez kell benyújtania az elszámolni kívánt számlái alapján. Az ehhez tartozó formanyomtatványt a támogatási szerződés tartalmazza. A kedvezményezett a kifizetési kérelem formanyomtatványon feltünteti a saját és konzorciumi partnereinek fizetési igényeit aláírásával és bélyegzőikkel hitelesítve. Amennyiben egyszerre több számla elszámolására kerül sor, úgy a számlát benyújtó köteles azokhoz számlaösszesítőt készíteni – a benyújtott számlák fő adataival, – melynek „összesen” sora megegyezik a fizetési kérelem összegével.
- A benyújtott kifizetési kérelmeket a közreműködő szervezet irattári nyilvántartásba veszi, formai és tartalmi szempontból ellenőrzi és intézkedik a támogatás kifizetéséről a Magyar Államkincstár rendszerén keresztül. A kifizetéseket a Magyar Államkincstár a rá vonatkozó eljárásrendnek megfelelően teljesíti.

Forrás: euranet.eu

48. ábra:

A közreműködő szervezet részéről a jogosult támogatás kifizetése történhet:

- A kedvezményezettnek a megjelölt bankszámlájára vagy a projekt céljára nyitott alszámlájára történő átutalással (amennyiben a kedvezményezett az elszámolásra benyújtott számlák ellenértékét kifizette a szállítóknak).
- Közvetlenül az elszámolásra benyújtott számlákat kiállító szállítóknak a vonatkozó szerződésekben megjelölt bankszámlájára.
- A felmerült – egyébként a szabályok szerint elszámolható – költségek, amelyeket a kedvezményezett által benyújtott utolsó kifizetési kérelem nem tartalmaz, a továbbiakban már nem elszámolható. Az utolsó kifizetési kérelmet a zárójelentéssel együtt kell benyújtani.
- A közreműködő szervezet a formai és tartalmi ellenőrzés részletes követelményrendszerét az intézkedés keretében támogatott projektek pénzügyi eljárásrendjében szabályozza, amely eljárásrend kedvezményezetteknek szóló a fejezetét, a támogatásigénylési csomagot a támogatási szerződés aláírásával egyidejűleg bocsátja a kedvezményezett rendelkezésére.
- A közreműködő szervezet köteles ellenőrizni, hogy a benyújtott kifizetési kérelem a támogatási szerződés, valamint a pályázati útmutató és a vonatkozó EU jogszabályok alapján elszámolható költségeken alapul, a teljesítés igazolása szabályszerű-e és összhangban van-e az előrehaladási jelentésekkel.

Az általános szabályok a kifizetésekre vonatkozóan az eljárási rendelet alapján a következők:

- 19. § 4. pontjának megfelelően a kifizetés az alábbi formákban történhet meg: kedvezményezetti, szállítói, illetve engedményezés alapján történő kifizetés.
- 20. § 5. pontjának megfelelően a közreműködő szervezet a támogatást a kifizetési kérelem beérkezésétől számított 60 naptári napon belül, közvetlenül a szállító részére történő kifizetés esetén 30 naptári napon belül kifizeti (kifizetési időszak).
- 19. § 5. pontjának megfelelően a közreműködő szervezet a támogatást 5 napon belül átutalja a kedvezményezettnek, amennyiben az a lebonyolítási számlán jóváírásra került.
- 20. § 4. pontjának megfelelően hiánypótlásra egy alkalommal kerülhet sor, mely tény megállapítására, illetve a kedvezményezett által történő hiánypótlás benyújtására a jogszabály konkrét határidőt határoz meg.

Forrás: france24.com

49. ábra:

Az ERFA, illetve ESZA támogatással megvalósuló programok esetében a támogató döntésének megfelelően előleg nyújtható. Az előleg folyósítására a támogatási szerződés, valamint a szükséges biztosítékok megléte esetén van lehetőség. A kedvezményezett a szerződés aláírását megelőzően nyilatkozik, hogy igénybe kívánja-e venni az előleget. Az előleg mértéke a támogatás 25%-a, de legfeljebb 300 millió Ft, vagy kutatás, műszaki fejlesztés esetén a támogatás 75%-a, de legfeljebb 450 millió Ft, ettől azonban el lehet térni. Ha a támogató lehetővé teszi a kedvezményezettek számára az előleg igénybevételét, akkor az előlegnyújtástól eltekinteni akkor lehet az Ámr. szerint, ha a támogatás kedvezményezettje az előlegről lemond vagy a támogatás kedvezményezettje az előleg nyújtásának feltételeként – külön jogszabályban – meghatározott biztosítékot nem bocsátja rendelkezésre.

A támogatásról szóló döntésnek megfelelően az előleg mértékét, az előlegfizetés módját és az előleggel történő elszámolás szabályait a támogatási szerződés rögzíti.

7. A támogatások felhasználásának ellenőrzése:

A pénzügyi lebonyolításért felelős közreműködő szervezet (IH) által működtetett ellenőrzési eljárások a támogatási kérelmek 100%-át lefedő – folyamatba épített – dokumentum alapú ellenőrzéseket, valamint helyszíni ellenőrzéseket foglalnak magukban.

A kifizetésekhez kapcsolódó dokumentumok ellenőrzése a benyújtott számlákra, valamint a számlákhoz mellékelendő dokumentumokra (pl. teljesítésigazolás, garanciák) vonatkoznak. A közreműködő szervezet befogadja és ellenőrzi a számlák hitelesített másolatát a következő szempontok szerint:

- Jogosultság vizsgálata (a számla a program keretében jóváhagyott projektre vonatkozik és ez igazolható).
- Formai ellenőrzés (a számlák valóban a kedvezményezett nevére és címére lettek kiállítva stb.).
- Tartalmi ellenőrzés (a számlák a támogatási szerződésben szereplő támogatható költségeket tartalmazznak, amelyek megfelelnek a művelet célkitűzéseinek stb.).
- Hitelesség vizsgálata (a számla más programhoz nem került benyújtásra; a számlák a formai ellenőrzés alapján megfelelnek a jogszabályi előírásoknak stb.)

Az eljárási rendelet alapján a kifizetések hitelesítéséhez kapcsolódóan és az ellenőrzés részeként a KSz gondoskodik a kockázatelemzésen alapuló mintavételezéssel kiválasztott projektek megvalósításának helyszíni ellenőrzéséről, továbbiakban helyszíni szemle.

A helyszíni ellenőrzések célja tehát annak ellenőrzése, hogy a projekt során lefolytatott tevékenységek megfelelnek-e a támogatási szerződésben foglaltaknak, a projekt előrehaladása megfelelő ütemben zajlik, valamint hogy a jelentések mellékleteként másolatban leadott dokumentumok valóban léteznek. A szervezetek vizsgálják a projektek dokumentáltságát és azt, hogy a kedvezményezettek miként tesznek eleget a dokumentum megőrzési kötelezettségeiknek.

A helyszíni ellenőrzések túlnyomó többségét a támogatást nyújtó szervezet végzi (ún. első szintű ellenőrzések). Várhatóan a kedvezményezetteknek mindössze egy-két százaléka találkozik a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal, az Állami Számvevőszék, a Pénzügyminisztérium, az Európai Bizottság illetékes főigazgatósága vagy az Európai Számvevőszék ellenőreivel. Az utóbbiak által végrehajtott ellenőrzések célja elsősorban a támogatást nyújtó szervezetek munkájának felülvizsgálata (ún. második szintű ellenőrzések).

Az Európai Unió által támogatott projektek általában hasonló ellenőrzésekre számíthatnak, mint a hazai támogatási rendszerek keretében támogatottak. A kedvezményezetteknek az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. Az államháztartásról szóló törvény 122. § alapján ellenőrzéstűrési kötelezettségük van, annak megtagadása, illetve akadályozása, valamint bármilyen szabálytalanság a kedvezményezett szerződösszegésének minősül. Ebben az esetben a

támogató jogosult a támogatási szerződéstől elállni, a már megfizetett támogatás összegét a kedvezményezettől visszakövetelni, az azonnali beszedési megbírást és egyéb biztosító(ka)t érvényesíteni.

Helyszíni ellenőrzések lehetnek tervezett (folyamatkövető és záró helyszíni ellenőrzés), illetve a projekttel kapcsolatban rendelkezésre álló információk alapján, esetleg a felmerülő problémák miatt rendkívüli helyszíni ellenőrzések.

A támogatott projektek ellenőrzése részben dokumentum alapú, részben fizikai, amely kiterjed a dokumentumok megőrzésére, a szakmai előrehaladás igazolására, a pénzügyi nyilvántartás teljes körűségére és szabályosságára, valamint az eszközbeszerzések és beruházások fizikai megvalósulására.

Az ellenőrzést szükség szerint a helyszínen, illetve adatbekérés útján, elsősorban az ellenőrzés végrehajtásához szükséges dokumentációk értékelésével és a belső szabályzatokban található leírások, útmutatók, ellenőrzési nyomvonalak, valamint az ellenőrzési programban meghatározott ellenőrzési módszerek alkalmazásával kell végrehajtani.

8. Monitoring rendszer:

A fejlesztési programok sikeres lebonyolítása alapvetően a szervezeti-intézményi kereteken és az azon belül zajló folyamatok minőségén nyugszik. A programvégrehajtás során teljesülő követelmények között kiemelt jelentőséggel bír a vele párhuzamosan történő monitoring.

A monitoring a támogatott projektek tervszerű előrehaladásának, illetve eredményességének – mindenre kiterjedő és rendszeres – megfigyelése és értékelése. A monitoring a támogatás céljainak megvalósulására vonatkozó adatok, azaz a program pénzügyi és fizikai megvalósulásának folyamatos nyomon követése, elemzését és vezetői döntésekhez történő felhasználását jelenti. A monitoring nem azonos az ellenőrzéssel, mivel ennek nem a szabálytalanságok feltárása a célja. A monitoring hatékony eszköz a projekt megvalósítását végző menedzsment kezében, mivel lehetőséget ad a megvalósítási folyamatokba való beavatkozásra. Jellemzője, hogy a megvalósítás folyamata alatt időben folyamatos tevékenység, aminek konkrét célja, hogy aktuális, releváns és megbízható információt gyűjtsön a megvalósítás pénzügyi és fizikai vonatkozásaival kapcsolatban és azokat a projekttervben kitűzött – számszerűsített – célokkal vesse össze. Emellett a támogatást nyújtó Magyar Állam és az Európai Unió számára is hasznos eszköz, mivel tisztább képet kap, hogy a támogatott program mennyiben járul hozzá a program céljainak eléréséhez, és így nagyobb az esély a támogatás hatékony felhasználására. Továbbá a támogatás folyósítását jobban össze tudja kapcsolni annak fizikai teljesítésével.

A strukturális alapok által társfinanszírozott projektek megvalósítása során a kedvezményezetteknek a támogatási szerződésben meghatározott időközönként, a kifizetési kérelmekhez kapcsolódóan projekt-előrehaladási jelentéseket kell benyújtaniuk. A projekt monitoring tevékenység elsődleges célja, hogy figyelemmel kísérje az egyes projektek előrehaladását, és azt összevesse a támogatási szerződésekben meghatározott tervekkel és célokkal. A monitoring-tevékenység információk és adatok gyűjtésére szolgál, melyek elemzésének segítségével követhető, hogy egy-egy projekt végrehajtása; a megfelelő irányba és intenzitással halad-e.

A projekt monitoring rendszere három területből áll:

- eljárásrendi (a közbeszerzés szakaszaihoz kapcsolódóan)
- szakmai, és
- pénzügyi monitoring tevékenységből.

A projektek végrehajtása során a kedvezményezetteknek az alábbi, a monitoringhoz kapcsolódó feladataik vannak:

- előrehaladási jelentések készítése;
- információszolgáltatás és dokumentumokba való betekintés biztosítása helyszíni látogatások alkalmával;
- együttműködés a közreműködő szervezetekkel, a projekt lebonyolításával kapcsolatos javaslataik, iránymutatásaik figyelembevétele.

10.3 ÖSSZEFOGLALÁS, KÉRDÉSEK

10.3.1 Összefoglalás

1. Milyen Operatív Programokat tartalmaz az ÚMFT?
2. Milyen pályázati kiválasztási eljárásokat ismer?
3. Hogyan zajlik a pályázatok tartalmi értékelése?
4. Milyen jogorvoslati lehetőségei vannak a pályázóknak (panaszkezelés)?
5. Milyen tartalmi követelményei vannak egy támogatási szerződésnek?
6. Mik a kifizetések/folyósítások általános szabályai?
7. Hogyan zajlik a támogatások ellenőrzése?

11. KIEGÉSZÍTÉSEK

11.1 IRODALOMJEGYZÉK

- A kohéziós politika 2007-2013; Kommentárok és hivatalos szövegek, Európai Bizottság, Luxemburg: Az Európai Közösségek Hivatalos Kiadványainak Hivatala, 2007
- Alapjai, Budapest, Interpress
- átdolgozott kiadás, Budapest, AULA Kiadó, 2004
- Bevezetés az Európai Unió támogatási rendszerébe – Magyar Közigazgatási intézet, Budapest 2007
- bővített kiadás, Budapest, HVG-ORAC, 2007
- Dr. Perger Éva: Az Európai Unió támogatási rendszerének joga és intézményrendszere (KSZK 2007)
- Európai Bizottság, Európa 2020-Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája Brüsszel, 2010.3.3., COM(2010) 2020 végleges
- Forman Balázs (2000) Regionális politika az Európai Unióban. VÁTI. Budapest.
- Forman Balázs [2003]: Az Európai Unió Strukturális és Előcsatlakozási
- Gordos Tamás: A területfejlesztés és eszközei a Közép-magyarországi régióban c. doktori értekezése 2007
- Horváth Zoltán [2007]: Kézikönyv az Európai Unióról, hetedik, átdolgozott,
- Hutkai Zsuzsanna: A regionális politika, a régió fogalmának többoldalú megközelítése; Pro Publico Bono Online Támop Speciál; 2012
- Iván Gábor – Katona Tamás: Az Európai Unió regionális politikája, in: Az Európai Unió politikái, szerk.: Kende Tamás – Szűcs Tamás, Osiris, 2001
- Kengyel Ákos [2004]: Az Európai Unió regionális politikája, második, Kézikönyv az Európai Unió Területi Agendájának hazai érvényesítéséhez, NFGM, Váti Nonprofit Kft, 2010

Elektronikus dokumentumok / források

- Az Európai Unió Területi Agendája 2020,
<http://regionálispolitika.kormany.hu/download/4/73/10000/Ter%C3%BCleti%20Agenda%202020.pdf>
- http://ec.europa.eu/europe2020/targets/eu-targets/index_hu.htm
- Kohéziós politika 2014 -2020, Befektetés a növekedésbe és a munkahelyekbe,
Az Európai Bizottság Regionális Politikai Főigazgatósága,
<http://ec.europa.eu/info/region>

www.nfu.hu

www.vati.hu

<http://europa.eu>

<http://ec.europa.eu>